

REGION VÄSTMANLAND

Årsredovisning

Innehåll

Från politisk vilja till verksamhet	3
Målkarta	4
Region Västmanlands organisation	5
Region Västmanlands samlade verksamhet	6
Året i korthet	7
Regionstyrelsens ordförande	8
Regiondirektören	9
Västmanland och omvärlden	10 •
Nöjda invånare i en attraktiv region	11 •
En god och jämlik hälsa	14 •
En effektiv verksamhet av god kvalitet	16 •
En drivande och samverkande utvecklingsaktör	25 •
Stolta och engagerade medarbetare och uppdragstagare	28 •
En stark och uthållig ekonomi	34 •
Bolag, nämnder och samverkansorgan	46 •
Driftredovisning	50 •
Investeringsredovisning	51 •
Resultaträkning	53
Kassaflödesanalys	53
Balansräkning	54
Noter	55
Redovisningsprinciper	60
Revisionsberättelse	63
Det här är Region Västmanland	64

• Förvaltningsberättelse

Mars 2018.

Projektledare: Per Östblom.

Produktion: Region Västmanland

Bilder: Maskot sid. 1 och 45. Pia Nordlander 3, 8, 9 och 49. Kjell Nylund sid 7. Anders J Larsson sid.45.

Från politisk vilja till verksamhet

Målstyrning

Region Västmanland använder målstyrning som styrmetod. För att omsätta den politiska viljan till konkret verksamhet beslutar regionfullmäktige varje år om inriktning, mål, strategier och ekonomiska ramar i en plan, som är utgångspunkt för all övrig verksamhetsplanering.

Regionplanen för perioden 2017-2019 har legat till grund för de aktiviteter som planerades och genomfördes under verksamhetsåret 2017. Styrningen har utgått från regionplanens sex övergripande målområden.

Regionplanens sex målområden

- Nöjda invånare i en attraktiv region
- En god och jämlik hälsa
- En effektiv verksamhet av god kvalitet
- En drivande och samverkande utvecklingsaktör
- Stolta och engagerade medarbetare och uppdragstagare
- En stark och uthållig ekonomi

Årsredovisningen

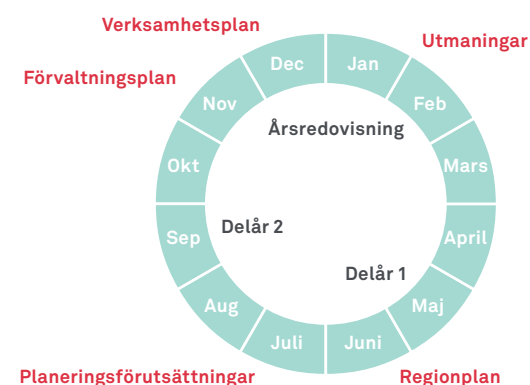
– summering och framåtblick

Årsredovisningen är ett svar på den planering som gjordes inför året, och resultaten används i planeringen av kommande verksamhetsår.

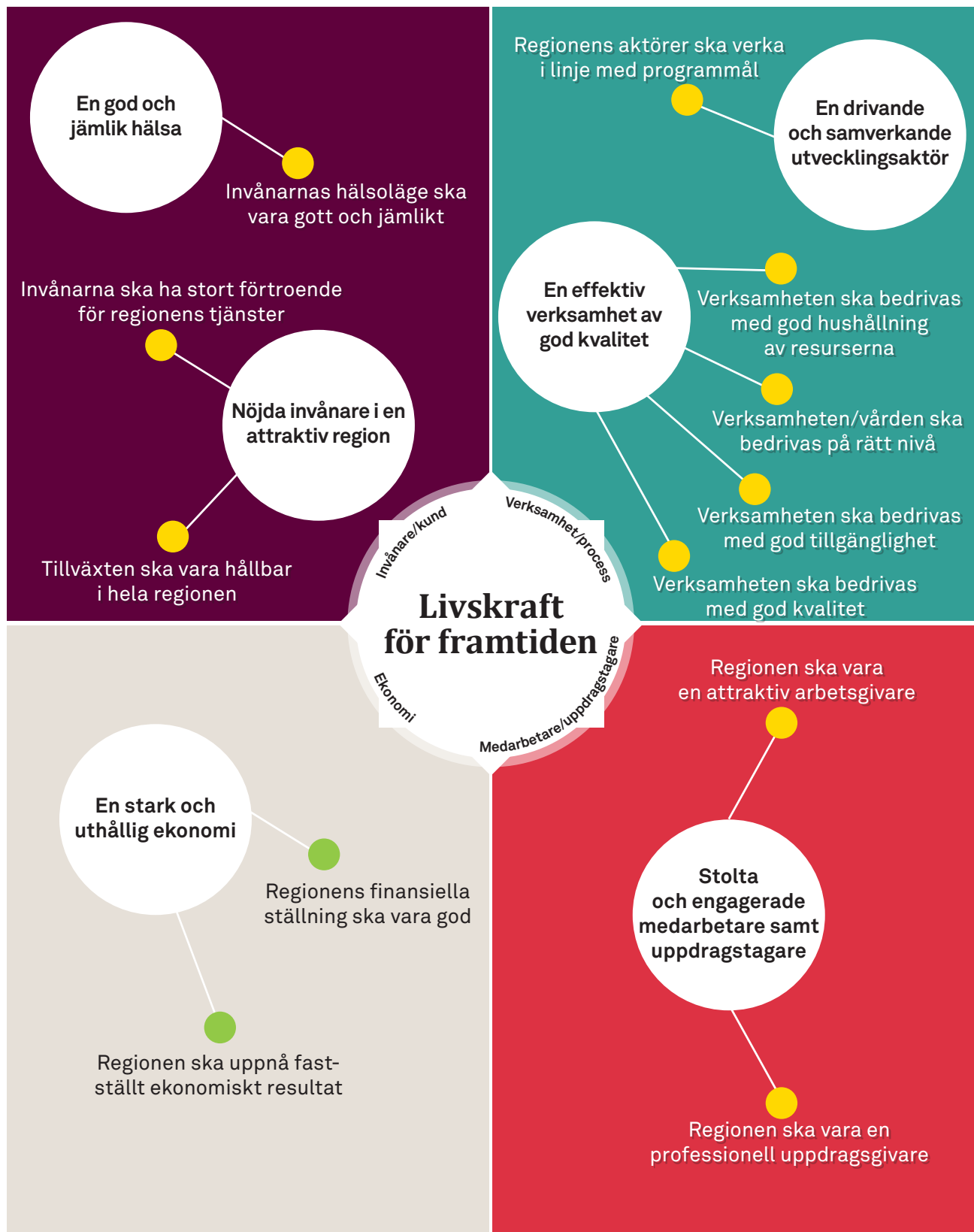
Årsredovisningen är ett viktigt kunskapsunderlag i styrningen av regionen. Den ger återkoppling till fullmäktige och länets invånare om hur väl beslutade mål och uppdrag har utförts, och resultaten används också i planeringen framåt.

Beskrivningarna är i huvudsak regionövergripande och tar avstamp i ett befolknings- och finansiärperspektiv utifrån fullmäktiges ansvar för helheten. Mer specificerade beskrivningar av förvaltningars och verksamheters aktiviteter och resultat finns i deras egna årsredovisningar.

Regionens styrning

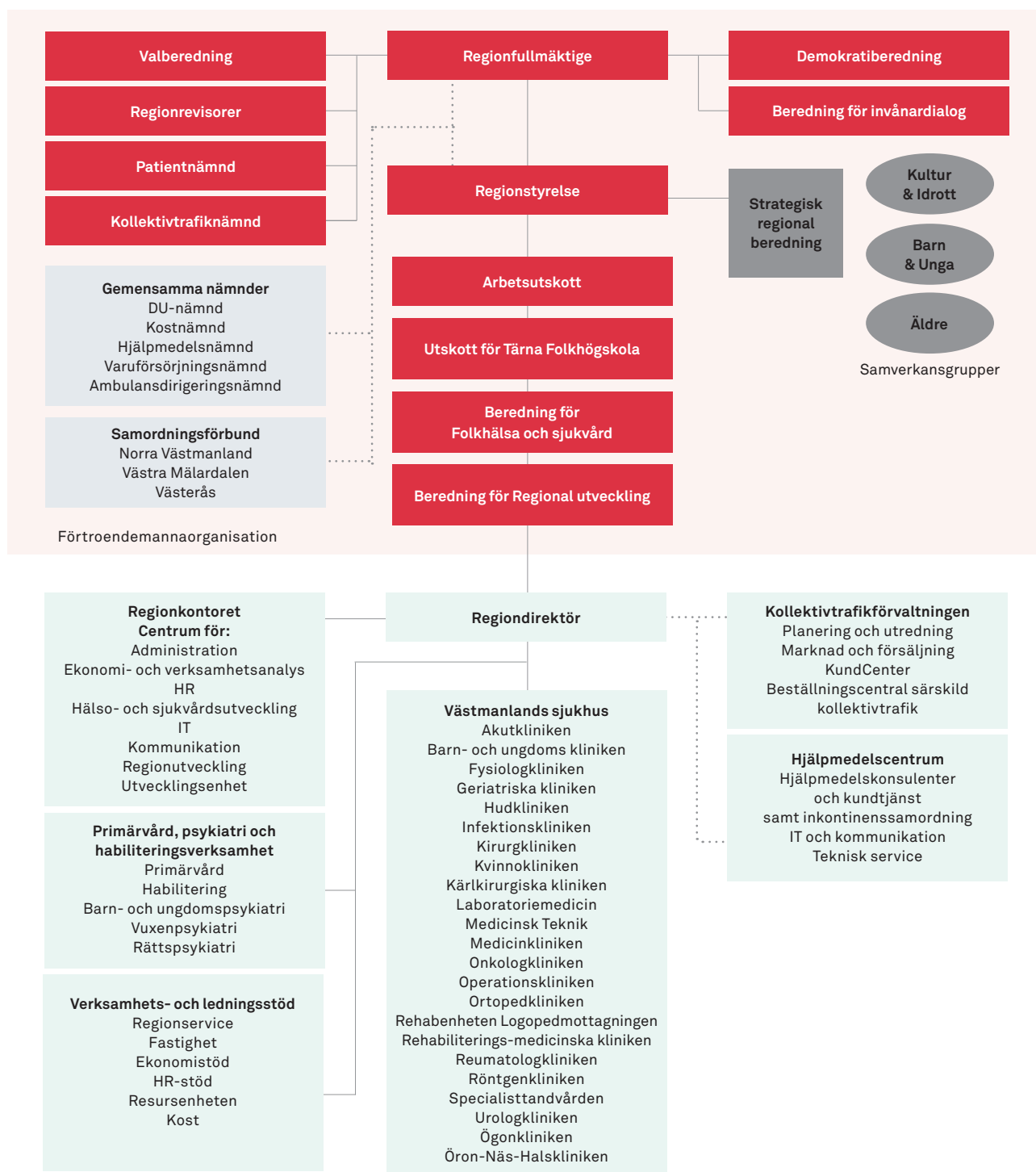

● Planering ● Uppföljning

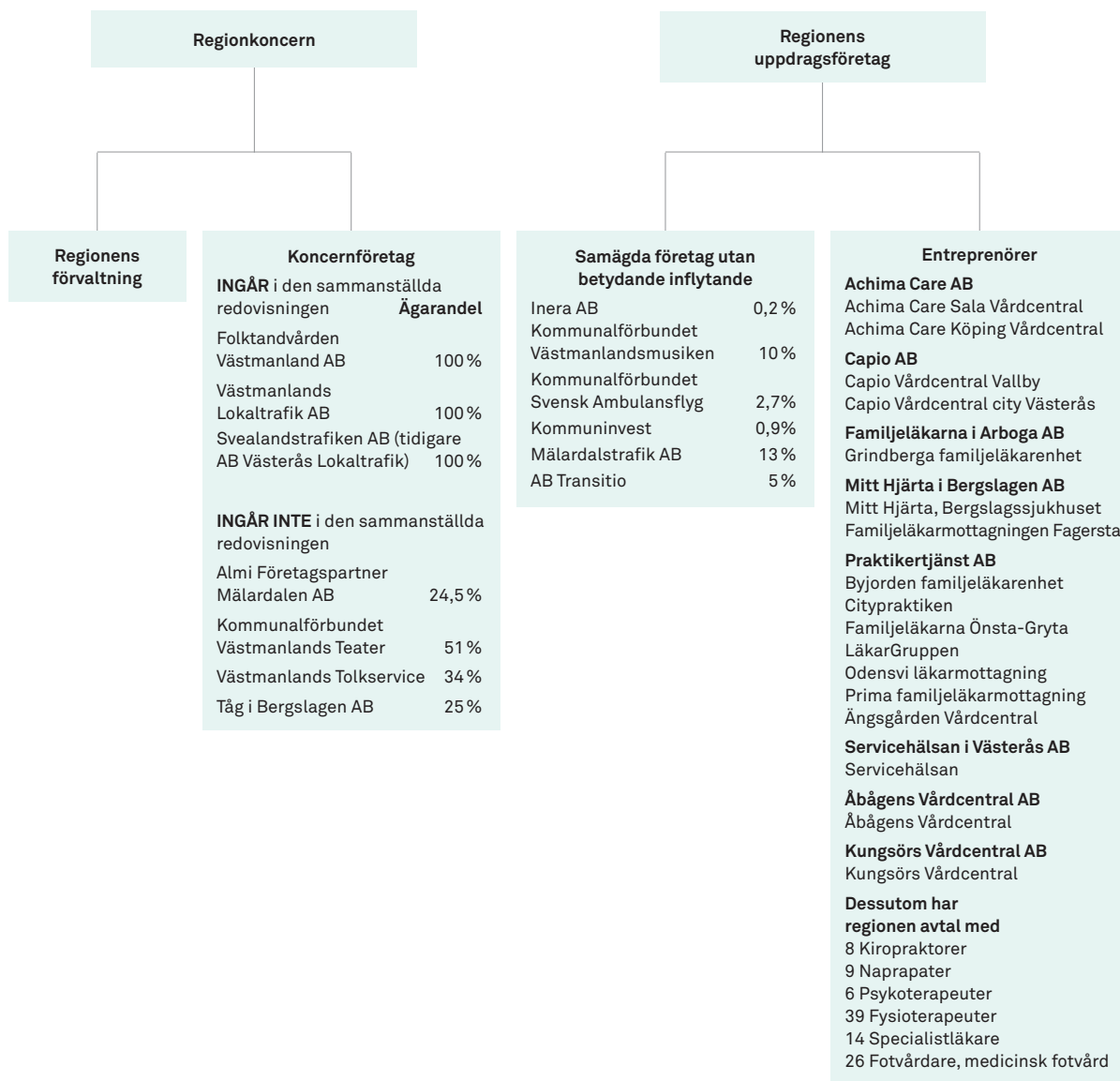

Region Västmanlands organisation

Region Västmanlands samlade verksamhet

Året i korthet

Vården i länet hävdar sig väl

Hälso- och sjukvården i Västmanland står sig väl jämfört med andra landsting och regioner. I en sammanställning från Sveriges Kommuner och Landsting hamnar Region Västmanland på plats 8 av 21 regioner/landsting.

I sammanställningen ingår 136 indikatorer, bland annat medicinska resultat, väntetider, befolkningens syn på vården och uttryckningstider för ambulanser.

Resenärerna mycket nöjda med VL

74 procent av VL:s resenärer är nöjda. Det innebär en tredje plats för Västmanland jämfört med andra län i den branschgemensamma undersökningen Kollektivtrafikbarometern.

Bättre vård av svårläkta sår

I november invigdes nya Sårcentrum vid sjukhuset i Västerås. Där samarbetar olika specialister för att patienter med svårläkta sår, som är ett omfattande problem för vården, kan få bättre och snabbare vård. Målet är att såren ska läka snabbare så att patienterna slipper lida och att vården kan ägna sina resurser åt annan vård.

Prisade verksamheter 2017

Regionens arbetsmiljöpris Solrosen tilldelades Avd 6, Kirurgkliniken.

Regionens miljöpris delades av Infektionskliniken och Abbas Chabok, överläkare på Kirurgkliniken.

Alla 50-åringar erbjuds hälsosamtal

2017 infördes riktade hälsosamtal som ny arbetsupp- gift på alla vårdcentraler i Västmanland. Det innebär att listade invånare som fyller 50 år under året kommer att få ett brev med erbjudande om ett kostnads- fritt hälsosamtal med provtagning på sin vårdcentral. Syftet är att förebygga hjärtkärlsjukdom och diabetes typ 2 genom att påverka levnadsvanor.

Sveriges bästa hjärtinfarkt vård

Sveriges bästa hjärtinfarkt vård finns i Västmanland. För andra året ligger Västmanlands sjukhus Västerås på första plats i det nationella kvalitetsindexet Swedeheart. Och på plats 6 av 72 sjukhus finns Västmanlands sjukhus Köping.

Patientsäkerhetspriset Säkerhetsnålen

gick till Kirurgavdelning 6
för arbetet med ständiga förbättringar

Daniel Gonzalez, Elena Ejnarsson och Erika Aquino på Kirurg- avdelning 6 tog emot Säkerhetsnålen på regionfullmäktiges möte.

Palliativ vårdenhet startade

I oktober slogs dörrarna upp till den nya palliativa enheten på sjukhusområdet i Västerås. Här vårdas svårt sjuka patienter i livets slutskede. På enheten finns även ett specialiserat hemsjukvårdsteam för patienter med avancerad sjukdom.

Liv & hälsa ung: Färre unga mår bra

Andelen ungdomar i Västmanland som upplever att de mår bra fortsätter att minska. Minskningen är störst bland flickor i årskurs 9. Det visar de första resultaten av undersökningen Liv och hälsa ung som Region Västmanland gör.

När det gäller levnadsvanor minskar bruket av alkohol, narkotika och rökning, samtidigt som sömn- och frukostvanor utvecklas negativt.

Avtal om ny arbetstidsmodell

I mars kom Region Västmanland och Vårdförbundet överens om ett nytt kollektivavtal om hälsosamma arbetstider för medarbetare som arbetar natt. Avtalet omfattar Vårdförbundets medlemmar som arbetar ständig natt eller rotation, och innebär sänkt arbetstid beroende på hur många nätter medarbetaren arbetar.

Ny bassäng invigdes i Fagersta

Sjukhuset i Fagersta fick under året en ny träningsbassäng. Bassängsträning är en efterfrågad behandling för många patientgrupper med funktionsnedsättning som smärta, försämrad rörlighet och styrka. Den nya bassängen har måtten 15,2 x 6,3 meter.

REGIONSTYRELSENS ORDFÖRANDE

Första året för Region Västmanland

2017 var året vi gick från landsting till region. Den 1 januari tog vi över det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelsen och bildade Region Västmanland.

Bildandet av regionen innebar nya uppdrag och ny organisation. Det har varit ett intensivt arbete att föra samman olika kulturer i nya strukturer och arbetssätt, men det känns som att vi har hamnat på rätt väg. Bildandet av den strategiska regionala beredningen (SRB) har inneburit ett forum för samarbete med kommunerna som har varit positivt, där vi tillsammans bland annat kunnat komma till beslut i frågor som den nationella trafikplanen och nytt kollektivtrafikavtal.

Det gör mig hoppfull inför framtiden och inför ett fortsatt gott samarbete med alla inblandade i att Västmanland ska ha en stark regional utveckling.

En positiv utveckling för Västmanland är också beslutet om att bilda ett gemensamt bussbolag med Region Örebro län. Det är vår kollektivtrafiks goda rykte som gör att Örebro vill samarbeta närmare, och med ett gemensamt bussbolag får vi bättre möjligheter att utveckla en utbyggd, klimatsmart och kostnadseffektiv kollektivtrafik i hela länet.

Vi kan även konstatera att regionens ekonomi är fortsatt god. 2017 har vi ett resultat på 162 miljoner, vilket uppfyller kraven på god ekonomisk hushållning. Det är av stor vikt att vi fortsätter göra goda resultat för att bättre kunna hantera de stora investeringar som behöver göras i nya sjukhusbyggnader i länet.

A handwritten signature in black ink, reading "Denise Norström".

Denise Norström
Regionstyrelsens
ordförande

*"Västmanlands sjukhus
Västerås är det sjukhus som
har bäst medicinska kvalitet
i landet år 2017."*

Trots goda ekonomiska resultat på totalen ser vi utmaningar i vissa verksamheter. Ett exempel är sjukhusvården som lider av ett stort underskott som vi måste beta av.

Vi ser också att kostnaderna för inhyrd personal fortsätter öka, men att denna ökning dock minskar och att vi genom idogt arbete, inte minst inom psykiatri, börjar se ett trendbrott. Arbetet med att bli oberoende av inhyrd personal är av stor vikt och kräver fortsatt långsiktigt arbete.

Det finns mycket positivt att uppmärksamma och ta till vara på. Dagens medicin konstaterar i sin ranking av mellanstora sjukhus att Västmanlands sjukhus Västerås är det sjukhus som har bäst medicinska kvalitet i landet år 2017. Speciellt lyfts cancer- och hjärtvården fram. Vi kunde också öppna en ny palliativ vårdbyggnad på sjukhusområdet under året.

Slutligen vill jag rikta ett stort tack till alla våra chefer och medarbetare för de insatser som gjorts under det gångna året.

REGIONDIREKTÖR

Vi behöver förändra vårt arbetssätt

Vårt första år som Region Västmanland har passerat. Vi har intensifierat samverkan med kommunerna, länsstyrelsen, högskolan, näringslivet och civilsamhället. Samarbete är roligt, utvecklande men inte alltid helt enkelt. Samtidigt är alla aktörer inställda på att detta är den enda vägen framåt. Ett exempel är arbetet med att revidera Kulturplanen. Vi har haft många och givande diskussioner med både kommunföreträdare och civilsamhället.

Inom området regional utveckling såg vi flera positiva händelser under 2017. Vi hade en rekordstor ökning av antalet gästnätter och Västmanland är en av tre regioner i landet som har ökat logiintäkterna mest.

Befolkningen i Västmanland har ökat de senaste åren. Att vi blir fler är bra ur ett tillväxtperspektiv. Samtidigt blir det allt fler som behöver ta del av våra tjänster. Med dagens sätt att arbeta kommer kommuner och regioner/landsting få svårt att klara av att tillhandahålla den välfärd som den nya demografin kräver, samtidigt måste vi klara vårt välfärdsupdrag även i framtiden. Den digitaliseringsstrategi som arbetats fram under året lägger grunden för fortsatt utveckling. Och för att alla västmanlänningarna ska kunna ta del av våra och andras digitala tjänster, bygger vi ut bredbandet. Regional digital agenda, som undertecknades i juni, är ett strategiskt samarbete mellan oss, länsstyrelsen och kommunerna för den fortsatta digitala utvecklingen i regionen.

Under året har vi tagit fram en målbild för framtiden: Hälso- och sjukvård 2030. Vi ska vara Nära. Öppen vård ska vara förstahandsvalet. En förflyttning till en starkt primärvård bidrar till en jämlik hälsa. Vi har också utrett förutsättningarna för att bygga ett nytt akutsjukhus i Västerås. Region Västmanland står starkt vad gäller medicinsk kvalitet. Vi har en del kvar att göra för att åstadkomma den tillgänglighet till vården vi vill och ska kunna erbjuda.

Liksom övriga regioner och landsting har vi haft fokus på bemannings- och kompetensförsörjningsfrågor, men också att bli oberoende av inhyrd personal: vi vill satsa på våra egna medarbetare som bidrar till att utveckla verksamheterna för invånarnas bästa.

”Vi vill satsa på våra egna medarbetare som bidrar till att utveckla verksamheterna för invånarnas bästa.”

Årets resultat blev 162 miljoner kronor, vilket vi ska vara riktigt nöjda med. Vi har haft en långsiktig och proffsig finansförvaltning genom åren. Under senare tid har vi gjort satsningar kopplat till ”gröna” placeringar av våra pensionsmedel och för detta prisades vi under året.

Vi fortsätter utvecklingen av vår kollektivtrafik och att förenkla för resenärerna. Införandet av Movingo, en biljett för dig som pendlar eller reser ofta i Mälardalen, är ett sätt att göra kollektivt resande enkelt. En förutsättning för kollektivtrafikens positiva utveckling har vårt framgångsrika bussbolag varit.

Året avslutades med en viktig debatt. #metoo satte fingret på strukturer som dessvärre råder i det moderna Sverige. Det finns naturligtvis berättelser även i vår verksamhet. Det är ytterst arbetsgivarens ansvar att säkra struktur och kultur som hindrar situationer som dessa och agera kraftfullt och tydligt där det ändå händer. Vi har nolltolerans!

Jag vill rikta ett varmt tack till alla som bidragit till resultatet: naturligtvis alla politiker och medarbetare. Men också företrädare för kommuner, staten, högskolan, civilsamhället och näringslivet. Vi bidrar alla till att skapa mesta möjliga värde för dem vi är till för – invånarna i Västmanland.

Anders Åhlund,
Regiondirektör

Västmanland och omvärlden

Region Västmanland som organisation påverkas i hög grad av samhällsekonomin. En gynnsam utveckling av ekonomin och arbetsmarknaden innebär att fler i länet får arbete. Det är i sin tur positivt för utvecklingen av Region Västmanlands skatteintäkter, vilket är regionens största inkomstkälla.

De senaste årens starka tillväxt har inneburit en stadig uppgång av antalet sysselsatta och arbetade timmar. Därmed har även underlaget för Region Västmanlands skatteintäkter vuxit.

Konjunkturen i den svenska ekonomin är fortsatt stark. Den svenska ekonomin utvecklas väl och omvärldens efterfrågan på investeringsvaror innebär att exporten ökar. Det är också en viktig faktor för Västmanlands län som är mycket beroende av just export. Sysselsättning ökar samtidigt som arbetslösheten minskar något. Att många företag och offentliga arbetsgivare upplever svårigheter att finna rätt kompetens vid rekryteringar riskerar dock att hålla tillbaka sysselsättningsökningen. Arbetslösheten ligger på en högre nivå i Västmanlands län än i riket totalt. Den varierar också mellan länets kommuner. Många av de arbetslösa saknar de kompetenser som arbetsgivarna efterfrågar. Det innebär att arbetslösheten i länet, trots en starkt ekonomisk utveckling, minskar långsamt.

Under 2018 förväntas konjunkturen stärkas ytterligare varefter tillväxten väntas minska något. Inhemska investeringar och en god efterfrågan från Sveriges exportmarknader innebär att tillväxten ökar. Riksbankens räntepolitik bedöms normaliseras samtidigt som inflationen närmar sig Riksbankens mål om 2 procent. Måttligt avtalade löneökningar håller tillbaka hur snabbt de faktiska lönerna ökar men hög efterfrågan på arbetskraft verkar åt andra hållet och bidrar till att lönerna ändå kan väntas öka snabbare än tidigare ¹⁾.

Under de senaste årens starka befolkningsökning har andelen yngre och äldre växt. Den utvecklingen förväntas fortsätta vilket innebär att efterfrågan på de välfärdstjänster kommuner och landsting erbjuder ökar. Även ambitionsnivån och kraven på offentligt finansierade tjänster ökar. Tillsammans innebär detta kraftigt ökade kostnader framöver samtidigt som skatteunderlaget inte i växer i samma takt.

Fortsatt stark befolkningsutveckling

De senaste åren har befolkningen i Västmanlands län ökat med en bit över 2000 personer per år. Även i fjol ökade befolkningen i hög takt och i slutet av året bodde 271 095 personer i länet. Det innebär att befolkningen ökade med 3 466 personer jämfört med åren innan. Liksom tidigare år är en viktig förklaring till befolkningsökningen att många personer från andra länder flyttar till Västmanlands län. Under 2017 uppgick denna grupp till 3 194 personer, samtidigt som 718 personer flyttade från länet till utlandet. Men det är faktiskt fler som flyttar inom landet. 2017 flyttade 8368 personer till länet från andra delar av landet. Det var något färre som lämnade Västmanlands län för andra delar av landet, 7 879 personer. I länet föddes också 3 075 barn och 2 670 personer avled.

I Västerås kommun, där omkring hälften av länets invånare bor, ökade befolkningen med 2 714 personer. Västerås kommun hade tillsammans med Köpings kommun den starkaste ökningstakten. Kommunerna Västerås, Fagersta, Kungsör, Köping och Västerås hade ett positivt födelseöverskott, det vill säga att fler personer föddes än avled under året. Sammantaget ökade befolkningen i de flesta av länets kommuner.

¹⁾ Se gärna Konjunkturläget december 2017, Konjunkturinstitutet för ett vidare resonemang.

Nöjda invånare i en attraktiv region

Intention Regionens invånare har förtroende för och är nöjda med regionens tjänster och uppfattar att regionen är attraktiv att bo och verka i.

Resultatmål		Indikator		
Invånarna ska ha förtroende för regionens tjänster	Gul	Andel invånare som har förtroende för hälso- och sjukvården	Grön	
		Andel invånare som anser att väntetiderna i hälso- och sjukvården är rimliga	Röd	
		Andel invånare som är nöjda med kollektivtrafiken	Grön	
Tillväxten ska vara hållbar i hela regionen	Gul	Regional utveckling enligt RUP: Måluppfyllelse enligt indikatorer i RUP (andel gröna)	Gul	
		Andel invånare som uppfattar att länet är attraktivt att bo, leva och verka i.	Vit	
Program - Tillgänglighetsstrategi med handlingsplan - Regionalt utvecklingsprogram (RUP)				
Mål och indikatorer uttrycker en önskad riktning för utvecklingen och utfallet visualiseras med trafikljus. Utfall i siffror redovisas i bilaga.				
	Utveckling i önskad riktning	Oförändrad utveckling	Utveckling i oönskad riktning	Mätning ej genomförd

Invånarna ska ha stort förtroende för regionens tjänster

När det gäller förtroendet för regionens tjänster ser regionen positiva förändringar vad gäller hälso- och sjukvård. Utöver ett förbättrat resultat jämfört med 2016, är värdet dessutom bättre än medelvärdet i riket. Tillgängligheten till vården har betydelse för det allmänna förtroendet. Det försämrade resultatet vad gäller rimliga väntetider har dock i detta fall inte påverkat förtroendefrågan i negativ riktning. Å andra sidan

kan en negativ uppfattning om rimligheten i väntetider på lång sikt urholka förtroendet och regionen behöver fortsätta fokusera på bättre tillgänglighet. Invånarnas nöjdhet med kollektivtrafiken ligger på en fortsatt hög nivå och vi ligger i toppskiktet nationellt. Detta indikerar att regionens fokus på förbättrad kollektivtrafik uppskattas av invånarna. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen för resultatmålet som gul.

Hälso- och sjukvårdsbarometern

Hälso- och sjukvårdsbarometern speglar den vuxna befolkningens attityder till, kunskaper om och förväntningar på hälso- och sjukvården. Det är en årlig mätning och alla landsting/regioner deltar. 2017 svarade 1 000 västanlänningar på enkäten.

När det gäller invånarnas förtroende för vården ökade det under 2017 till 65 procent jämfört med 61 procent för 2016. Värdet är bättre än medelvärdet

för riket som är 61 procent. Tittar man på specifika delar ser värdena ur så här:

- 60 procent hade förtroende för vårdcentralerna (60 procent i riket).
- 71 procent hade förtroende för sjukhusen i länet (69 procent i riket).

När det gäller invånarnas uppfattning om väntetider har värdet försämrats under 2017, utfallet blev (sammanslaget) 58,5 procent, jämfört med 61,5 procent 2016. Värdena ligger dock över medelvärdena i riket.

För de olika delarna ser värdena ut såhär:

- 65 procent svarade att väntetiden till vårdcentralen var rimlig (63 procent i riket).
- 52 procent angav att väntetiden till sjukhus var rimlig (50 procent i riket).

Kollektivtrafikbarometern

Andelen invånare som är nöjda med kollektivtrafiken fortsätter att öka och utfallet för 2017 blev 62 procent (jämfört med 55 procent 2016), vilket innebär en tredjeplats nationellt.

Under 2017 minskade andelen nöjda resenärer, efter att ha ökat 2016 (utfall 74 procent jämfört med 78 procent 2016). Resultatet för 2016 var ett markant bättre resultat än tidigare utvecklingskurva och resultatet för 2017 ligger i linje med den generella trendkurvan mellan 2012 och 2017. Uppsatt mål (75 procent) var utmanande och i nationell jämförelse ligger Region Västmanland på en tredje plats.

Den aktiva och breda marknadsföringen av varumärket VL som pågått under flera år har fortsatt, vilket leder till ökad kunskap och kännedom om förbättringsåtgärder som genomförts. Exempel på förbättringar är det ökade utbudet i och med Smartkoll och Merkoll, ett enklare biljett- och betalsystem, enklare biljettköp via digitala kanaler, utökad kundservice med mera. VL har även varit synlig på mässor, på informationsturnéer och i lokala samarbeten. Under tre tillfällen, Kulturnatten, Earth Hour och Lucia, erbjöds fri kollektivtrafik kopplat till kärnvärden som miljö och trygghet. Den digitala försäljningen via vl.se samt VL-appen fortsätter att öka.

De områden som behöver stärkas för att nå bättre resultat är de områden som resenärerna är missnöjda med; främst trafikstörningsinformation. Att kunna planera sin resa för att hinna i tid till tåg, arbete, skola med mera är viktigt för alla, och då måste den information som tillhandahålls vara tydlig och korrekt.

Mänskliga rättigheter och invånardialog

Arbetet med de mänskliga rättigheterna (MR) omfattar bland annat barnets rättigheter, delaktighet för personer med funktionsnedsättning samt nationella minoriteter. Regionens medarbetare (inklusive chefer) är den viktigaste förutsättningen för att driva och hålla MR-perspektivet levande ute i regionens olika verksamhet. Under året har arbetet med att informera och utbilda medarbetare inom regionen i syfte att höja kunskapen om barnets rättigheter fortsatt. I funktionshinderfrågor samverkar regionen på olika nivåer med olika föreningar som företräder målgruppen. Ett arbete med att ta fram en bemötandeguide gällande olika funktionsnedsättningar har påbörjats.

Region Västmanland är finskt förvaltningsområde och under året har en sjukvårdsrådgivning riktad till äldre finstalande invånare prövats i länets norra del och ett sverigefinskt samråd finns sedan några år tillbaka.

För att bättre kunna fokusera på frågorna som regionen arbetar med inom ramen för MR/social hållbarhet, genomfördes en förändring under året. En ny enhet inrättades där medarbetare som arbetar övergripande med dessa frågor samlas för att bättre kunna ta ett strategiskt helhetsgrepp och ge ett samlat stöd till verksamheter och invånare.

Under året har invånardialog bedrivits inom ramen för arbetet med Kulturplanen. Nio förslag lämnades till det digitala verktyget Demokratikanalen, där invånare kan ge förslag kring regionens verksamheter, lämna synpunkter och rösta på andras förslag. Av dessa uppfyllde fyra förslag reglerna för att behandlas. Förslagen handlade om möjligheter att få hjälpmedel till barn förskrivna via BUP och familjeläkare, hemförlossningsbidrag, direktbuss mellan Hallstahammar och Erikslund och tillgängligheten på sjukhusens parkeringar. Totalt gjorde cirka 3 600 unika besökare knappt 6 700 besök på webbplatsen under året. Trots att färre förslag har behandlats har alltså fler besökare hittat till Demokratikanalen.

Tillväxten ska vara hållbar i hela regionen

Mål och resultat i det regionala utvecklingsprogrammet följs årligen upp i juni på en konferens där alla samverkansparter deltar. Uppföljningen omfattar programmet i sin helhet med delarna:

- God livsmiljö
- Rätt kompetens
- Dynamiskt näringsliv
- Effektiva kommunikationer
- Hållbar energianvändning och klimatanpassning
- Stark regional attraktivitet

Resultatet 2016 jämfört med 2015 är så gott som oförändrat för programmet i sin helhet och sammantaget bedöms måluppfyllelsen bli gul.

Det nuvarande programmet för regional utveckling löper ut 2020, och under hösten 2017 har arbete med att ta fram en ny strategi påbörjats.

Tillväxten i vår region

Urbanisering, digitalisering, integrering med samhälls- och stadsplanering, integration och miljöanpassning, samt ett kommande generationsskifte är alla viktiga trender. Globala så väl som lokala trender har en påverkan på individnivå hos varje medborgare, men även på verksamheten. Att åstadkomma en hållbar samhällsutveckling är centralt.

Den svenska ekonomin växer starkt. En starkare konjunktur i omvärlden ger draghjälp där en efterfrågan på investeringsvaror påverkar svenskt exportföretag positivt. Samtidigt bidrar starka investeringar inom svensk industri till att tillväxten ökar på bred front. Sysselsättningen har utvecklats i god takt men svårigheter för arbetsgivare att hitta rätt kompetens kan väntas dämpa utvecklingen något framöver. Att antalet asylsökanden nu är färre innebär att de offentliga utgifterna inte växer i samma höga takt som i fjol. Framöver kommer dock det faktum att antalet äldre och yngre i befolkningen ökar innebära att de offentliga utgifterna återigen ökar i högre takt.

Västmanlands län är ett exportorienterat län. En starkare internationell efterfrågan på investeringsvaror påverkar länets företag positivt. Tillförsikten bland företagen är god och tillverkningsindustrins investeringar och företagens utgifter för forskning

och utveckling har ökat. Även i Västmanlands län är det dock en stor andel av företagen och offentligt finansierade verksamheter som upplever svårigheter att rekrytera. Detta håller tillbaka sysselsättnings-tillväxten men andelen sysselsatta i länet har ändå ökat, mest bland kvinnor²⁾. Arbetslösheten ligger på en högre nivå i Västmanlands län än i riket totalt. Den varierar också mellan länets kommuner. Många av de arbetslösa saknar de kompetenser som arbetsgivarna efterfrågar. Det innebär att arbetslösheten trots en stark ekonomisk utveckling minskar långsamt framöver.

De senaste åren har befolkningen i Västmanlands län ökat med en bit över 2 000 personer per år. Även i fjol ökade befolkningen i hög takt och i slutet av året bodde 271 095 personer i länet. Det innebär att befolkningen ökade med 3466 personer jämfört med åren innan.

Samarbete med Mälardalens högskola

Ett förnyat avtal inom ramen för Samhällskontraktet har skrivits under 2017 mellan MDH, Västerås stad, Eskilstuna kommun, Region Västmanland och Landstinget Sörmland. Region Västmanland har utöver Samhällskontraktet ett flertal upparbetade kontakter och gemensamma projekt och samarbeten med MDH.

²⁾ Sysselsättningsdata avser 2016

En god och jämlik hälsa

Intention Hälsoläget i regionen är jämlikt och invånarna upplever att de har en fullgod fysisk och psykisk hälsa.

Resultatmål	Indikator	
Invånarnas hälsoläge ska vara gott och jämlikt 	Skillnader i självupplevd hälsa mellan socioekonomiska grupper	Gul
	Skillnader i självupplevd hälsa mellan socioekonomiska grupper	Gul
	Andel ungdomar med fullgod psykisk hälsa i årskurs 9 och år 2 i gymnasiet	Röd
	Genomsnittligt antal skadade tänder hos den mest sjuka tredjedelen av undersökta 12-åringar	Gul
Program • Program och handlingsplan för hälsoinriktat arbete • Handlingsplan för jämlik vård		
Mål och indikatorer uttrycker en önskad riktning för utvecklingen och utfallet visualiseras med trafikljus. Utfall i siffror redovisas i bilaga.		
	Utveckling i önskad riktning	Oförändrad utveckling
	Utveckling i oönskad riktning	Mätning ej genomförd

Invånarnas hälsoläge ska vara gott och jämlikt

Befolkningens upplevda hälsa har försämrats visar såväl nationella som regionala mätningar totalt sett. Mest oroande är att den upplevda hälsan hos unga har försämrats. Vi ser att man i högre grad än tidigare upplever stress och i lägre grad än tidigare är fysiskt aktiv. I nationella öppna jämförelser för personer 16-84 år ligger Västmanland på rikssnittet. Hälso- och sjukvården påverkar hälsoläget i samverkan med andra aktörer i samhället. Under 2017 har en rad åtgärder vidtagits för att intensifiera samverkan internt och externt. Områden som särskilt har uppmärksammats är skillnader

i hälsa mellan socioekonomiska grupper samt grupper där olika funktionsnedsättningar skapar hälsoklyftor. Tandvårdens patienter uppger i högre grad än andra vårdssökande att de avstår från att söka tandvård av ekonomiska skäl. Detta gäller särskilt socioekonomiskt utsatta grupper. Arbetet med att säkra en jämlik vård och hälsa är långsiktig och måste fortsatt prioriteras.

Den samlade bedömningen för resultatmålet blir utifrån ovanstående beskrivning och utfall för indikatorerna gul.

Regionens hälsoinriktade arbete

Det har under året skett en positiv utveckling av det befolkningsinriktade arbetet med både hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande åtgärder. Samverkan med primärvården har fördjupats och hälsocenter har etablerat verksamhet i alla länets kommuner. Befolkningsundersökningar och leverans av resultat till berörda verksamheter i kommunerna samt fortsatt stöd för regionens verksamheter, bland annat genom utbildningsinsatser, har avlöp som planerat.

Lättare boka tid hos Hälsocenter

Under året införde Hälsocenter journalföringssystemet Cosmic, vilket förbättrat tillgängligheten. Förutom via hälso- och sjukvården, går det nu att boka tid hos Hälsocenter via e-tjänstfunktionen i 1177.

Hälsogrupper

Hälsocenter har under året i samarbete med arbetsförmedlingen genomfört så kallade hälsogrupper, ett skraddarsytt upplägg till personer som är inskrivna för stödinsatser. I samarbete med kommunernas integrationsenheter har hälsogrupper hållits för deltagare inskrivna på SFI (svenska för invandrare).

Folkhälsorapportering

Två folkhälsoundersökningar genomfördes under 2017. Dels "Liv och hälsa ung" som riktar sig till unga i länet, dels befolkningsundersökningen "Liv och hälsa – hälsa på lika villkor" som gäller den vuxna befolkningen. Samtliga resultat från befolkningsundersökningarna finns tillgängliga via regionens hemsida.

Liv och hälsa ung – resultat 2017

Liv och hälsa ung omfattar alla länets elever i åk 7 och 9 i grundskolan och åk 2 i gymnasiet. År 2017 inkluderades eleverna i särskolan för första gången. Liv och hälsa ung 2017 visar att de flesta ungdomar mår bra och har en god hälsa, men också att det finns betydande skillnader mellan olika grupper. Störst skillnader kan ses utifrån socioekonomi, kön, sexuell läggning samt funktionsnedsättningar som ADD, ADHD, Tourettes eller liknande.

Sett över tid visar resultaten en fortsatt försämring av hur flickor mår som gör att könsskillnaderna nu är de största sedan mätningarnas början 1995. Vidare ses också en försämring i måendet bland ungdomar med vissa funktionsnedsättningar. Dessa är hörsel- och synnedsättning, rörelsehinder samt dyslexi, läs- och skrivsvårigheter och dyskalkyli.

I enkäten till grund- och gymnasiesärskolan svarade över 80 procent av eleverna att de mår bra. Samtidigt känner sig en fjärdedel av flickorna ofta ledsna. Bland levnadsvanorna märks en låg grad av fysisk aktivitet och en högre andel tobaksanvändare än bland övriga elever. Bland livsvillkoren sticker skolan ut med bra stöd från lärare och förhållandevis god arbetsro.

Tandhälsan hos tolvåringar

Vid mätning av tandhälsan 2017 kunde en liten förbättring ses hos den tredjedel av tolvåringarna som har mest tandsjukdom.

De utökade munhälsoinsatserna till barn i förskoleklass och årskurs 6 som infördes i alla kommuner under 2017 för att bibehålla god tandhälsa fortsätter.

Hälsosamtal för 50-åringar

Under år 2017, har 94 procent av listade 50-åringar (3825 personer) fått inbjudan till hälsosamtal. 44 procent av inbjudna har tackat ja genom att besvara den digitala enkäten via 1177.se, och merparten av dessa har också hunnit delta i sitt hälsosamtal. De flesta som fått sin inbjudan under december deltar på hälsosamtal i januari 2018.

Deltagandet är proportionellt mot befolkningens 50-åringar vad gäller utbildningsnivå samt andel utlandsfödda.

Läkemedel

Framgångsrika förhandlingar under hösten har resulterat i avtal som innebär en väsentlig minskning av kostnad/patient för behandling av hepatit C. Därmed kommer betydligt fler patienter att kunna behandlas under kommande år, med bättre hälsa och på sikt minskade sjukvårdskostnader som följd.

Våld i nära relationer

Socialstyrelsen har reserverat medel till alla landsting och regioner för att kvalitetsutveckla arbetet mot våld i nära relationer och stöd till våldsutsatta kvinnor och barn. I Region Västmanland pågår ett projekt där medlen används för metod- och kompetensutveckling samt för att stärka våldsförebyggande arbete och arbete med tidig upptäckt av våldsutsatta kvinnor och barn.

Hbtq-policy

Hbtq-policyn har reviderats under 2017 och är nu uppdaterad i enlighet med gällande lagstiftning och önskad inriktning.

Regionen ingår i ett länsnätverk för hbtq-frågor i vilket frivillorganisationer, Västerås stad och Länsstyrelsen ingår. Syftet med nätverket är bland annat att samordna insatser för hbtq-personer.

Inför 2018 planeras deltagande i Västerås Pride samt en utbildningsinsats riktad till medarbetare som möter unga hbtq-personer med psykisk ohälsa.

En effektiv verksamhet av god kvalitet

Intention Regionens verksamheter utförs effektivt med avseende på tillgänglighet, kvalitet, rätt nivå och god hushållning av resurserna.

Resultatmål		Indikator	
Verksamheten ska bedrivas med god tillgänglighet		Andel patienter som får sin vård minst enligt vårdgaranti	Röd
		Nyttjande av e-tjänster, andel till 1177s e-tjänster anslutna invånare	Grön
		Processförbättring	Röd
Verksamheten ska bedrivas på rätt nivå		Täckningsgrad	Röd
Verksamheten ska bedrivas med god kvalitet		Medicinsk kvalitet	Grön
		Patientsäkerhet	Gul
Verksamheten ska bedrivas med god hushållning av resurserna		Miljöpåverkan	Grön
		Nettokostnadsökningstakt	Grön

Program

- Tillgänglighetsstrategi med handlingsplan
- Landstinget Västmanlands e-hälsoplan
- Program och handlingsplan för processutveckling
- Program för patientsäkerhet och övrig säkerhet
- Miljöprogram
- Primärvårdsprogrammet

Målen i landstingsplanen 2016 uttrycker en önskad riktning för utvecklingen, och därför visualiseras utfallet med trafikljus. Utfall i siffror redovisas i bilaga.

 Utveckling i önskad riktning

 Oförändrad utveckling

 Utveckling i oönskad riktning

 Mätning ej genomförd

Verksamheten ska bedrivas med god tillgänglighet

Tillgängligheten i Sverige mäts oftast genom väntetider, men också i vilken mån invånarna anser att det är lätt komma i kontakt med vården via olika kanaler, till exempel webb, mejl och telefon. Indikatorerna berör både tillgänglighet av servicekaraktär och tillgänglighet som är mer central för vårdkvalitet och patientsäkerhet. Dessa faktorer sammanfaller ofta men kan även ge undanträngningseffekter. En viktig faktor är patienternas upplevelse av vården.

Primärvårdens tillgänglighet ligger kvar på ungefär samma nivå som förra året, och är god i jämförelse med riket. En ny vårdgaranti med professionsneutral bedömning kan ge ökad kvalitet och bättre tillgänglighet.

Tillgängligheten inom 90 dagar inom specialiserad vård har

försämrats och når inte sina målvärden eller den vårdgaranti som utlovas. Det skiljer sig dock kraftigt mellan olika specialiteter och påverkas av tillgången till kvalificerade medarbetare och privat utbud. Den negativa utvecklingen av tillgängligheten ses över hela landet.

Regionens arbete med att förbättra vårdens flöden genom processförbättringar har löpt på, men målen för arbetet har inte uppnåtts i samma utsträckning som förra året.

Tillgängligheten via webben har förbättrats och fler invånare har konton.

Sammantaget, när samtliga indikatorer vägts samman, bedöms regionens tillgänglighet ligga kvar på samma nivå som förra året – gul.

Vårdgaranti

Väntetid enligt vårdgarantin årsrapport 2017

Primärvård

95%	Telefontillgänglighet primärvården samma dag. (Medelvärde) 92% december 2016 95% april 2017 94% augusti 2017
85%	Läkarbesök i primärvården inom 7 dagar. (Månadsvärde) 85% december 2016 86% april 2017 87% augusti 2017

Specialiserad vård

85%	Första besök i specialiserad vård inom 90 dagar. (Månadsvärde) 91% december 2016 88% april 2017 71% augusti 2017
73%	Operation/åtgärd inom 90 dagar. (Månadsvärde) 74% december 2016 77% april 2017 61% augusti 2017

Region Västmanland uppfyller inte för 2017 de nationella kraven i vårdgarantin men på enskilda mätområden ligger regionen över rikssnittet. Enligt SKLs tillgänglighetsindex placerar sig Region Västmanland på plats 12 av 21 vilket är en försämring sedan 2016 då placeringen var 8.

Vårdgaranti Primärvården

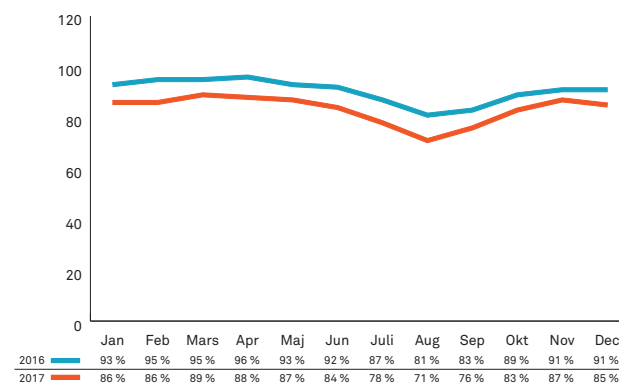
Genomsnittet på 95 procent för telefonkontakt med primärvården samma dag har förbättrats jämfört med förra årets 92 procent. Detta kan totalt anses som god tillgänglighet. Flera vårdcentraler har förbättrat sina värden under 2017.

För kontakt med läkare inom sju dagar ligger genomsnittet på 85 procent under året, vilket är samma nivå som 2016. Som sämst var måluppfyllelsen 83 procent och som bäst 92 procent under året. Tio vårdcentraler har haft en tillgänglighet som understiger 85 procent. Utfallet påverkas av flera faktorer såsom läkarbemanning, bokningsrutiner, synen på behovet av läkarbesök kontra andra yrkesgrupper, registrering av självvald väntan med mera.

Vårdgaranti specialistvård (Somatik och psykiatri)

Tillgängligheten för besök inom specialistvården har försämrats under 2017 och låg i december på 85 procent, att jämföra med decembervärdet 2016 på 91 procent. För värden per månad, se diagram.

Vårdgaranti. Första besök inom 90 dagar. Specialistvården inklusive psykiatri.

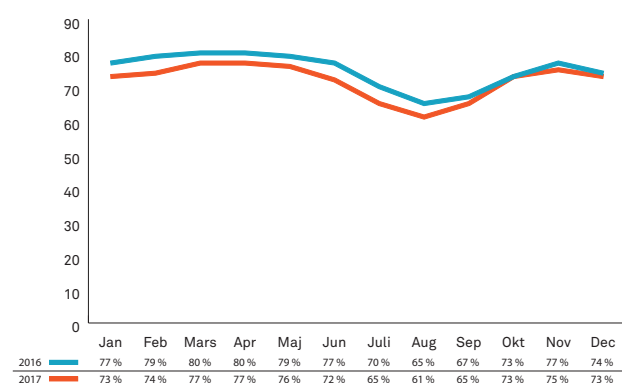

Att tillgängligheten försämrats förklaras huvudsakligen av brist på specialister och uppgradering av elektronisk journal.

Mot slutet av året hade antalet väntande patienter för första besök minskat, efter att ha ökat under årets första månader.

Tillgängligheten för operation/åtgärd enligt vårdgarantin har varit sämre än 2016, men närmast sig 2016 års nivå i slutet av året, se diagram.

Vårdgaranti. Operation/åtgärd inom 90 dagar Specialistvård exklusive psykiatri.

Att tillgängligheten sjunkit något kan kopplas till en ökad efterfrågan vilken inte kunnat mötas med motsvarande resurskapacitet på operationskliniken. Det har medfört att patienter med lägre medicinsk prioritet fått långa väntetider.

Tillgänglighet inom Västmanlands sjukhus (enbart somatisk vård)

Tillgängligheten inom 90 dagar för både besök och operation/åtgärd har under 2017 försämrats. För besöken har bästa tillgängligheten sjunkit från 96 procent 2016 till 89 procent 2017.

För operation/åtgärd har bästa tillgängligheten minskat från 80 procent 2016 till 77 procent 2017.

Andelen patienter som väntat högst 4 timmar på akuten ligger på samma nivå som under 2016 med 68 procent under året.

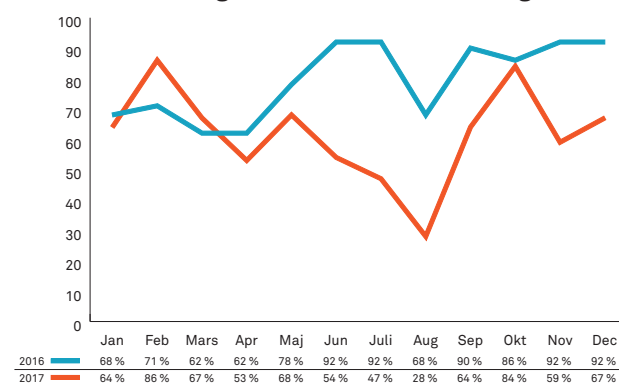
Tillgänglighet inom psykiatri

Tillgängligheten inom vuxenpsykiatri kan anses god med en måluppfyllelse på som lägst på 93 procent och som bäst på 100 procent.

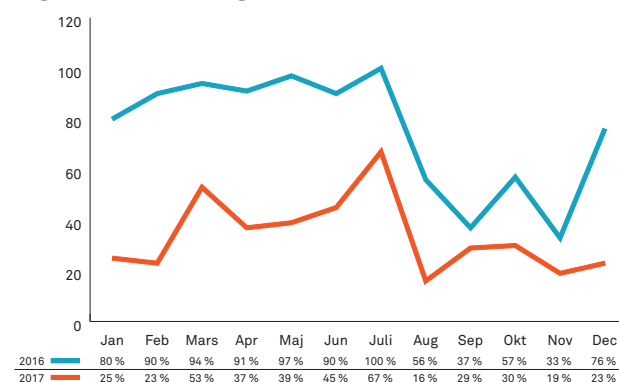
Tillgängligheten inom barn- och ungdomspsykiatri har försämrats radikalt under året, se diagram. Barn- och ungdomspsykiatri påverkas av att ohälsan ökar bland unga i Västmanland och med det ökar antalet

vårdsökande. Det är stor efterfrågan på neuro-psykiatriska utredningar och i kombination med många vakanser medför det bristande tillgänglighet. Rapportering av väntetider har också haft brister vilket påverkar resultatet.

Särskild satsning BUP. Besök inom 30 dagar

Särskild satsning BUP. Fördjupad utredning/ åtgärd inom 30 dagar

Telefontillgänglighet hos 1177

Medelväntetiden för 2017 låg på 9,54 minuter vilket är bättre än 2016 då den var 10,50 minuter. Dock uppnås inte det regionala målvärdet som är 8 minuter. Regionens medelväntetid kan jämföras med nationell medelväntetid på 12,34 min.

Antalet personer som ringde 1177 Vårdguiden minskade under året och uppgick till drygt 195 300 (jämfört med drygt 211 000 år 2016). Minskningen kan möjligen bero på borttagande av "remisskrav" och tidsbokning.

Digital tillgänglighet

Ett led i att förbättra tillgängligheten är att fortsätta utveckla digitala tjänster, och styrelsen har under 2017 satt fokus på digitaliseringen som möjliggörare

och beslutat att regionens digitaliseringsstrategi ska utvecklas.

Antalet invånare med konto hos 1177 Vårdguidens e-tjänster har utvecklats positivt och var vid utgången av året 49 procent, väl över uppsatt mål. Internt har under året insatser gjorts för att vårdpersonalen ska ha god kännedom om det samlade utbudet av e-tjänster som finns, och därmed kunna uppmuntra patienter till att nyttja tjänster som till exempel boka tid och ta del av Journalen.

Processförbättring

Med regionens program för processutveckling ska verksamheterna ges stöd att skapa bästa möjliga värde för patienterna genom välfungerande flöden/processer.

Under 2017 har kompetensstödet som finns samlat i en gemensam utvecklingsenhet huvudsakligen

använts till det nationellt initierade arbetet med standardiserade vårdförlopp inom cancersjukvården. Uppdraget att genomföra processöversyner och andra verksamhetsutvecklingsinsatser inom andra områden än cancersjukvården, har därmed varit begränsat och är delvis förklaring till att målfyllelsen sjunkit 2017 jämfört 2016. Inför 2018 ska ett nytt program arbetas fram.

Regionalt cancercentrum (RCC) och Standardiserade vårdförlopp (SVF)

Regionen arbetar aktivt med standardiserade vårdförlopp, vilket innebär att ingen cancerpatient ska behöva vänta längre än nödvändigt på utredningsinsatser, diagnosbesked och behandling. Under 2017 har 10 standardiserade vårdförlopp startat, och totalt pågår 28 vårdförlopp. Berörda enheter visar stort engagemang i arbetet och flera av vårdförloppen visar reducerade ledtider.

Verksamheten ska bedrivas på rätt nivå

Indikatorn täckningsgrad visar att andelen besök i primärvården har minskat jämfört med 2016. Delvis beror detta på tidskrävande förändringar i journalsystemet under första halvåret 2017 men visar även på att förflyttningen mot mer första linjens vård går långsamt. Införandet av jourmottagningen i Västerås har lett till minskning av besök på akutmottagningen. Antalet digitala besök inom primärvården har ökat men syns inte i statistiken.

Inom psykiatrien sker ett arbete som syftar till förflyttning

mot första linjens vård och beräknas få effekt under 2018. En utmaning är den psykiska ohälsan hos unga där söktrycket på BUP har ökat.

Samtidigt sker en förflyttning inom specialistvården från slutenvård till öppenvård. En stor del av vården bedrivs på rätt vårdnivå men en kraftfull satsning på första linjens vård och förebyggande arbete måste till för att möta hälsoutvecklingen. Den samlade bedömningen för resultatmålet och sammanvägt med den utveckling som i övrigt sker inom området utöver redovisad indikator, bedöms som gul.

Exempel på åtgärder för utveckling mot rätt vårdnivå

Trygg och effektiv vård

Regionens Projekt, Trygg och effektiv vård, har fortgått enligt plan och utvecklats till att vara ett projekt i samverkan med kommunerna. En överenskommelse mellan Region Västmanland och länets kommuner om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård är framtagen. Under året har arbete pågått med att ta fram gemensamma riktlinjer kring samverkan vid utskrivning.

Projekt "Utveckling av avancerad sjukvård i hemmet för äldre"

Projektet startade i november 2017 på geriatriken i Västerås. Målgruppen är de mest sjuka äldre. Patienterna riskbedöms på avdelningen och selekteras till teamet. Uppdraget är att följa upp bland annat läkemedelshantering- och behandling samt hjälpmedel. Teamet samverkar med primärvårdens mobila hemsjukvårdsteam. Möjlighet till direktinläggning på geriatriken kommer att finnas. Under 2018 planeras införande i övriga länet, dels genom utökning i Västerås, dels genom att AH-teamen i Köping, Fagersta och Sala får ett utökat uppdrag.

Verksamheten ska bedrivas med god kvalitet

Den medicinska kvaliteten är generellt hög. Region Västmanland har under året fått fina utmärkelser för sin goda kvalitet. När det gäller dödlighet efter stroke och hjärtinfarkt har Västmanland bland de bästa resultaten i Sverige. Antibiotikaförskrivningen som tidigare var för hög har minskat markant.

Fortfarande finns utmaningar som alltför hög omfattning av trycksår, oönskade återinläggningar i slutenvård samt ett stort missnöje hos våra patienter när det gäller rehabilitering av stroke, där framför allt kvinnorna upplever en otillfredsställande rehabilitering.

Nationell kunskapsstyrning (NKS) som inletts under 2017 förväntas leda till tydligare nationella indikatorer för olika vårdinsatser, snabbare styrning av effektiva metoder och förbättrad uppföljning.

Utfallet på indikatorn för medicinsk kvalitet blev något bättre än 2016, och bedöms som grön men med förbättringsområden. Resultatet för patientsäkerhetsarbetet är stabilt och indikatorn blir gul. Sammantaget bedöms resultatmålet som gult.

Kvalitet inom hälso- och sjukvården

Kunskapsstyrning

Implementeringen av den nationella modellen för samordnad kunskapsstyrning pågår. Avsikten är att förbättra kvaliteten i vårdprocesserna med hjälp av gemensamt utformade styr- och stödsystem för nationell, sjukvårdsregional och lokal (Västmanland) nivå. Beslut om den sjukvårdsregionala nivån togs i samverkansnämnden under hösten och därefter har den lokala styrningen och de lokala stödsystemen utformats.

Fyra nationella programområden (NPO) har under hösten startat. Det är *cancersjukdomar* som omfattas av Regionalt cancercentrum (RCC) inklusive standardiserade vårdförlopp, *psyisk hälsa* i samverkan med primärvård och kommuner, *nervsystemets sjukdomar* samt *kvinnosjukdomar och förlossning*.

Inom Uppsala-Örebro sjukvårdsregion har nomineringar till 15 aktuella NPO genomförts och godkända. Region Västmanland kommer att representera sjukvårdsregionen och har utsetts till NPO för endokrina sjukdomar och mag- och tarmsjukdomar.

Inom kort startar arbetet inom alla NPO och regionen berörs även av de områden där någon annan företrädare för sjukvårdsregionen utsetts. Ett arbetsområde som är aktuellt när NPO startar är fördelningen av den högspecialiserade vården.

Nationella riktlinjer

Socialstyrelsens nationella riktlinjer är ett stöd vid prioriteringar och ger vägledning om vilka behandlingar och metoder som verksamheter i vård och omsorg bör satsa resurser på.

Under 2017 fortgick Region Västmanlands arbete med remisshantering, implementering och utvärdering enligt dessa riktlinjer och vid utgången av 2017 omfattades cirka 70 procent av alla sjukdomar av de nationella riktlinjerna. De flesta har satta målnivåer, men inte alla.

Uppföljning av resultatet sker bland annat genom Socialstyrelsens målnivåer och för 2017 uppnådde regionen 65 procent procent av målnivåerna, målsättningen var 70 procent. För att öka patientsäkerheten och vårdkvaliteten har nationella riktlinjer för stroke, demens, schizofreni, depression och ångest samt MS och Parkinsons sjukdom analyserats och behandlats.

Som resultat av det kvalitetsarbete som bedrivits, nås mycket goda resultat inom flera områden, vilket under 2017 resulterat i ett flertal priser och utmärkelser, bland annat inom stroke och hjärtsjukvård. Dagens medicin rankar Västmanlands sjukhus Västerås som Sveriges tredje bästa sjukhus i kategorin mellanstora sjukhus 2017. En viktig förklaring till placeringen är att sjukhuset rankas som nummer ett i kategorin medicinsk kvalitet, där cancervården placerar sig högst och även hjärtsjukvården får en topplacering. Köpings akutmottagning får högt betyg i den nationella patientenkäten när patienten värdar besöket och Västmanlands sjukhus Västerås rankades fyra av Sveriges alla sjukhus avseende AT-tjänstgöring.

Vården i siffror

Förbättringar kan ses inom vissa indikatorer för Öppna jämförelser (nationell jämförelse av landsting/regioners verksamheter), till exempel cancer-, reumatologi och strokevård.

Hög patientsäkerhet

Region Västmanland arbetar för en hög patientsäkerhet och håller fast vid noll-visionen avseende undvikbara skador. Det systematiska patientsäkerhetsarbetet bedrivs enligt Program Patientsäkerhet 2017–2020 med sex fastställda målområden varav tre utvecklats i positiv riktning under 2017:

- Antalet allvarliga vårdskador ska minska
- Vårdrelaterade infektioner ska minska
- Trycksår ska minska
- Läkemedelsanvändningen ska vara säker
- Suicidprevention ska förbättras
- Förbättrad Patientsäkerhetskultur

Regionens patientsäkerhetsarbete är inriktat på att ingen patient skall drabbas av vårdskada. Allvarlig vårdskada eller risk för sådan anmäls enligt lex Maria. För år 2017 ses färre antal lex Maria-ärenden. Minskningen förklaras av färre självmord och färre oklara dödsfall.

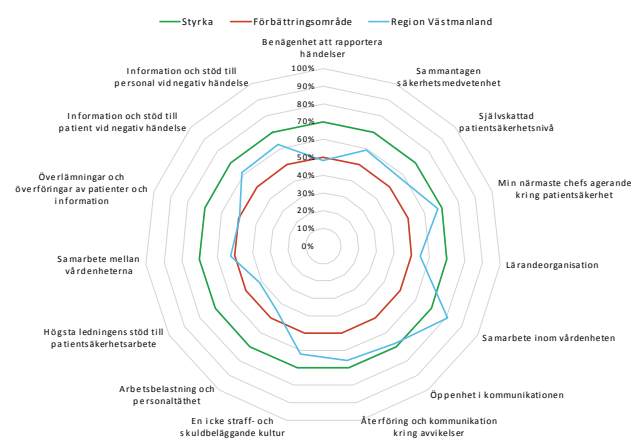
Patientsäkerhetsdagen

Patientsäkerhetsdagen genomfördes för femte året i rad den 11:e maj där verksamheterna visade upp sitt patientsäkerhetsarbete. För andra året utdelades "Säkerhetsnålen" som år 2017 gick till Kirurgavdelning 6 för deras arbete med ständiga förbättringar.

Patientsäkerhetskulturenkät

Patientsäkerhetskulturenkäten som genomförts 2011 och 2014 upprepades 2017 och omfattade för första gången samtliga vårdgivare. Resultatet visar på gott samarbete inom enheterna och öppenhet i kommunikation kring avvikelser medan förbättringsområden finns avseende samarbetet mellan enheter och benägenheten att rapportera avvikelser. Handlingsplaner kommer nu att tas fram för fortsatt förbättringsarbete.

Resultat jämfört med riktvärden

Svarsfrekvensen var generellt låg men högre inom primärvården 63,5 procent. 506/797 besvarade enkäten.

Hygienåret 2017

Hygienåret 2017 innebar ett fokus på vårdrelaterade infektioner som vid mätningen under våren uppvisade förbättrade resultat jämfört med föregående år. Däremot har trycksåren inte minskat utan är på en oförändrat hög nivå. Planering pågår för att fokusera på trycksårsprevention under år 2018.

Antibiotikaanvändning

Region Västmanland uppvisar goda resultat avseende minskad antibiotikaanvändning. För primärvården har specifika satsningar genomförts för att nå detta mål. 2016 förskrevs 327 antibiotikarecept per 1 000 invånare och år i länet, 2017 blev siffran 302, en minskning med 8 procent och det lägsta tolv månadersresultatet någonsin.

Även avseende fördjupade läkemedelsgenomgångar och läkemedelsberättelse visas förbättrade resultat.

Vårdorsakat läkemedelsberoende

För att förhindra läkemedelsberoende som orsakas av vården pågår ett regionövergripande arbete som även tar sikte på att förbättra omhändertagandet vid utvecklat beroende.

Av vården förorsakat läkemedelsberoende är ett internationellt problem och har uppmärksamats även i Region Västmanland som relativt riket har en hög förskrivning av beroendeframkallande läkemedel. Under år 2017 har ett omfattande arbete genomförts både att säkerställa att ingen drabbas samt för den som utvecklat ett läkemedelsberoende att adekvat hjälp erbjudes. Statistik visar en

minskning av förskrivningen av beroendeframkallande läkemedel i hela Sverige under år 2017 men Västmanland har en mer uttalad minskning.

Läkemedelsförsörjning

Regionen driver sedan oktober 2017 större delen av läkemedelsförsörjningen i egen regi. Genom att använda modern teknik och ett arbetssätt där receptarier får ett större ansvar i det läkemedelsnära avdelningsarbetet kan patientsäkerheten öka samtidigt som arbetsmiljön för sjuksköterskor förbättras.

Suicidprevention

Suicidprevention uppmärksammas på alla nivåer och en arbetsplatsförlagd breddutbildning för all personal har startat upp och kommer att ske inom samtliga vårdverksamheter under 2017–2018. Den internationella Suicidpreventions-dagen den 10:e september uppmärksammades med föreläsningar och dialog. Antalet avvikelserapporterade suicidförsök visar en fortsatt minskning för tredje året i rad och antalet suicid efter en vårdkontakt är betydligt färre jämfört med åren 2013–2014.

Patientmedverkan

Att ge möjlighet till patienter och närstående att medverka till en säker vård samt att kunna få ge förslag till förbättringar är en del av hög patientsäkerhetskultur. Region Västmanland arbetar för att flera verksamheter ska ha brukarråd och att patientens delaktighet ska vara naturlig vid allt förändrings- och förbättringsarbete. Genom direktingång till avvikelserapporteringssystemet Synergi kan patienter och närstående direkt lämna sina synpunkter på vården.

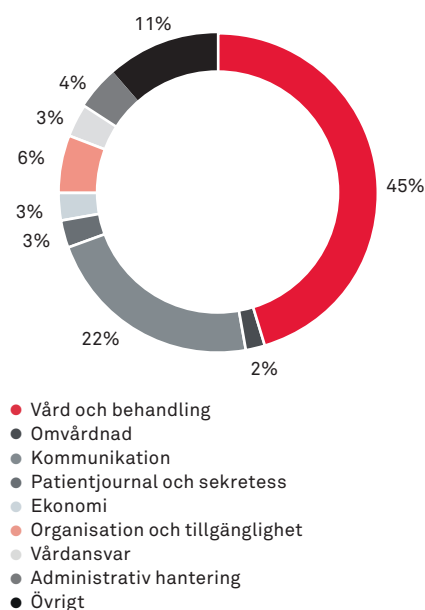
Från 1 januari 2018 gäller nya bestämmelser för klagomål i hälso- och sjukvården. Klagomålen eller synpunkter ska i första hand ska tas om hand av vårdgivaren. Patienterna når vården enkelt genom att skriva en extern avvikelseanmälan vilken hanteras direkt av aktuell vårdgivare. Även de ärenden som hanteras av Patientnämnden registreras i avvikelsehanteringssystemet, vilket ger en unik möjlighet att kunna få en samlad bild av de klagomål som framförs av patienter och anhöriga. En analys av inkomna ärenden ska årligen analyseras på aggregerad nivå och presenteras för IVO, regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsgruppen samt ledningsgrupper för sjukvårdsförvaltningen, PPHV och Vårdvalsenheten.

Ärenden till patientnämnden

Under 2017 är fördelningen densamma som tidigare år. Den främsta orsaken till att patienten vänder sig till patientnämnden gäller ärenden som rör vård och behandling. Patienten upplever att behandlingen är felaktig eller fördröjd men har även synpunkter gällande undersökning/utredning, medicinering och remisser. Därefter följer kommunikation och då främst bristande bemötande, därefter ärenden där patienten känner sig inte lyssnad till och brister i dialog och delaktighet med patient. Efter det kommer synpunkter som handlar om organisation och tillgänglighet, därefter synpunkter på administrativ hantering där det finns brister i kallelser, remisser intyg och provsvar.

Huvudproblem/andel registrerade ärende hos patientnämnden

Antal registreringar (totalt 1 133 st)

Jämlik vård och läkemedel

Vid introduktionen av kostsamma läkemedel vid sällsynta sjukdomar, är nationell konsensus av stor vikt för att uppnå jämlik vård. Landsting och regioner följer därför rekommendationer från NT-rådet (nya terapier) tillsatt av SKL. För särskilt dyra läkemedel finns dessutom en särskild nationell expertgrupp som centraliserar bedömningen av patienter som kan vara aktuella för behandling.

Effektiva vårdkedjor

En viktig strategi är att skapa effektiva vårdkedjor genom fokus på värde för patienten. Sjukhusvården

ska bedrivas i mer öppna och mobila former för vissa patientgrupper där de mest sjuka, sköra äldre är en sådan prioriterad grupp. Rätt vård till rätt patient i rätt tid ger ökad effektivitet, bättre vård och ökar tryggheten hos den enskilda patienten.

Säkert sjukhus

Personsäkerhetsarbetet har varit i fokus under året. Medarbetare, patienter, närstående och besökare ska uppleva en säker och trygg miljö när de vistas i regionens verksamheter. För att uppnå detta har det förebyggande arbetet mot hotfulla och våldsamma situationer intensifierats. En översyn av tillträdes-skyddet till regionens verksamheter har inletts.

Utbildningar för att förebygga hot och våld kommer att finnas som internutbildning från och med 2018. Högriskpatienter som till exempel skottskadade patienter, har under året inneburit en stor utmaning för vårdens verksamheter. Den förändrade samhällsbilden har gjort att säkerhetsarbetet inom detta område förbättrats avsevärt. Bättre samverkan med

polisen och andra myndigheter har gjort att regionen nu står bättre förberedd än tidigare kring hur dessa situationer ska hanteras i framtiden. Sammantaget kommer dessa åtgärder att ge en förbättrad arbetsmiljö där samtliga medarbetare kan känna sig säkra och trygga på sin arbetsplats.

Skydd av personuppgifter

Region Västmanlands informationshantering blir alltmer omfångsrik och komplex. Den nya Dataskyddsförordningen (GDPR) som träder ikraft i maj 2018 har satt ytterligare fokus på skyddet av personuppgifter i IT-systemen. Samtidigt kommer återupprättandet av det civila försvaret att skärpa kraven på robusthet i samhällsviktiga funktioner.

Informationssäkerhetsarbetet i Region Västmanland har under 2017 fortsatt med kartläggning och dokumentation av regionens it-relaterade tjänster och system. Säkerheten och robustheten i de mest verksamhetskritiska systemen har analyserats. Resultaten av analyserna hanteras inom systemförvaltningsorganisationen.

Verksamheten ska bedrivas med god hushållning av resurserna

Sammantaget bedöms hushållningen av regionens resurser i stort ligga kvar på samma nivå som förra året – gult. Miljöpåverkan har minskat och den regiontotala nettokostnaden har

minskat. Dock har kostnadsutvecklingen i verksamheterna inte dämpats i önskad takt, även om det finns signaler på att kostnadseffektiviteten i vården börjar utvecklas åt rätt håll.

Miljö och hållbarhet

Regionens sammanvägda miljöpåverkan, utifrån utfallet av miljömålen i det miljöpolitiska programmet, fortsätter att minska även under 2017. 12 av 16 delmål har haft en positiv utveckling. Endast två delmål har en märkbar negativ utveckling.

Målen för läkemedel och lustgas, ftalat i förbrukningsartiklar och mil med egen bil i tjänst har nåtts. Målen för ekologiska livsmedel och ftalat- och PVC-fria golvmattor har nästintill uppnåtts. Den största utmaningen under programperioden har varit att nå energimålet, men också målen för biogas i tjänstefordon och målen för miljöutbildning till personal. Förskrivningen av diklofenak och kinoloner har stadigt minskat under 2013–2017, medan målen för antibiotikaförskrivning har varit svåra att nå. 2017 har det dock skett ett trendbrott med många insatser, så att antibiotikamålet har nåtts.

Under året har ett nytt miljöprogram arbetats fram och beslutats. Miljöprogram 2018-2022 omfattar målområdena energi, transporter, resursförbrukning och inköp, läkemedel och finansförvaltning. Målområde livsmedel finns i Kostnämndens miljöplan Green Up. Fokus i programmet är att minska regionens klimat- och miljöpåverkan. Viktiga insatser kommande år är att ta fram en transporthandlingsplan och skapa cirkulära materialflöden. Regionen kan då också se effekterna av den interna klimatkompensationen för tjänsteresor.

Hållbara finanser

Regionen ska placera pensionsmedel hållbart. Vi mäter årligen finansportföljens klimatpåverkan och för dialog med finansförvaltare. Resultaten visar minskad klimatpåverkan och ökat ekonomiskt värde på finansportföljen. Arbetet med hållbara finanser har fått priserna ESG Award från CFA Society Sweden och miljöstrategipriset från tidskriften Miljö & Utveckling.

Fairtrade-diplom

Region Västmanland är diplomerad Fairtrade region. I maj deltog regionen i stora fikadagen och i december bjöds bussresenärer på kaffe, choklad och fairtrade-information vid VL:s kontaktcenter i Västerås. Regionen har åtta procent fairtrademärkta livsmedel.

Nettokostnadsutveckling

Nettokostnadsutvecklingen totalt för regionen kommer att behöva dämpas under kommande år för att möta framförallt de stora behoven av fastighetsinvesteringar. För analys av 2017 års nettokostnadsutveckling på regionnivå, se målområde En stark och uthållig ekonomi. Kostnadsutvecklingen i regionens verksamheter har dock inte dämpats i den takt som önskats.

Kostnadseffektiviteten

För att följa kostnadseffektiviteten i vårdverksamheterna används bland annat metoderna KPP (Kostnad per Patient) och DRG (DiagnosRelaterade Grupper), se faktaruta, som analysverktyg för att mäta hur insatta resurser används i sjukhusvården. KPP- och DRG-information gör det möjligt att följa vårdinsatser och kostnader ur ett patientperspektiv och ger därför tillsammans med kvalitets och tillgänglighetsdata viktig information i det ständigt pågående arbetet för god hushållning med vårdens resurser.

Genom att mäta kostnad per DRG-poäng för ett helt sjukhus kan insatta resurser kopplas till patientsammansättning och vårdbehov på en aggregerad nivå, och jämföras både över tid och med andra sjukhus. Västmanlands sjukhus har en högre genomsnittlig kostnad per DRG-poäng för slutenvården än länssjukvården som grupp, och har senaste åren legat närmare universitetssjukhusens nivå. Mellan åren 2015 och 2016 (senast tillgängliga data) ökade kostnaden per DRG-poäng i Västmanland med 1,6 procent jämfört med 4 procent i länssjukhusgruppen som helhet. Tillfälligt variation kan inte uteslutas, men utvecklingen kan också vara en signal på att allt sjukare patienter kan vårdas med befintliga resurser och att kostnadseffektiviteten därmed utvecklas i rätt riktning.

KPP

KPP (Kostnad Per Patient) ger utifrån nationella principer information om den faktiska mängd resurser som används för enskilda patienter eller grupper av patienter. Genom KPP kan specifika åtgärder för en enskild patient beskrivas och mätas. KPP-redovisning finns nu i nästan alla av Sveriges landsting/regioner. Landstingen levererar KPP-data till en nationell KPP-databas hos Sveriges kommuner och landsting (SKL).

DRG

DRG (Diagnos Relaterade Grupper) är ett grupperingssystem som beskriver både medicinskt innehåll och resursåtgång genom att grupperna är både medicinskt och resursmässigt lika. Med hjälp av KPP-data från ett stort antal sjukhus kan varje DRG viktas och därmed beskriva resursåtgången i relation till andra DRG uttryckt i DRG-poäng. Genom att räkna samman volym (antal) med DRG-vikt, får man en DRG-poäng. Ju högre poängsumma för en patientgrupp, desto större del av sjukhusets samlade resurser nyttjas av gruppen.

En drivande och samverkande utvecklingsaktör

Intention Regionen ansvarar för att de regionala utvecklingsfrågorna drivs i nära samverkan och dialog med regionens kommuner och övriga aktörer.

Resultatmål	Indikator
Regionens aktörer ska verka i linje med programmål	Andel EU-medel som delfinansierar regionala utvecklingsprojekt
Program - Regionalt utvecklingsprogram med tillhörande strategier och handlingsplaner - Trafikförsörjningsprogram för kollektivtrafik - Regional kulturplan	
Mål och indikatorer uttrycker en önskad riktning för utvecklingen och utfallet visualiseras med trafikljus. Utfall i siffror redovisas i bilaga.	
	Utveckling i önskad riktning Oförändrad utveckling Utveckling i oönskad riktning Mätning ej genomförd

Regionens aktörer ska verka i linje med programmål

Arbetet inom respektive program har under året löpt på enligt plan och formerna för samverkan inom regional utveckling i länet har utvecklats positivt. Det har skett genom kontinuerlig dialog i olika samverkansarenor med bland annat kommuner, länsstyrelse, Mälardalens högskola, näringsliv, ideella föreningar, civilsamhälle och andra aktörer som medverkar till länets regionala utveckling.

Målsättningen är att EU finansiering ska öka. Andel EU finansiering har dock minskat marginellt gällande delfinansiering av regionala utvecklingsprojekt. Det syns även en minskning

av 1:1-medel³⁾ från 2016. Däremot har en ökning av total extern finansiering skett under året i projekten.

Resandet inom kollektivtrafiken har fortsatt att öka och målet är att fortsättningsvis möta medborgarnas behov av ett kostnadseffektivt och attraktivt utbud med rätt kvalitet. Kollektivtrafikens marknadsandel av resandet inom länet ökade från 13 procent 2016 till 17 procent under 2017.

Målpuppfyllelsen för resultatmålet bedöms sammantaget som gul, då arbetet har utvecklats bra inom flera områden.

Regionalt utvecklingsprogram (RUP)

Det regionala utvecklingsprogrammet förverkligas till stor del genom arbetet i vidhängande strategier, planer och handlingsprogram. RUP:ens målpuppfyllelse i sig beskrivs under målområde "Nöjda invånare i en attraktiv region".

Under hösten 2017 påbörjades arbetet med en ny RUP för Västmanland, denna kommer att ersätta nuvarande RUP. Region Västmanland har som regionalt utvecklingsansvarig, ansvar för att utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling. Regionfullmäktige förväntas anta en ny RUP hösten 2019.

³⁾ 1:1-medel är statligt stöd för regional tillväxt

RUS ska vara en samlad strategi för det regionala tillväxtarbetet i länet. Den ska ligga till grund för regionala strukturfondsprogram, territoriella program, regionala tillväxtprogram samt andra relevanta regionala program och insatser. Vidare ska RUS upprättas utifrån en analys av de särskilda utvecklingsförutsättningarna för hållbar regional tillväxt och utveckling i länet. Den utarbetas i samverkan med kommunerna samt länsstyrelser och andra berörda statliga myndigheter.

Regional kulturplan

Under året har arbetet fortsatt enligt den regionala kulturplanen. Ett utvecklingsområde som prioriterats under 2017 har varit att skapa ett gemensamt biblioteksdatasystem och en webbplats för alla bibliotek i länet.

Genom Ung Kultur Möts erbjuds alla unga 13–20 år i länet en plats att få synas med sitt kulturella eller kreativa uttryck. Under 2017 lyftes detta särskilt då en riksfestival arrangerades i Västmanland med besökare från hela landet.

Under november och december genomfördes lokala samråd i alla länets kommuner där politiker och tjänstepersoner träffade representanter för civilsamhället och kulturskapare för att diskutera kulturens utveckling i Västmanland. Samtidigt genomfördes en webbenkät om kulturfrågor med länets invånare. 164 invånare i åldersspannet 14–83 har lämnat synpunkter, förslag och önskemål på inslag i kulturutbudet och förslag på samarbete, för att skapa större engagemang och tillgänglighet till länets kultur. En ny kulturplan ska fastställas av regionfullmäktige i juni 2018.

Kultur i vården

Kulturlivet ska utvecklas med särskilt fokus på barn och unga. Genom kulturens kraft ska de ges möjlighet att växa, både genom att ta del av ett brett kulturutbud och själva vara aktivt skapande. Konst och kultur ger förutsättningar för delaktighet, utveckling och sammanhang.

Clownetterna får bidrag för att arbeta utifrån ett barnperspektiv med grund i barnkonventionen. Sjukhusclownerna är ett stöd i vården, och i kommunikation och möte med barn och ungdomar är lek och musik ett mycket viktigt verktyg.

Regional digital agenda

Den regionala digitala agendan signerades av Region Västmanland, länets kommuner och länsstyrelsen sommaren 2017. Under hösten fortsatte arbetet med att ta fram en handlingsplan med målområden och aktiviteter för perioden 2018–2019. Handlingsplanen kommer beslutas av den strategiska regionala beredningen i början av 2018.

Infrastruktur

En regional transportinfrastrukturplan 2018–2029, samt regional gång- och cykelstrategi har tagits fram under 2017 och beslutats av Regionfullmäktige respektive Regionstyrelsen. Planen och strategin har arbetats fram i nära samverkan med länets kommuner, kollektivtrafikförvaltningen och Trafikverket. Näringslivets synpunkter har inhämtats via Handelskammaren Mälardalen. Strategin och planen utgör inriktningen för infrastrukturarbetet i regionen, där fokus är på hållbara gods- och persontransporter.

I januari 2018 skickas planen till Regeringen, och ska sedan fastställas av Region Västmanland under våren samma år. För att omsätta planen har en genomförandeplan för åren 2019–2022 påbörjats under hösten, vilken beslutas i Regionstyrelsen under våren 2018. Det storregionala samarbetet "En Bättre Sits" har fortlöpt i Mälardalsrådets regi, för att påverka utfallet i den nationella transportinfrastrukturplanen 2018–2029.

Under 2017 påbörjades även arbetet med att ta fram underlag för en storregional godsstrategi.

Kollektivtrafik

Resandeutvecklingen inom länets kollektivtrafik var fortsatt positiv under 2017. Totalt ökade antalet delresor med sex procent jämfört med 2016. Resandet med regional busstrafik ökade totalt sett med tre procent jämfört med 2016.

Movingo är den nya pendlarbiljetten som lanserades den 1 oktober för resor i Mälardalen. MÅLAB är ansvarig för varumärket och driften, men initialt är det SJ som säljer och distribuerar dessa biljetter. Movingo gäller på SJ:s tåg med Movingogiltighet mellan två tågstationer och i lokaltrafiken längs sträckan.

För den särskilda kollektivtrafiken, exempelvis färdtjänst, finns inga mål för att öka antalet resor, utan målsättningen är att utföra de resor som länets invånare har ett behov av med rätt kvalitet och en så

låg kostnad som möjligt. För att uppnå kostnadseffektivitet samordnas dessa resor.

2017 startade en kvalitetsmätning för särskild kollektivtrafik på nationell nivå (Anbarö) och regionen har anslutit sig till programmet för kvalitetsuppföljning. Undersökningen 2017 baseras på ett underlag på 1 393 resor. Resultatet visar en sammanlagd nöjdhet för sjukresenärer motsvarande 83 procent och för färdtjänst 86 procent. Riksgenomsnittet är 90 procent för både sjukresor och färdtjänst.

Kollektivtrafikförvaltningen har haft ett fortsatt fokus under 2017 på varumärket VL, marknadsföring av utbudet, kampanjer och utveckling av digitala verktyg och kanaler som skapar kundvärde.

Ett mål för kollektivtrafiken är att dess marknadsandel ska öka totalt i länet, vilket uppfylldes 2017. Marknadsandelen 2017 uppgick till 17 procent.

Några regionala utvecklingsprojekt

Synerleap – attraherar företag och utgör en stark kraft tillsammans med andra satsningar såsom Create, Energilösningar i världsklass, Automation region och Energimyndigheten. Synerleap är det projekt/organisation som 2017 mötte flest startups och entreprenörer i den statliga satsningen Ignite där storföretag möter startups. Reformvilja och förnyelsekraft i storföretagen är avgörande för länets förnyelse. Regionens insats växlas upp flera gånger av Vinnova, Tillväxtverket och ERUF såväl som energimyndigheten.

EMS Industrial modernisation – projekt där vi som län leder och samlar hela Östra Mellansveriges industrisatsningar (i samverkan) – och även jobbar med kopplingen mot Stockholm såväl som Norra Mellansverige.

Snabbspår Nyanlända – projekt där vi tillsammans med näringslivet och företagarna gör en fokuserad insats för att få fler nyanlända i jobb eller komma igång som entreprenörer.

Projekt Jämställd regional tillväxt 2016–2018 Västmanland

Projektet Jämställd regional tillväxt 2016–2018 Västmanland pågår under 2016–2018 och finansieras av Tillväxtverket med totalt 5,2 miljoner kronor. Projektets mål är att jämställdhetsintegrera ett antal aktuella processer inom ramen för arbetet med regional tillväxt i länet och på så sätt förbättra analysför-

måga, tydliggöra målbilder och förbättra uppföljning för jämställd regional tillväxt.

Arbetet sker tillsammans med samverkansaktörer engagerade i respektive process i regionen, samt vad avser arbetet med regionalfondsprojekt regionerna i Östra Mellansverige (Regionförbundet Sörmland, Region Uppsala, Region Östergötland, Region Örebro län) och Tillväxtverkets enhet i Örebro.

Projektet arbetar med följande processer:

- Länstransportplan 2018–2029
- Handlingsplan utifrån Regional gång- och cykelstrategi
- Handlingsplan utifrån länsstrategin Regional digital agenda
- Handlingsprogram 2017–2020 utifrån regional näringslivsstrategi Affärsplan Västmanland
- Integrera ett jämställdhetsperspektiv i planering och genomförande av projekt inom regionalfondsprogrammet Östra Mellansverige 2014–2020
- Ta fram analyser och målbilder för jämställdhet som stöd för ny regional utvecklingsstrategi för Västmanland 2020–2030

Kompetensförsörjning

Sedan 2010 finns ett regeringsuppdrag att etablera en regional kompetensplattform i syfte att matcha regionens utbildningsutbud mot arbetslivets behov av kompetens. Arbetet styrs av EU 2020, den nationella strategin för regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 samt länets regionala utvecklingsprogram (RUP).

Under 2017 har samtal med kommuner och andra berörda aktörer förts om behov och utmaningar på området, inför att regionen nu arbetar fram en kompetensförsörjningsstrategi och handlingsplan som ska vara klar i december 2018.

Länets så kallade Kompetensråd håller på att omformas. Syftet med kompetensrådet har varit att fänga upp och stämma av behov av insatser på regional nivå samt bidra till ökad samsyn i frågor gällande utbildningsplanering och arbetskraftsförsörjning. Under våren 2018 kommer ett nybildat kompetensråd att startas upp.

Stolta och engagerade medarbetare och uppdragstagare

Intention Regionen ska vara en attraktiv arbetsgivare med hälsofrämjande arbetsplatser, och en professionell uppdragsgivare

Resultatmål		Indikator	
Region Västmanland ska vara en attraktiv arbetsgivare		HME (nytt index från och med 2017)	Vit
		Sjukfrånvaro	Grön
Region Västmanland ska vara en professionell uppdragsgivare		Uppdragstagarindex	Röd

Program

- Medarbetarpolicy
- Arbetsmiljöprogram
- Strategi för löner och förmåner

Mål och indikatorer uttrycker en önskad riktning för utvecklingen och utfallet visualiseras med trafikljus. Utfall i siffror redovisas i bilaga.

 Utveckling i önskad riktning

 Oförändrad utveckling

 Utveckling i oönskad riktning

 Mätning ej genomförd

Region Västmanland ska vara en attraktiv arbetsgivare

Satsningarna för att stärka regionen som en attraktiv arbetsgivare fortsätter och 2017 har arbetet drivits vidare med fokus på de tre områdena:

- Kompetensförsörjning
- Arbetsmiljö
- Lönebildning

Regionen har valt att börja mäta HME, hållbart medarbetar-engagemang. HME mäter förutsättningarna för medarbetar-engagemang, en viktig parameter för att uppnå goda resultat. Mätningen 2017 visar ett HME-värde på 77 på en 100-gradig skala, vilket är samma nivå som andra regioner redovisar. Resultatet är ett basvärde och indikatorn kan färgsättas först nästa år, då det finns ett nytt värde att jämföra med.

Den tidigare trenden med ökande sjukfrånvaro i regionen har avstannat under 2017. En liten minskning kan avläsas 2017, och även om den är liten, är det en rörelse i rätt riktning.

Den samlade bedömningen är att regionen arbetar fokuserat för att uppnå målsättningen att vara en attraktiv arbetsgivare. Det är ett utvecklingsarbete som tar tid och som kräver uthållighet. Många grundläggande strukturer finns på plats vilket skapar goda förutsättningar för fortsatta utvecklingsinsatser och en ökad målpuppfyllnad.

För 2017 bedöms målpuppfyllelsen för resultatmålet som gul.

Kompetensförsörjning

Under 2017 har ett förslag till kompetensförsörjningsstrategi arbetats fram. Syftet med strategin är att peka ut strategiska mål och strategisk inriktning för hur målen ska uppnås. Strategin ska beslutas under början på 2018.

För att lyckas med att rekrytera rätt, skapa utvecklingsmöjligheter och attraktiva arbetsplatser, behålla rätt kompetenser och göra professionella avslut har regionen utvecklat flera delar i *kompetensförsörjningsprocessen*.

Rekryteringsfunktionen har utvecklats för att stötta och avlasta chefer inom *rekrytering*, och för att säkerställa ett arbetssätt som bidrar till god kvalitet och minskar riskerna för felrekryteringar. En satsning på särskilda chefsrekryterare har också genomförts.

Västmanlands viktigaste jobb

Det framgångsrika arbetet med arbetsgivar- och rekryteringskommunikation under parollen Västmanlands viktigaste jobb har fortsatt. Regionen har stärkt närvaron i sociala medier och 1 maj startades en satsning på Instagram, där 30 utvalda medarbetare under året fått visa sin egen vardag genom text och bild.

Regionens jobbwebb är framgångsrik och fortsätter att öka. 2017 ökade antalet ansökningar till lediga jobb med 5,8 procent, antalet kallade till intervju ökade med 28 procent och trafiken till jobbwebben ökade med 12 procent.

Ökad satsning på kompetensutveckling

Riktlinjen "Investera för framtiden" som reglerar utbildningsförmåner har uppdaterats under året för att bättre matcha regionens kompetensförsörjningsarbete och målsättningen att bli oberoende av hyrpersonal. De mest genomgripande förändringarna har varit;

- Tydligare styrning av processen/tillsättningen till de så kallade specialistutbildningsplatserna.
- Nya ersättningsnivåer genom ett höjt schablonbelopp och bibehållen lön för vissa specialistutbildningar.
- Ökad möjlighet att säkerställa att medarbetarnas nya kompetens knyts till verksamheten under utbildningen och därefter förvaltas av verksamheten på ett bra sätt.

Riktlinjens innehåll har även utformats så att regionen på bästa sätt kan svara upp mot behov och konkurrensen från närliggande regionen/landsting.

Chefsutveckling

Under året lanserades flera satsningar som förbättrats för att utveckla regionens kort- och långsiktiga chefsförsörjning. För blivande chefer startades ett program kallat "Morgondagens chef" och för seniora chefer genomfördes ett chefsprogram inom ramen för Samhällskontraktet i samverkan med Landstinget Sörmland, Västerås stad och Eskilstuna kommun.

En hälsosam arbetstidsmodell för dem som arbetar ständigt natt och rotation

För att öka attraktiviteten för medarbetare att arbeta natt inom hälso- och sjukvården och samtidigt skapa förutsättningar för ett hållbart yrkesliv, har regionen tecknat kollektivavtal med berörda fackliga organisationer. Kollektivavtalet berör regionens månadsanställda sjuksköterskor, barnmorskor, röntgensjuksköterskor, biomedicinska analytiker och medicinska sekreterare som arbetar ständigt natt eller rotation natt. En förutsättning för att kunna införa en gemensam arbetstidsmodell är riktlinjer för schema och bemanning. Riktlinjerna har gett bättre planeringsförutsättningar vid schemaplanering och de innehåller exempelvis gemensamma definitioner om helg- och nattpass, gemensam schemaperiod för hela hälso- och sjukvården med mera. Arbetstidsmodellen är idag fullt ut implementerad i regionen med några få undantag.

Erbjudande om heltid

Under hela 2017 har regionen fortsatt erbjudit heltidsarbete. Andelen heltidsanställda i regionen är idag 84 procent. Undersköterskor som är anställda på vårdavdelningar inom Västmanlands sjukhus avviker emot regionens snitt med 66 procent heltidsanställda.

Kompetensmodell

Under november färdigställdes en kompetensmodell för sjuksköterskor, specialistsjuksköterskor, och barnmorskor i klinisk vård. Kompetensmodellens syfte är att attrahera, inspirera och behålla medarbetare genom att skapa tydliga karriärvägar och förutsättningar. Kompetensmodellen bidrar till att få tydliga och lika krav för yrkesrollerna i regionen.

Förhoppningen är också att kompetensmodellen kommer att underlätta för verksamheterna i planeringen för att få rätt kompetens vid rätt tid. Både ur ett strategiskt långsiktigt perspektiv och i det dagliga operativa ledningsarbetet. Implementeringen av kompetensmodellen startade under december och en väsentlig del av modellen ska vara införd under våren 2018. Ett arbete har också startat under 2017 med att koppla lönebildning till kompetensmodellen.

Bemanning- och schemaläggning kopplat till kompetensförsörjning, organisationsutveckling, produktion och ekonomi

Under 2017 har det pågått ett aktivt arbete med att stödja verksamheterna i att utveckla bemanning och schemaplanering för ett bättre användande av personella resurser. En del av insatserna har varit inriktade mot att stödja arbetet med en mer renodlad yrkesroll och arbetsuppgifter för sjuksköterskan. Den tidigare metoden med uppföljning av arbetade timmar och bemanningsmål för verksamheter med vårdavdelningar har intensifierats. Idag använder sig en övervägande del av klinikerna av ett uppföljningsverktyg för att göra månatliga uppföljningar.

I budgetprocessen inför 2018, prövades det att utgå ifrån verksamhetens bemanningsmål i relation till den produktion/antal vårdplatser som är planerade för 2018. Flera verksamheter har i år också uppdragits göra fördjupade verksamhetsanalyser för att hitta förbättringsområden inom bemanning och kompetens kopplat till produktion.

Oberoende av inhyrd personal

Projektet går framåt och de största positiva förändringarna kan observeras inom psykiatrin. Kostnaderna för hyrläkare inom psykiatrin har minskat under 2017 och ett stort antal psykiatriker har anställts.

För regionen i stort går projektet framåt. Det kan konstateras att målsättningen att nå ett oberoende-läge under 2018 är ett högt uppsatt mål och arbetet måste intensifieras för regionen ska nå detta läge. För Västmanlands sjukhus ses en inbromsning i kostnadsutvecklingen för hyrsjuksköterskor. Tecken på förändringen syntes i årets sista kvartal och kostnaden för hyrsjuksköterskor blev knappt 1 miljon lägre 2017 i jämförelse med 2016. Gruppen hyrsjuksköterskor är Västmanlands sjukhus huvudsakliga utmaning i strävan mot oberoende.

Anställda totalt

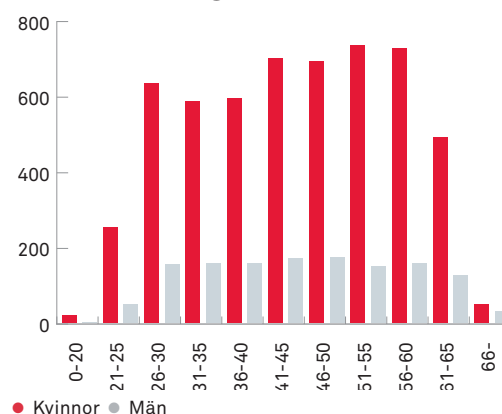
	2016	2017
Anställda	6 715	6 876
Årsarbetare	6 430	6 603

Totalt 6 876 anställda den 31 dec 2017. Siffrorna är exkl timanställda. En årsarbetare motsvarar en heltidsarbetande per år. 7,9 procent av de anställda är visstidsanställda (2016 8,86 procent). Ett antal arbetar deltid så antalet årsarbetare uppgår till 6603. Medelsysselsättningsgraden är 97,8 procent (2016 95,7 procent).

Anställda fördelade på yrken

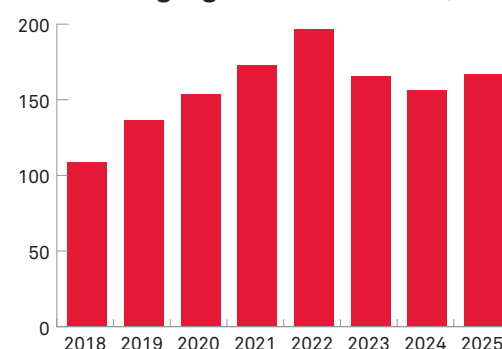
	Antal	Andel av alla anst.
Ledning	311	4,5%
Handläggare, administratörer	989	14,4%
Läkare	750	10,9%
Sjuksköterskor, barnmorskor, röntgenssk	1 842	26,8%
Undersköterskor, skötare med flera	1 473	21,4%
Biomedicinska analytiker, lab arbete med flera	192	2,8%
Tandvård	76	1,1%
Rehabilitering, förebyggande	656	9,5%
Skola, kultur	56	0,8%
Teknik med flera	187	2,7%
Måltidsarbete	106	1,5%
Lokalvård med flera	238	3,5%

Åldersfördelning (antal)

Totalt 5540 kvinnor (81 procent) och 1336 män (19 procent) är anställda den 31 dec 2017. Medelåldern är 45,2 år. 36 procent av de anställda är över 50 år.

Pensionsavgångar vid 65 års ålder (antal)

Arbetsmiljö

Hälsofrämjande arbetsplats

Fullmäktige har under året antagit regionens första arbetsmiljöprogram med tillhörande handlingsplan. Programmet syftar till att utveckla arbetet med hälsofrämjande, förebyggande samt rehabiliterande insatser på såväl organisations-, grupp- samt individnivå. Ett flertal aktiviteter har genomförts på regionövergripande nivå för att skapa förutsättningar för en förbättrad arbetsmiljö. Under de kommande åren fortsätter arbetet med att implementera programmens olika delar i verksamheterna.

Avdelning 6, Kirurgkliniken vinnare av arbetsmiljöpriset Solrosen

Regionens arbetsmiljöpris Solrosen mottogs 2017 av Avdelning 6, Kirurgkliniken på Västmanlands sjukhus Västerås. Arbetsgruppen blev tilldelad priset för att de genom ett tydligt och engagerat ledarskap och med hög grad av delaktighet hos medarbetarna har arbetat för att skapa en miljö där medarbetare trivs och patienter får en vård av hög kvalitet.

Arbetsmiljöavvikelser

Antalet anmälda arbetsmiljöavvikelser minskade under 2017 jämfört med 2016. I statistiken inkluderas såväl risker, tillbud samt arbetsskador och arbetssjukdomar. Andelen avvikelser på grund av hot och våld (15 procent) respektive stickskador (4 procent) av det totala antalet avvikelser fortsätter ligga på samma nivåer som tidigare år.

Sjukfrånvaro

På regionnivå har den hittillsvarande utvecklingen med stigande sjukfrånvaro avstannat och till och med minskat något under 2017. Minskningen syns både bland män och kvinnor även om kvinnors sjukfrånvaro fortfarande är högre. Dock skiljer sig utvecklingen åt bland medarbetare i olika åldersgrupper där sjukfrånvaron ökat bland medarbetare i åldern 30–49 år samt 50 år och uppåt men minskat i den yngre åldersgruppen. Andelen medarbetare som är sjukfrånvarande 60 dagar eller mer har minskat.

Ny medarbetarundersökning

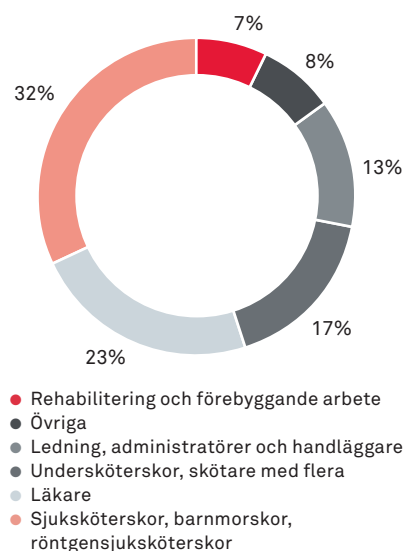
Medarbetarundersökningen är regionens verktyg för att arbeta med den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Under senare delen av 2017 genomfördes regionens medarbetarundersökning i ny form och med en svarsfrekvens på 78 procent.

Sjukfrånvaro i procent

	2016	2017
Total sjukfrånvaro	7,2	7,1
Långtidssjukfrånvaro	46,2	45,0
Kvinnor	7,9	7,8
Män	4,5	4,3
0–29 år	6,8	5,9
30–49 år	6,9	7,0
50–	7,6	7,8

Sjukfrånvaron anges i procent av den sammanlagda ordinarie arbetstiden. Långtidssjukfrånvaron anges i procent av den totala sjukfrånvaron. Med långtidssjukfrånvaro avses sjukfrånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer.

Andel av lönekostnader

Utfall löneöversyn per facklig organisation i procent

Akademikerförbundet SSR	2,5
Civilekonomerna	3,0
FSA	2,4
Fysioterapeuterna	2,1
Jusek	2,2
Kommunal	3,7
Ledarna	2,0
Läkarförbundet	1,8
Naturvetare	2,1
Psykologförbundet	3,2
SRAT	3,8
Sveriges Ingenjörer	2,3
Tjänstetandläkarna	2,4
Vision	3,0
Vårdförbundet	2,5

Regionen har valt att börja mäta HME, hållbart medarbetarengagemang. HME mäter förutsättningarna för medarbetarengagemang vilket bedöms vara en av de viktigaste förutsättningarna för en organisations förmåga att nå ett gott resultat. En målsättning med den nya mätmetoden är, förutom eget förbättringsarbete, att möjliggöra jämförelser med andra regioner.

Medarbetarundersökningen består nu av frågor enligt en modell kallad Prestationsanalys. Prestationsanalys mäter och analyserar de viktigaste förutsättningarna i organisationen som påverkar medarbetarnas och gruppernas möjligheter att nå en hög prestationsnivå. På den regionövergripande nivån, visar prestationsanalysen på ett gott resultat inom områdena medarbetarkraft, effektivitet, socialt klimat, lärande i arbetet samt återkoppling. Inom områdena delaktighet, målkvalitet samt arbetsrelaterad utmattning, finns däremot förbättringsbehov. Organisationen har nu ett bra underlag för att under nästa år arbeta med utvecklingsinsatser.

Lönebildning

Strategiska lönesatsningar

Lönesatsningar har genomförts i enlighet med beslutad lönestrategi. 2017 skedde fortsatta satsningar på främst barnmorskor och distriktssköterskor i primärvård, kuratorer och medicinska sekreterare. Dessutom skedde i år satsningar på specialpedagoger inom habiliteringen. Regionen strävar efter en sammanhållen löneöversyn och förvaltningarna ges ökade möjligheter till egna prioriteringar.

230 000 fler arbetade timmar

Den arbetade tiden på årsbasis ökade under 2017 med 230 000 timmar (2,4 procent), vilket motsvarar drygt 130 årsarbetare eller drygt 70 miljoner kronor. Ökningen skedde bland både anställda och inhyrda medarbetare. Arbetad tid för timanställda motsvarade 267 årsarbetare, vilket är en ökning med 7 årsarbetare jämfört med 2016. Arbetad tid för inhyrd personal från externa bemanningsföretag uppgick till 130 årsarbetare, vilket är en ökning med 8 årsarbetare jämfört med förra året.

Löneutveckling i kronor

2016	10:e perc.	Median	Medel	90:e perc.
Kvinnor	22 479	28 800	31 934	42 800
Män	22 958	32 795	41 304	79 620
Totalt	22 500	29 300	33 742	47 000

2017	10:e perc.	Median	Medel	90:e perc.
Kvinnor	23 000	29 800	32 917	44 381
Män	23 900	33 900	42 669	81 890
Totalt	23 045	30 300	34 811	48 300

Medianlön 2017 i kronor*

Distriktsläkare	87 100
Överläkare	82 400
Specialistläkare	67 000
ST-läkare	47 000
Psykiolog	40 450
Operationssjuksköterska	35 900
Barnmorska avd.	36 000
Psykiatrisjuksköterska	35 900
Distriktssköterska	34 200
Kurator	32 805
Biomedicinsk analytiker	32 000
Ambulanssjuksköterska	31 437
Fysioterapeut	30 450
Sjuksköterska grundutbildad	29 650
Arbetssterapeut	28 825
Medicinsk sekreterare	25 650
Undersköterska avd	24 425
Skötare avd	24 410
Städerska	22 070

*Statistiken baseras på månadsavlönade per den 1 april 2017. Chefer ingår ej.

Region Västmanland ska vara en professionell uppdragsgivare

Trots en försämring enligt uppdragstagarindex kommer regionen med vägledning av enkätresultatet att fortsätta arbetet med att bibehålla men även i vissa fall skärpta krav på att innehållet i Primärvårdsprogrammet ska följas. En

konkret åtgärd är att regionen under 2018 erbjuder en introduktionsutbildning för nya verksamhetschefer och andra nyckelfunktioner i primärvården. Den samlade bedömningen för resultatmålet som helhet blir gul.

Uppdragstagarindex

Uppdragstagarindex mäts vartannat år. Frågorna 2017 är identiska med 2015 års. Totalt 21 av 28 vårdcentraler har svarat på enkäten. Utfallet är en försämring från totalindex på 63 procent till 60 procent. Privata vårdcentraler har generellt redovisat en större förändring nedåt jämfört med offentliga som ligger kvar på 2015 års nivå.

Orsaker kan vara ett privata vårdcentraler under perioden har bytt journalsystem vilket komplicerat för alla parter att ge snabba och tydliga svar på frågeställningar kring verksamhet och verksamhetsstatistik. En ljusglimt är dock att inrapportering av data upplevs förbättrad, vilket är en direkt följd av Cosmic-införandet.

Övertagande av verksamhet

Arbetet med övertagande av verksamheten vid sjukhuset i Fagersta har pågått under hela 2017 och förlopt enligt plan. Driften övergår formellt till Region Västmanland den 1 februari 2018 i samband med att entreprenaden med Mitt Hjärta upphör och verksamheten kommer att införlivas med internmedicin i Västmanlands sjukhus Köping.

Trygg och effektiv utskrivning – ny lagstiftning

Primärvårdens utökade uppdrag utifrån lagstiftning gällande Trygg och effektiv utskrivning från sjukhus är fastställt i primärvårdsprogram 2018. Fokus är på vårdsamordning och upprättande av samordnad individuell plan (SIP) för patienter med behov av fortsatt vård- och omsorg efter utskrivning från sjukhus.

Integrerad rehabilitering

2017 var första året med integration av fysioterapi i primärvårdens uppdrag. Det övergripande intrycket är att alla parter, såväl vårdcentralsledning som berörda fysioterapienheter och enskilda fysioterapeuter, är positiva till förändringen. En kartläggning gällande tillgängligheten gjordes i juni. Konsensus råder

om att rimlig tillgänglighet för en första bedömning för de lägst prioriterade patienterna är cirka 1 vecka.

Samverkan med kommunerna

Åldrevården Vårdvalet har varit delaktig i framtagande av överenskommelse och regler för betalningsansvar med kommunerna under 2017. I december lades grunden för att i samverkan med kommunerna etablera ett omfattande införandeprojekt under 2018, med fokus på verksamhetsutveckling, utbildning och byte av informationsöverföringssystem från Prator till Cosmic-Link.

Ungdomsmottagningar Vad gäller ungdomsmottagningarna har Vårdvalsenheten i samverkan med Resultatområde Primärvård lagt grunden för att länet från 2018 har en samlad organisation av regionens del av ungdomsmottagningsverksamheten, och som drifas av RO Primärvård. Vidare har flera kommuner visat intresse för att gå över till "Västeråsmodellen" som innebär att regionen drifrar hela ungdomsmottagningen, inklusive den kommunala ansvarsdelen (kurator).

Externa digitala vårdkontakter

Sedan mars följs hur västmanlänningarna konsumerar digitala vårdbesök hos framför allt Kry och Min Doktor. Några mönster i västmanlänningarnas kontakter kan skönjas. I förhållande till andel av befolkning, är det en kraftig dominans av samtal gällande barn och ungdomar (0–19 år = ingen patientavgift). Det fortsätter domineras av vuxna upp till cirka 40 års ålder, för att sedan avta. Åldersgruppen 50–65 åringar är de som har minst antal digitala kontakter. Det tas fler kontakter ju större kommunen är, som andel samtal per invånare. Inom Västerås kan också noteras fler samtal från listade i socioekonomiskt mer välbärgade områden. Det finns inget samband mellan vilka som söker digitala kontakter och hur den vårdcentral de är listade på är bemannad, är tillgänglig eller hur väl den fungerar i övrigt.

En stark och uthållig ekonomi

Intention

Den finansiella ställningen ska vara stark så att regionen långsiktigt klarar en verksamhet av god kvalitet, och inte skjuter kostnader på framtida generationer.

Resultatmål	Indikator	
Regionen ska uppnå fastställt ekonomiskt resultat	Grön	Prognos/utfall ekonomiskt resultat Grön
Regionens finansiella ställning ska vara god	Grön	Soliditet Grön

Program

- Verksamheten ska bedrivas inom given ram/fastställd budget och med vägledning av regionens riktlinje för god ekonomisk hushållning

Mål och indikatorer uttrycker en önskad riktning för utvecklingen och utfallet visualiseras med trafikljus. Utfall i siffror redovisas i bilaga.

 Utveckling i önskad riktning

 Oförändrad utveckling

 Utveckling i oönskad riktning

 Mätning ej genomförd

Resultat och finansiell ställning

Genom 2017 års ekonomiska resultat på 162 miljoner och en förbättrad soliditet uppfylldes regionplanens finansiella resultatmål. Resultatet motsvarar 2,0 procent av skatter och statsbidrag, vilket innebär att målet ur ett finansiellt perspektiv, enligt god ekonomisk hushållning, också uppfylldes.

Att det ekonomiska resultatet nåddes trots att verksamheterna inte drivs inom given ram/fastställd budget berodde främst på högre skatter och statsbidrag än budgeterat, överskott i regionstyrelsens anslag samt positivt finansnetto.

God ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning utifrån en stark och uthållig ekonomi ska vara grunden för regionens verksamhet. Det skapas genom att verksamheten drivs ändamålsenligt och kostnadseffektivt och betyder att dagens kostnader inte skjuts över på framtida generationer. För både verksamhet och ekonomi finns ett antal regionövergripande mål. I strävan mot en god ekonomisk hushållning ska såväl verksamhetsmässiga som ekonomiska mål beaktas. Uppföljningen av regionens verksamheter och dess mål finns beskrivet i tidigare avsnitt under respektive målområde.

Nedan följer en övergripande sammanfattning.

Verksamhetens kvalitet

Under året har regionen fått fina utmärkelser för god kvalitet och utfallet på indikatorn medicinsk kvalitet blev något bättre än 2016. Patientsäkerhetsarbetet har inom flera områden utvecklats positivt medan förbättringspotential finns inom andra.

Tillgängligheten

Primärvårdens tillgänglighet ligger kvar på ungefär samma nivå som föregående år. Tillgängligheten

inom 90 dagar inom specialiserad vård har försämrats och når inte sina målvärden eller den vårdgaranti som utlovas. Det skiljer sig dock kraftigt mellan olika specialiteter.

Invånarnas förtroende

Andelen invånare som är nöjda med kollektivtrafiken har fortsatt öka och visar på att regionens fokus på förbättrad kollektivtrafik uppskattas av invånarna. Även förtroendet för hälso- och sjukvårdens tjänster har förbättrats mot tidigare år, samtidigt som förtroendet för att få vård i rätt tid har minskat.

Fortsatta utmaningar

Det totala underskottet för förvaltningarna verksamhetsåret 2017 uppgick till 111 miljoner. För att få balans mellan ekonomi och verksamhet måste åtgärder och förändringsarbete fortsätta inom förvaltningarna och då framförallt inom Västmanlands sjukhus.

Samlad måluppfyllelse

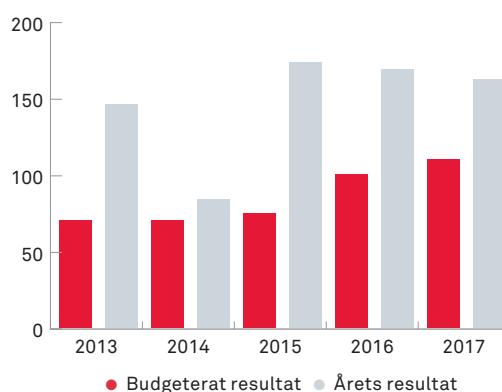
Av regionens resultatmål för 2017 uppnåddes de två finansiella målen. De 10 verksamhetsmässiga resultatmålen har bedömts som oförändrade trots att vissa indikatorer visar försämring. I den sammanvägda bedömningen har hänsyn tagits till fler parametrar än enbart utfallet på indikatorerna. Sammantaget med att de finansiella målen uppnåddes och de verksamhetsmässiga resultatmålen bedöms oförändrade, bedöms att regionen uppfyllde kraven på en god ekonomisk hushållning.

Regionens ekonomiska resultat 162 miljoner

Resultatet blev 162 miljoner för 2017 (169 miljoner 2016). Budgeterat resultat var 110 miljoner. Att resultatet blev bättre beror på högre skatter och statsbidrag än budgeterat, överskott i anslaget till regionstyrelsens förfogande samt positivt finansnetto. Avvikelserna mot budget framgår av tabell till höger.

Den finansiella målsättningen enligt riktlinjen för god ekonomisk hushållning är att det ekonomiska resultatet över en konjunkturcykel ska motsvara 2 procent av skatter och statsbidrag. Det ekonomiska resultatet i bokslutet för 2017 motsvarade 2 procent av skatter och statsbidrag. Fyra av de senaste fem åren har resultatet överstigit 2 procent, se diagram till höger.

Årets budgeterade resultat och årets resultat (Mkr)

Avvikelse från budget i 2017 års resultat (Mkr)

Årets resultat

Budgeterat resultat	110
Positiva avvikelser	163
Negativa avvikelser	-111

Resultat 2017 **162**

	Positiva avvikelser	Negativa avvikelser
Verksamheternas resultat		-111
Skatteintäkter	39	
Generella statsbidrag och utjämning	15	
Finansnettoavvikelse centralt	7	
Övriga gemensamma kostnader och intäkter	102	
Totala avvikelser	163	-111

Skatter och statsbidrag år 2017 (Mkr)

	Budgeterat	Utfall	Avvikelse
Preliminära månatliga skatteinbetalningar	6 152,5	6 166,1	13,6
Prognos slutavräkning 2017	-43,6	-27,8	15,8
Slutavräkning 2016, justeringspost		9,3	9,3
Summa skatter	6 108,9	6 147,5	38,7
Inkomstutjämning	989,3	975,9	-13,4
Kostnadsutjämning	211,5	207,1	-4,4
Regleringsavgift	-104,4	-106,2	-1,8
Statsbidrag för läkemedelsförmånen	680,0	713,6	33,6
Stb för att hantera flyktingsituationen	49,4	50,1	0,7
Summa statsbidrag	1 825,8	1 840,6	14,7
Summa skatter och statsbidrag	7 934,7	7 988,1	53,4

Avvikelse från budget i 2017 års resultat

Fortsatt underskott i verksamheterna. Verksamheternas samlade resultat uppgick till -111 miljoner, se ytterligare beskrivning nedan.

Högre skatteintäkter och statsbidrag än budgeterat

Skatteintäkter och generella statsbidrag blev 54 miljoner bättre än budget. Bättre konjunktur samt högre statsbidrag för läkemedelsförmånen förklarar den positiva avvikelsen. Se tabell över skatter och statsbidrag på sid 35.

Finansnettot bättre än budgeterat

Finansnettot (finansiella intäkter minus finansiella kostnader på regionnivå, det vill säga exklusive förvaltningarna) blev 7,2 miljoner bättre än budgeterat. Orsaken var främst att de finansiella kostnaderna blev lägre till följd av lägre räntekostnader.

Överskott inom övriga gemensamma kostnader och intäkter

Avvikelsen för övriga gemensamma kostnader och intäkter uppgår till 102 miljoner. Överskottet beror på utnyttjade medel inom anslaget till styrelsens förfogande samt överskott avseende riktade statsbidrag.

Västmanlands sjukhus -163 miljoner

Resultatet för Västmanlands sjukhus blev -163 miljoner, att jämföra med -113 miljoner i bokslutet 2016. Förvaltningens underskott hänförs till största delen till ett kvarstående besvärligt bemanningsläge vid några kliniker och brist på vissa specialistsjuksköterskor. Kostnaden för inhyrd personal minskade därmed inte som planerat. Kostnaden för köpt högspecialiserad vård och valfrihetsvård ökade mer än budgeterat, och det gjorde också kostnaderna för material och tjänster. Detta var framför allt relaterat till nya metoder, ökad operationsvolym och ökad efterfrågan på diagnostik. Resultatet inkluderar en övergångsersättning från Regionstyrelsens anslag på 50 miljoner.

Sjukhusets kostnadsutveckling

Förvaltningens totala bruttokostnadsökning jämfört med föregående år blev 4,4 procent, (4 procent 2016 och 6 procent 2015).

Kostnader för egen och inhyrd personal ökade totalt med 3,8 procent (94 miljoner kronor), vilket är något mindre än förra året. För inhyrd personal ökade kostnaden 4,4 procent, att jämföra med 22,4 procents ökning mellan 2015 och 2016. Den arbetade tiden ökade motsvarande 36 årsarbetare, framförallt kopplat till timanställda/vikarier, och då främst undersköterskor.

Produktion och kostnad per DRG-poäng

Produktionen inom slutenvården är i stort oförändrad. Antalet operationer, främst dag- och poliklinisk kirurgi har ökat medan läkarbesöken i öppenvården, framförallt de akuta, har minskat. Även sjukvårdande behandlingar har minskat. Minskningen av besök inom öppenvården kan kopplas till en eftersträvad effekt av arbetet med vård på rätt vårdnivå, då akuta läkarbesök har förflyttats från sjukhuset till nya Jourmottagningen, och vissa fysioterapibesök från sjukhuset till primärvården. Sammantaget för öppen och slutenvård har antalet producerade DRG-poäng minskat något.

Förvaltningens kostnad per DRG-poäng i slutenvården ökade med 1,6 procent mellan 2015 och 2016 (senast tillgängliga mätning). Förvaltningens mål är att ha en lägre ökningstakt än genomsnittet för hela länssjukhusgruppen. Målet är uppfyllt, då kostnad per DRG-poäng i länssjukhusgruppen som helhet ökade med 4 procent.

Åtgärder

Under våren 2015 inleddes ett långsiktigt arbete mot en ekonomi i balans vid utgången av 2018. Ett antal större aktiviteter har sedan dess startats upp och sjukhuset avser att jobba vidare med dessa under 2018. Under 2017 har stort fokus legat på att ta fram förutsättningar och verktyg inom framförallt HR-området, så att verksamheterna har kunnat förbereda sig för ett genomförande under 2018.

Viktiga aktivitetsområden under 2017 har varit

- Införande av ny arbetstidsmodell inom kollektivavtalet
- Genomlysning vid samtliga slutenvårdskliniker avseende samspel mellan produktion/bemanning och vårdplatser
- Stöd till opererande kliniker för att uppnå en effektivare produktions- och kapacitetsplanering
- Ett regionövergripande arbete har startats upp för att komma till rätta med ökande kostnadsutveckling inom området material och tjänster.
- Utvidgad kontroll och uppföljning av fakturor för köpt utomlänsvård

Primärvård, Psykiatri och Habiliteringsverksamhet 7,2 miljoner

Primärvården -2,9 miljoner

För primärvårdsverksamheten blev resultatet -2,9 miljoner (2016 -12,2 miljoner), varav vårdcentralerna -0,5 miljoner och anslagsfinansierade verksamheter -2,4 miljoner. Resultatet för vårdcentralerna är 12,3 miljoner bättre än bokslutet 2016. Det förbättrade resultatet genereras huvudsakligen av förstärkt vårdvalsersättning och fler listade samtidigt som genomförandet av handlingsplanen för ekonomi i balans gett ökad kostnadskontroll.

Primärvårdens personalkostnader har totalt rymts inom budget. Behovet av inhyrd personal har dock kvarstått, framförallt vid vårdcentralerna utanför Västerås, men också vid Jourmottagningen, Mobil familjeläkarenhet och Asyl- och integrationshälsan. Hyrkostnaderna har därför legat kvar i nivå med 2016 vilket var högre än planerat. Detta vägdes dock upp av motsvarande överskott för egen personal.

Bruttokostnaderna totalt för primärvården har på grund av förändrade redovisningsprinciper för Asyl- och integrationshälsan minskat jämfört med föregående år. Exklusive Asyl- och integrationshälsan ökade kostnaderna drygt 8 procent, bland annat kopplat till ny satellitmottagning i Kolbäck, helårseffekt av Jourmottagningen och ökade kostnader för digitala tjänster, klinisk fysiologi och fysioterapeuter.

Arbetad tid har totalt ökat motsvarande 21 årsarbetare. Ökningen avser egen personal och är huvudsak-

ligen kopplat till överföringen av fysioterapeuter till primärvården samt den nyöppnade vårdcentralen i Kolbäck.

Primärvården bedömer att genomförandet av den handlingsplan som finns för ekonomi i balans utvecklas i rätt riktning och även snabbare än planerat. Till exempel löper nu tidigare uppstartat arbete med produktions- och kapacitetsplanering på vid samtliga vårdcentraler, primärvården medverkar i det nationella arbetet för bemanning oberoende av bemanningsföretag, och flera utvecklingsprojekt med syfte att effektivisera med hjälp av ny teknik pågår.

Psykiatri, habilitering och ledning 10,1 miljoner

Resultatet är en förbättring jämfört med bokslutet 2016 som var -14,3 miljoner. Resultatet inkluderar en ramförstärkning till den psykiatriska verksamheten på 25 miljoner samt specialdestinerade statsbidrag motsvarande cirka 13 miljoner för kostnadstäckning av specifika åtgärder inom psykisk hälsa.

Tillsammans med högre intäkter än planerat för såld rättspsykiatrisk vård balanserades underskott för framförallt inhyrd personal och köpt rättspsykiatrisk vård upp.

Bruttokostnaderna har ökat med 51 miljoner (6,5 procent) sedan 2016. Förutom kostnader för genomförandet av åtgärder finansierade med specialdestinerade statsbidrag, var ökningen kopplat till inhyrd personal och köpt vård. Arbetad tid har totalt ökat motsvarande 6 årsarbetare, och avser framförallt inhyrd vårdpersonal.

Medverkan i det nationella arbetet för oberoende av hyrpersonal inom psykiatrin har varit framgångsrikt under året, och har lett till att många verksamheter inom psykiatrin inför 2018 kommer att ha en stabil bemanning med anställda läkare. Ekonomiska effekter av detta kommer att ses först under 2018.

Arbete har genomförts, och kommer att fortsätta, utifrån befintlig handlingsplan för balans mellan ekonomi och verksamhet. Till exempel är ett arbete med verktyg för produktions- och kapacitetsplanering uppstartat och verktyget kommer att breddas införas under 2018. Alla verksamheter har pågående utvecklingsprojekt där effektivisering med hjälp av ny teknik ingår, och det pågår olika förbättringsarbeten i syfte att förbättra patientflöden.

Verksamhets- och ledningsstöd 5,8 miljoner

Förvaltningens resultat blev 5,8 miljoner och det ekonomiska läget är relativt stabilt för förvaltningen som helhet. Överskott finns främst inom Region-fastigheter och Regionservice. Underskott finns inom Kost och Resursenheten. Resultatområdet patientmat inom Kost redovisar ett underskott på 1,1 miljoner beroende på lägre försäljning till Region Uppsala.

Regionkontoret 40,7 miljoner

Förvaltningens ekonomiska läge kan sammanfattas som stabilt. Resultatet blev 40,7 miljoner (36 miljoner 2016). Överskott finns främst inom regionövergripande verksamheter och projekt, centrum för klinisk forskning, patientsäkerhetsteamet och inom projektverksamheten i de nya verksamheterna inom centrum för regionutveckling.

Kollektivtrafiknämnden -3,5 miljoner

Förvaltningen uppvisar ett underskott på 3,5 miljoner. I efterhand har det framkommit att Svealands-trafiken har fakturerat 3,5 miljoner för mycket 2017. Bolaget kommer att göra en återbetalning 2018. Om hänsyn tas till detta har förvaltningen egentligen ett nollresultat 2017.

Hjälpmiddelscentrum

Förvaltningens resultat före återbetalning till kunder blev 3,4 miljoner (nollresultat efter återbetalning). Inför 2017 höjdes priserna, vilket gav ökade intäkter. Under året har dessutom försäljningen ökat samt att fler hjälpmedel är uthyrda.

Regionens resultat enligt balanskravet

När årets resultat fastställs enligt balanskravet ska realisationsvinster räknas bort och särskilt sparande återföras. Realisationsvinsterna för 2017 uppgick till 2,9 miljoner. Efter justering för realisationsvinsterna blev resultatet 158,6 miljoner enligt balanskravet.

Av överskottet avsätts 10 miljoner till forskningsfonden. Den resterande delen avsätts för att möta tillfälliga intäktsminskningar eller kostnadsökningar i framtiden. Tidigare har 786 miljoner avsatts för samma ändamål. Det ger totalt 935 miljoner för tillfälliga intäktsminskningar eller kostnadsökningar.

Resultat enligt balanskravet (Mkr)

	2017	2016	2015	2014	2013
Årets resultat enligt resultaträkningen	161,5	168,9	173	83,5	145,7
Reducering av realisationsvinster	-2,9	-9,9	-0,2	-0,2	-0,9
Årets resultat efter balanskravsjustering	158,6	159,0	172,8	83,3	144,8
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	159,0	172,8	83,3	144,8	86,2
Avsättning forskningsfond	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0
Tidigare avsatt	786,1	637,1	474,3	401,0	266,2
Avsatt till att möta tillfälliga framtida intäktsminskningar eller kostnadsökningar	934,7	786,1	637,1	474,3	401,0
Avsatt för att möta tillfälliga framtida intäktsminskningar eller kostnadsökningar	786,1	637,1	474,3	401,0	266,2

Intäkts- och kostnadsutveckling

Verksamhetens intäkter har minskat med 3 miljoner medan verksamhetens kostnader inklusive avskrivningar har ökat med 355 miljoner.

De största kostnadsökningarna

- Personalkostnader för anställda: 170 miljoner (4,8 procent).
- Pensionskostnader: 33 miljoner (5,3 procent).
- Vårdavgifter för köpt vård: 41 miljoner (5,3 procent).
- Sjukvårdstjänster inom vårdval och tandvård: 42 miljoner (7 procent).

Nettokostnadsutveckling – ökning med 357 miljoner

Verksamhetens nettokostnader i löpande priser (verksamhetens intäkter minus verksamhetens kostnader inklusive avskrivningar) ökade med 357 miljoner. Det motsvarar en ökningstakt på 4,7 procent. Det är den lägsta takten på flera år. Snittet för regioner och landsting uppgår till 5,2 procent (se diagram sidan 39). Priserna i sektorn ökade preliminärt med 2,8 procent under året, vilket innebär att volymökningen i regionen var cirka 1,9 procent.

Fortsatt god ökningstakt för skatter och statsbidrag. Skatteintäkter och generella statsbidrag ökade med 360 miljoner (4,7 procent). Av ökningen kom 253 miljoner från skatteintäkter och 107 miljoner från generella statsbidrag.

Lägre finansnetto än förra året

Finansnettot uppgick till 64,5 miljoner kronor, vilket är 10 miljoner kronor sämre än föregående år. Orsaken är högre ränta på pensionsskulden under 2017.

Investeringar om 370 miljoner

Under 2017 investerade regionen för 370 miljoner. Det är lägre än budgetramarna på 480 miljoner kronor, framförallt på grund av väsentligt lägre utfall för fastighetsinvesteringar.

Fastigheter – lägre än budget

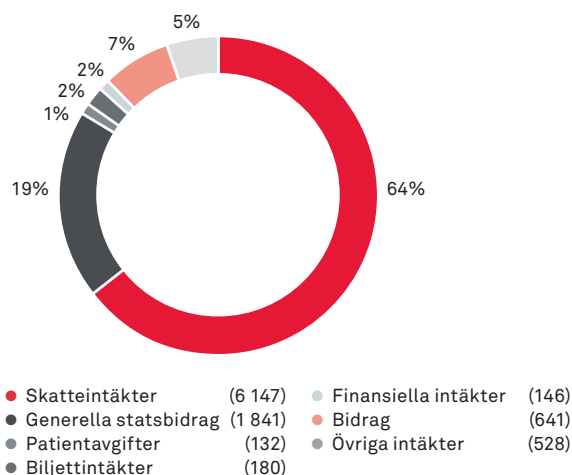
Fastighetshetsinvesteringarna uppgick till 200 miljoner kronor, vilket var väsentligt lägre än budgetramarna på 300 miljoner kronor. Att investeringarna understeg budgeterat belopp beror på att några större projekt försenats. Ett av de större planerade projekten, ombyggnation av hus 52 i Västerås, har pausats, vilket innebar begränsat utfall under 2017. Det projekt som förbrukade mest projektutgifter, drygt 31 miljoner, under 2017 var nybyggnationen för palliativ vård i Västerås. Byggnaden invigdes under hösten. Andra stora investeringsutgifter var reinvesteringar, underhåll samt funktionsanpassningar. För belopp och projekt, se investeringssammanställning på sidorna 51-52. Delar av de outnyttjade medlen för 2017 flyttas med in i 2018, varav delar redan beaktats i antagen investeringsplan för 2018.

Liksom i hela landstingssektorn är en stor del av Region Västmanlands fastighetsbestånd ålderstiget och i behov av genomgripande renovering. En reviderad lokalförsörjningsplan för det största sjukhusområdet, Västmanlands sjukhus Västerås, är framtagna och behandlas av regionfullmäktige i februari 2018. Den första etappen i den reviderade lokalförsörjningsplanen utgörs i huvudsak av ett nytt akuthus i Västerås.

Allt fler verksamheter inom Västmanlands sjukhus Västerås signalerar ett behov av utökning och anpassning av befintliga lokaler för att klara av sitt uppdrag. Ett behov som idag är svårt att möta till följd av trångboddhet på området och ekonomiska begränsningar. Konsekvensen blir att det ställs ökade krav på prioritering av vad som ska och måste genomföras fram till akuthuset är färdigställt.

Det största enskilda projektet 2018 är uppstarten av nybyggnation Sala (inklusive rehabiliteringsbassäng). Utöver detta satsar regionen fortsatt

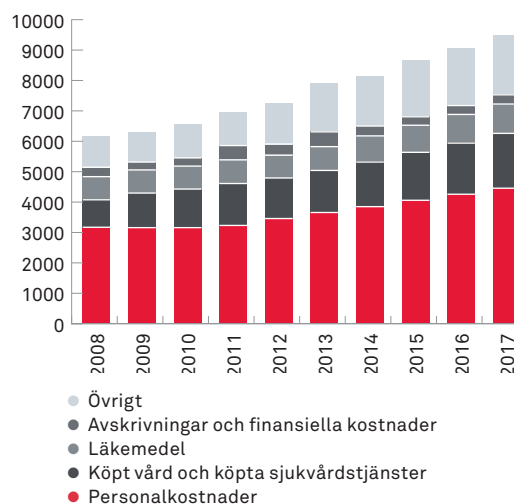
Externa intäkter

Intäkter

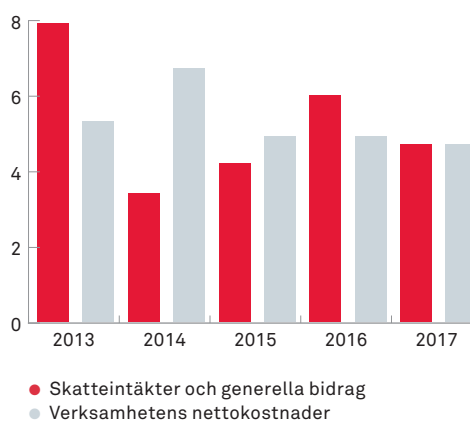
Skatteintäkter och generella statsbidrag är regionens största inkomstkälla. De utgör 83% av regionens intäkter.

Kostnader (Mkr)

Kostnaderna har ökat från 6,1 mdkr 2008 till 9,5 mdkr 2017 (54 %). Mellan 2016 och 2017 är ökningen 0,4 mdkr (4,4 %). Personalkostnaderna är nästan hälften av kostnaderna 4,4 mdkr. Köpt vård och köpta sjukvårdstjänster är 1,8 mdkr.

Utveckling av nettokostnader respektive skatteintäkter och generella statsbidrag i procent

mycket på reinvesteringar, energieffektivisering och elkraftsförsörjning.

Högre utfall för övriga investeringar

Regionen investerade cirka 15 miljoner mer i inventarier och utrustning under 2017 än under 2016. Till största delen är det medicinsk teknisk utrustning som har ett högre utfall. Se vidare investeringsredovisningen på sidorna 51-52.

För 2018 förväntas en fortsatt hög nivå avseende investeringarna i inventarier och utrustning, drivet framförallt av ett ökat investeringsbehov i medicinsk teknisk utrustning inom Västmanlands sjukhus. Inom detta område finns även en relativt stor eftersläpning, vilket innebär att investeringar som inte hann genomföras under 2017 i stället förväntas genomföras under 2018.

Fortsatt ansträngd likviditet och oförändrad låneskuld

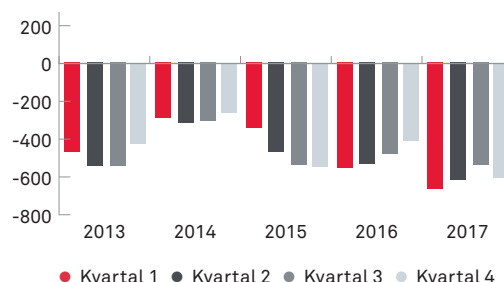
Regionen har sedan några år tillbaka lån till följd av stora fastighetsinvesteringar. Vid årets slut uppgick lånen till 400 miljoner (exklusive långfristig leasing-skuld), vilket är som vid årets början. Budgeterad nyupplåning var 50 miljoner, men till följd av bättre resultat samt lägre fastighetsinvesteringar än budgeterat kunde låneskulden hållas oförändrad under året. Diagrammet till höger visar likviditetsutvecklingen. Skuldportföljens sammansättning beskrivs närmare på sidan 43.

Ingen nyupplåning är planerad för 2018, regionens resultatutveckling och investeringstakt styr möjligheten till eventuell amortering på låneskulden.

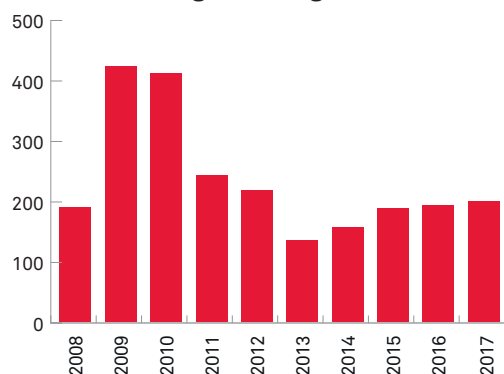
Pensionsskulden ökar igen

Pensionerna redovisas enligt blandad modell, vilket innebär att åtaganden för pensionsförmåner som intjänats från och med 1998 redovisas i balansräkningen. Äldre pensionsförmåner intjänade före 1998 hanteras däremot som en ansvarsförbindelse. Regionens totala pensionsskuld (inklusive löneskatt) den 31 december 2017 var nästan 6 700 miljoner. Ökningen 2017 var drygt 100 miljoner. Skuldökningen 2017 var högre än de senaste åren, vilket medförde att den totala skulden ökade något efter att ha legat stabilt runt 6 500 miljoner de senaste åren, se diagram till höger. Skulden i balansräkningen (skuld upparbetad efter 1998) ökade relativt mycket samtidigt som ansvarsförbindelsen (skuld upparbetad före 1998) minskade långsammare än tidigare år.

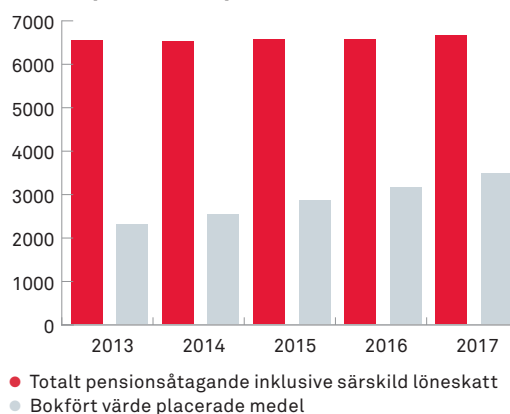
Genomsnittlig likviditetsportfölj (Mkr)

Investeringar i fastigheter (Mkr)

Utveckling av totalt pensionsåtagande och placerade pensionsmedel (Mkr)

Ökad andel placerade pensionsmedel

För att regionen ska kunna betala framtidens pensioner finns en pensionsmedelsportfölj vars tillgångar redovisas som kortfristiga placeringar i balansräkningen. Sedan mitten av 1990-talet, då regionen började med pensionsmedelsförvaltning, har drygt 2,1 miljarder kronor avsatts till pensionsmedelsportföljen. Eftersom portföljens marknadsvärde var drygt 4,2 miljarder kronor den sista december 2017 innebär det att den ackumulerade avkastningen uppgår till drygt 2,1 miljarder. De senaste 10 åren har den genomsnittliga årsavkastningen varit 5,3 procent.

Till följd av stigande aktiebörser blev även 2017 ett år med positiv avkastning, se sammanställning på sidan 42. Under 2017 avsattes 180 miljoner kronor till pensionsmedelsportföljen. Tillsammans med en avkastning på 300,3 miljoner kronor bidrog avsättningen till att skuldtäkningsgraden förbättrades ytterligare, till 52,0 procent. Skuldtäkningsgraden har kontinuerligt förbättrats genom åren till följd av regelbundna avsättningar till portföljen och genom att avkastningen har återinvesterats.

Förvaltningen, som präglas av låg risk, skedde under året utan avvikelser från regionens finanspolicy. Förvaltningens resultat har rapporterats regelbundet, exempelvis i kvartalsvisa pensionsmedelsrapporter till regionstyrelsen. Inom finansområdet samarbetar Region Västmanland sedan flera år med Landstinget Sörmland och Region Örebro län. En viktig del inom samarbetet är hållbara och ansvarsfulla investeringar, där landstingen tillsammans försöker hitta effektiva strategier för exempelvis minskad miljöpåverkan från investeringarna.

Inom Region Västmanland har det under verksamhetsåret pågått ett arbete med att integrera detta i det ordinarie miljöledningsarbetet, vilket bland annat innebär att mål avseende finansförvaltningens miljöpåverkan finns med i handlingsplan för miljöprogram 2018–2022. Årlig screening av pensionsportföljen ska mäta portföljens koldioxidavtryck och säkerställa att vi arbetar för att minska regionens miljöpåverkan även ur ett finansiellt perspektiv. Region Västmanland vann också miljöstrategipriset för vår ”hållbara finansförvaltning”. Priset delades ut av tidningen Miljö & Utveckling.

Aktiv finansförvaltning med lågt risktagande

Finansiella tillgångar och skulder får en allt större påverkan på regionens resultat och ekonomiska ställning. För att hantera de finansiella riskerna bedriver regionen en aktiv finansförvaltning, med lågt risktagande. Den största finansiella risken är den så kallade aktiekursrisken (risk för kraftiga börsfall) inom pensionsmedelsportföljen. För att hantera denna risk tillåts aktier endast som en begränsad andel av portföljen, normalt 50 procent och maximalt 65 procent.

För att undvika nedskrivningar och oönskad resultatpåverkan är dessutom ambitionen att alltid ha en tillräcklig marginal mellan portföljens marknadsvärde och bokförda värde. Marginalen redovisas i månads- och delårsrapporterna under året. Vid 2017 års utgång, då marknadsvärdet översteg det bokförda värdet med cirka 730 miljoner kronor, bedömdes att pensionsmedelsportföljen tål en börsnedgång på mer än 36 procent innan det blir aktuellt med nedskrivningar. På grund av den fortsatta osäkerheten i omvärlden och de låga räntenivåerna har endast delar av portföljens avkastningsmål budgeterats.

Andra risker inom finansförvaltningen är kredit-, valuta-, ränte-, finansierings-, och refinansieringsrisk. Samtliga risker regleras i finanspolicyn. Kreditrisken begränsas genom att pengar endast lånas ut till låntagare med hög kreditvärdighet. Merparten av utlåningen består av svenska statsobligationer och säkerställda bostadsobligationer med högsta kreditvärdighet. Valutarisk finns endast inom pensionsmedelsportföljen, och när det gäller utländska aktier.

Regionen tillämpar säkringsredovisning och använder derivatinstrument i sin upplåning, så kallade swappar (se förklaring på sid 43) för att dämpa effekterna av svängningar i räntorna (ränterisken). Vid årsskiftet 2017/2018 var den totala swapvolymen 100 miljoner. De lån som swapparna är kopplade till uppgår till 400 miljoner. Även under 2017 har det varit en dålig affär att ha bundna räntor eftersom räntorna har varit fortsatt låga. Årets totala säkringskostnad för swapparna uppgår till cirka 4,2 miljoner, där beloppet ingår som en del i de totala räntekostnaderna.

Till följd av att räntorna sjunkit sedan swapparna avtalades uppgick det negativa marknadsvärdet för swapparna till –3,9 miljoner (–7,4 miljoner vid föregående årsskifte). Avsikten är att inneha respektive swapavtal tills det har förfallit.

Finansierings- och refinansieringsrisken begränsas främst av att lånens förfall sprids i tid, se tabell på sidan 43. Regionen är medlem i Kommuninvest samt har avtal om bankkontokredit på 500 miljoner kronor. Skuldförvaltningen hanteras enligt finanspolicyn och rapportering av utfallet har skett löpande under året, exempelvis i tertialvisa finansrapporter till regionstyrelsen.

Eget kapital ökade med 162 miljoner

Under 2017 ökade Regionen Västmanlands eget kapital med 162 miljoner och uppgick till 2 184 miljoner. Ökningen bestod av årets resultat. De äldre pensionsförpliktelserna ingick inte i det egna kapitalet utan redovisades enligt blandmodellen som en ansvarsförbindelse. Med hänsyn taget till detta var regionens eget kapital -1 745 miljoner.

Av det egna kapitalet avsåg 9,5 miljoner fondering för Salberga och 52,9 miljoner för forskningsfonden. 1 miljon delades ut till olika forskningsprojekt under 2017. För 2018 har beslut fattats om utdelning av 1 miljon.

Soliditeten förbättrades till 31 procent

Soliditeten är ett mått på det långsiktiga finansiella handlingsutrymmet. Måttet visar hur stor andel av tillgångarna som finansieras med egna medel (eget kapital i förhållande till de totala tillgångarna). För en god ekonomisk hushållning är det viktigt att soliditeten inte försvagas utan att den bibehålls eller förbättras. En förbättrad soliditet innebär att regionen minskar sin skuldsättningsgrad och därigenom ökar sitt finansiella handlingsutrymme inför framtiden. Under 2017 förbättrades soliditeten med 1 procentenhet, till 31 procent. Riksgenomsnittet för landsting/regioner 2017 var 19 procent. Se diagram på nästa sida.

Även samtliga pensionsförpliktelser kan räknas in i soliditeten. Då ingår pensionsförmåner som intjänats före 1998 inklusive särskild löneskatt, vilken redovisas som ansvarsförbindelse. En sådan beräkning visar på en förbättring för Region Västmanland med 5 procentenheter, från -29 procent till -24 procent 2017. Rikssnittet var -29 procent.

Borgensåtaganden 578 miljoner

I slutet av året hade Region Västmanland borgensåtaganden och övriga förpliktelser på 578 miljoner gentemot AB Transitio, Folktandvården Västmanland AB och Svealandstrafiken AB (tidigare AB Västerås Lokaltrafik).

Redovisning av regionens pensionsmedelsförvaltning och pensionsförpliktelser (Mkr)

Avsättningar för pensioner	2017	2016
Pensioner	2 289,9	2 084,0
Särskild löneskatt	555,6	505,6
Summa	2 845,5	2 589,6
Ansvarsförbindelse (inom linjen)		
Pensionsskuld (intjänad före 1998)	3 162,4	3 242,7
Särskild löneskatt	767,2	786,7
Visstidspensioner	16,3	16,1
Summa	3 945,9	4 045,5
Finansiella placeringar		
Bokfört värde	3 451,2	3 134,0
Marknadsvärde	4 181,1	3 700,7
Orealiserade vinster	729,9	566,7
Relation placeringar/skuld		
Återlånade medel*	3 340,24	3 399,3
Skuldtäckningsgrad**, bokfört värde	50,8%	48%
Skuldtäckningsgrad, marknadsvärde	61,6%	56,6%
Förändring placeringarnas bokförda värde		
Ingående bokfört värde	3 134,0	2 852,7
Årets avsättning	180,0	169,9
Realiserat resultat (netto)	137,2	111,4
varav realisationsvinster	71,1	48,7
varav realisationsförluster	-0,6	0,0
Utgående bokfört värde	3 451,2	3 134,0
Avkastning		
Portfölj	8,0%	6,9%
Jämförelseindex	5,0%	7,4%
Målsättning enligt policy	4,7%	3,8%
Portföljsammansättning		
Svenska aktier	16%	18%
Utländska aktier	34%	28%
Nominella räntor	26%	30%
Reala räntor	16%	18%
Alternativa placeringar	9%	4%
Kassa	0%	2%
Summa	100%	100%

* Återlånade medel är skillnaden mellan totala pensionsförpliktelser och det bokförda värdet på de förvaltade pensionsmedlen.

** Skuldtäckningsgraden är placeringarna som andel av skulden, där placeringarnas bokförda värde respektive marknadsvärde använts.

Den största delen, 479 miljoner, gällde borgen för beställningar av spårfordon via Transitio. Dessutom har regionen beslutat att trygga pensionerna i Folk tandvården genom en avgiftsbelagd borgensutfästelse. Folk tandvårdens pensionsskuld har ökat med 7 miljoner och uppgick till 56 miljoner. Regionen har även beslutat om en borgensram till Svealands- trafik AB på 250 miljoner. Vid utgången av 2017 uppgick bolagets upplåning till 43 miljoner, vilket är en minskning med 6 miljoner jämfört med 2016. De framtida betalningarna för operationell leasing uppgår till 201 miljoner och gäller i huvudsak inhyrda lokaler där avtalstiden är längre än 3 år.

Framtiden och utmaningar

Förändrad demografi medför stigande kostnadstryck i offentliga verksamheter

Den ekonomiska tillväxten har varit god de senaste åren. Samtidigt har befolkningen ökat och räknat per person har utvecklingen inte varit lika stark. Befolkningen väntas fortsätta öka men samtidigt växer andelen äldre och yngre i befolkningen i betydligt högre takt än befolkningen i yrkesverksam ålder. Det innebär att efterfrågan på de välfärdstjänster kommuner och landsting erbjuder, till exempel vård, skola och omsorg, ökar. Även ambitionsnivå, förbättrade behandlingsmöjligheter, och kraven på offentligt finansierade tjänster ökar. Därtill finns stora investeringsbehov och ökade pensionskostnader.

Sammantaget innebär detta kraftigt ökade kostnader samtidigt som skatteunderlaget inte växer i samma takt. SKL bedömer att sektorns kostnader, i riket totalt, fram till 2021 ökar med 51 miljarder mer än intäkterna. Sektorns verksamheter måste effektiviseras med hjälp av ny teknik och nya arbetssätt för att möta denna utmaning.

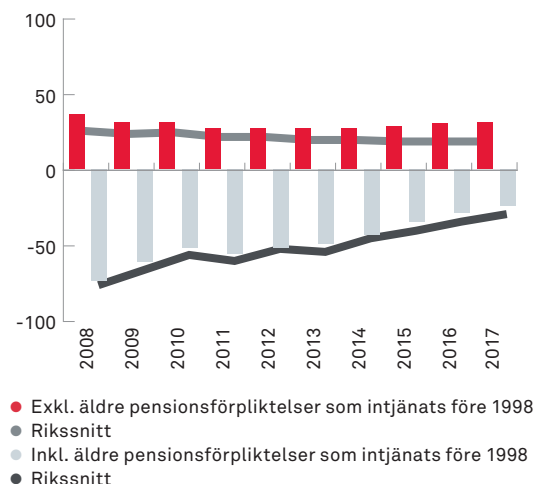
De utmaningar regionen står inför kommande år är alltså stora. För att få balans mellan ekonomi och verksamhet måste åtgärder och förändringsarbete, framförallt inom sjukvården, fortsätta. Balans mellan ekonomi och verksamhet är i sin tur nödvändigt för att klara pensionerna och kommande stora investeringar. En dämpad kostnadsutveckling är en förutsättning för fortsatt positiva resultat, vilket i sin tur är nödvändigt för att kunna egenfinansiera en så stor del som möjligt av kommande stora investeringar.

Förfallostruktur låneportfölj

Volym, miljoner	Kapitalbindning	Räntebindning
Under 1 år	200	300
1-2 år	50	50
2-3 år	50	50
3-4 år	50	
4-5 år	50	
Över 5 år		
Totalt	400	400

Genomsnittlig kapitalbindning vid årets slut: 1,9 år
 Genomsnittlig upplåningsränta vid årets slut: 0,4 procent (exklusive swappar/räntebindning: -0,2 procent).
 Genomsnittlig räntebindningstid vid årets slut: 0,6 år (exklusive swappar: 0,2 år).

Soliditet i procent

Noter

Derivatinstrument

Instrument/avtal baserade på värdepapper. Derivatinstrumenten skapar en större flexibilitet i skuldförvaltningen, till exempel genom att räntebindningen enkelt kan ändras. Derivatinstrument kan också medföra högre risker, exempelvis uppkommer motpartsrisker, vilket ställer krav på att dessa kan fullgöra sina åtaganden. För att hantera riskerna med derivatinstrument finns begränsningar i regionens finanspolicy.

Swappar

En typ av derivatinstrument som innebär att fast ränta byts ut mot rörlig ränta (eller vice versa) med motparten, banken. All upplåning sker till rörlig ränta och sedan binds räntan på önskad löptid med hjälp av ränteswapparna.

Sammanställd redovisning

Syftet med den sammanställda redovisningen är att ge en samlad bild av regionen och dess ägda företags ekonomiska ställning och resultat. Förutom regionens egen verksamhet omfattas den sammanställda redovisningen av de helägda bolagen Folktandvården Västmanland AB, Västmanlands Lokaltrafik AB och Svealandstrafiken AB (tidigare AB Västerås Lokaltrafik).

Resultatet uppgick till 182 miljoner för 2017, vilket är en försämring med 14 miljoner jämfört med 2016, då resultat var 196 miljoner. Koncernens omsättning uppgick till 9,4 miljarder, vilket är 300 miljoner mer än 2016. Regionens resultat uppgick till 162 miljoner. Folktandvårdens resultat efter finansiella poster uppgick till 13 miljoner, vilket är en förbättring

jämfört med 2016, då resultatet var 11 miljoner. Efter bokslutsdispositioner och skatt redovisade Folktandvården ett resultat på 8,1 miljoner. Västmanlands Lokaltrafik redovisar ett noll resultat efter finansiella poster. Svealandstrafikens resultat efter finansiella poster uppgick till 0,6 miljoner, vilket är 14,3 miljoner sämre än 2016. Efter bokslutsdispositioner och skatt redovisades ett nollresultat.

Finansiell ställning

Soliditeten uppgick till 30,7 procent, vilket var 1,3 procentenheter bättre än 2016. Balansomslutningen ökade med 294 miljoner till 7 452 miljoner. Ökningen kan bland annat förklaras med ökad avsättning till pensioner och ökade kortfristiga placeringar i pensionsmedelsportföljen i regionen och i Folktandvården.

Fem år i sammandrag

Nyckeltal/mått	Bokslut 2013	Bokslut 2014	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017
Folkmängden i länet 31/12	259 054	261 703	264 276	267 629	271 095
Utdebitering, kr	10,88	10,88	10,88	10,88	10,88
Skatteintäkter och generella statsbidrag, mkr	6 675,3	6 901,8	7 212,1	7 627,9	7 988,1
Skatteintäkter och generella statsbidrag förändring jämfört med föregående år, %	7,9%	3,4%	4,2%	6,0%	4,7%
Nettokostnader inkl avskrivningar exkl jämförelsestörande poster, förändring jämfört med föreg år, %	5,3%	6,7%	4,9%	4,9%	4,7%
Personalkostnader inkl sociala avgifter exkl jämförelsestörande poster mkr ¹⁾	3 584,2	3 791,5	3 996,9	4 190,2	4 367,5
därav lönekostnader exkl sociala avgifter, mkr ¹⁾	2 325,7	2 445,8	2 573,2	2 678,3	2 795,9
Förändring av lönekostnader jämfört med föreg år %	5,2%	5,2%	5,2%	4,1%	4,4%
Kostnader för inhyrd personal, mkr ¹⁾	110,5	125,8	162,0	198,4	205,2
Årets resultat, mkr	145,7	83,5	173,0	168,9	161,5
Årets resultat/verksamhetens nettokostnader, %	2,27%	1,22%	2,41%	2,24%	2,05%
Finansnetto centralt mkr ²⁾	-25,8	22,7	110,7	74,7	64,5
Investeringar	282,2	279,5	351,5	347,6	370,3

¹⁾ Förtroendevalda och omställning har exkluderats. Från 2017 har regional utveckling (från VKL och länsstyrelsen) exkluderats

²⁾ Beloppet 2013 är justerat för ripsränta på pensionsskulden 233 mkr och realisationsvinster 80,3 mkr. Beloppet 2014 är justerat för återföring av tidigare nedskrivning av kapitaltillskott till LÖF 5,5 mkr och realisationsvinster 11 mkr

Lägre investeringar

Den sammanlagda investeringsvolymen uppgick till 374 miljoner, vilket är 22 miljoner mindre än 2016. Regionen stod för 374 miljoner, där 200 miljoner avsåg fastigheter och 173 miljoner avsåg maskiner och inventarier. Folk tandvården investerade 2,4 miljoner i inventarier och medicinskt teknisk utrustning. Svealandstrafiken gjorde nyanskaffningar i vagnparken med 1,2 miljoner. Den låga investeringsnivån beror på överklaganden av upphandlingar vilket inneburit en förskjutning till 2018.

Ökat antal medarbetare

Antal anställda uppgick till 7 664, varav 6 876 avser regionen. Detta var en ökning med 158 anställda jämfört med 2016. Regionen ökade med 161 medarbetare och Svealandstrafiken ökade med 13 medarbetare, medan Folk tandvården minskade med 16 medarbetare.

Regionens ekonomiska engagemang

Nedan redovisas de ekonomiska engagemangen i företagen. Det förekom inte någon utdelning eller något ägartillskott/driftbidrag under 2017.

Kostnader, intäkter, fordringar och skulder (Mkr)

Enhet	Försäljning Köpare	Säljare	Räntor Kostnad	Intäkt	Lån Givare	Mottagare	Borgen Givare	Mottagare
Regionen	568,1	28,2		0,3		66,9	99,3	
Folk tandvården Västmanland AB	27,5	102,7	0,1		43,7			56,0
Västmanlands Lokaltrafik AB					23,2			
Svealandstrafiken AB	0,7	465,4	0,2					43,3

Bolag, nämnder och samverkansorgan

Folk tandvården Västmanland AB

Bolaget bedriver allmäntandvård och omvårdnadstandvård i länets samtliga kommuner.

2017 minskade bolaget sina intäkter med 3,3 procent och sina kostnader med 2,3 procent. Resultatet efter finansiella poster uppgick till 13 miljoner.

Under 2017 har bolaget hjälpt 39 951 barn och unga vuxna vid 80 938 tillfällen vilket är 4,4 procent fler besök jämfört med 2016. Detta innebär att 77 procent av de listade har besökt Folk tandvården under året. Antalet besök av vuxna minskade dock med 5,4 procent och uppgick till 112 451. 142 personer nytecknade så kallat friskvårdsavtal, vilket innebar att 3 498 personer vid utgången av 2017 hade avtal. För äldre personer i eget boende, äldreboende eller sjukhem utfördes 2 700 munvårdsbedömningar och utbildning av personal genomfördes för 940 personer.

För att medvetandegöra munnens betydelse för hälsan hos barn och ungdomar gavs information vid besök hos 227 förskolegrupper och 161 klasser i årskurs 6.

Folk tandvården Västmanland AB	2017	2016	2015
Ägarandel (procent)	100	100	100
Resultat efter finansiella poster (mkr)	13,0	11,3	7,0
Balansomslutning (mkr)	136,2	120,0	89,1
Soliditet (procent)	32	28	27
Medelantal anställda	283	299	296

Västmanlands Lokaltrafik AB (VLAB)

När kollektivtrafikmyndigheten bildades inom Region Västmanland genomfördes förändringar i koncernen Västmanlands Lokaltrafik innebärande att bolaget numer endast förvaltar ingångna avtal.

Västmanlands Lokaltrafik (VLAB)	2017	2016	2015
Ägarandel (procent)	100	100	100
Resultat efter finansiella poster (mkr)	0	0,1	-0,1
Balansomslutning (mkr)	23,8	201,7	199,6
Soliditet (procent)	100	12	12
Medelantal anställda	0	0	0

Svealandstrafiken AB

(tidigare AB Västerås Lokaltrafik)

Bolaget bedriver linje- och stadstrafik i Västmanlands län på uppdrag av Kollektivtrafikmyndigheten samt genomför viss skolskjutsverksamhet. Under året har Region Västmanland och Region Örebro län nått en överenskommelse om gemensamt ägande av bolaget.

Region Örebro län har från 2018 köpt 50 procent av Region Västmanlands aktier. Bolaget ska från hösten 2019 bedriva den linjetrafik med buss som utgår från depåerna i Örebro och Odensbacken. Detta innebär en fördubbling av verksamheten. I förberedelserna inför den större verksamhetsomfattningen har namnbyte skett från AB Västerås Lokaltrafik till Svealandstrafiken AB.

Upphandling av sju elbussar för flextrafiken och 32 ledbussar för stadstrafik har påbörjats under året. Under 2017 gick 76 procent av bolagens fordon genom besiktningen utan anmärkning, vilket är sämre än målet som var 82 procent. 31 nya förare anställdes, varav 11 utbildades i bolagets egna körskola. Bolaget låg topp tre vad gäller kundbemötande i Svensk kollektivtrafiks mätningar av stadstrafik.

Bolagets resultat på 0,6 miljoner före bokslutsdispositioner och skatt innebar att resultatmålet på 4 miljoner inte nåddes 2017.

Svealandstrafiken AB	2017	2016	2015
Ägarandel (procent)	100	100	100
Resultat efter finansiella poster (mkr)	0,6	14,9	12,4
Balansomslutning (mkr)	380,9	393,6	373,1
Soliditet (procent)	29	28	26
Medelantal anställda	505	492	483

Tåg i Bergslagen AB (TiB)

Trafiken i Tåg i Bergslagens trafiksystem utförs sedan december 2016 av SJ AB. Under 2017 genomfördes 2,7 miljoner resor, vilket innebär en minskning med 3,6 procent jämfört med året innan. Resandet påverkades negativt av trafikstörningar och långvariga tågstopp efter ett brors under sommaren och urspårningen av ett godståg under hösten. Tåg i Bergslagen redovisar ett resultat efter finansiella poster om -0,9 miljoner för helåret 2017.

Tåg i Bergslagen AB (TiB)	2017	2016	2015
Ägarandel (procent)	25	25	25
Resultat efter finansiella poster (mkr)	-0,9	-0,1	0
Balansomslutning (mkr)	81	86	91
Soliditet (procent)	6	6	6
Medelantal anställda	5	3	3

Almi Företagspartner Mälardalen AB

Almi Mälardalen stödjer företagandet i Västmanlands och Örebro län. Region Västmanland äger tillsammans med Region Örebro län 49 procent av aktierna och Almi Företagspartner AB (staten) äger 51 procent.

Verksamheten består av finansiering och rådgivning för innovatörer, nyföretagare samt små- och medelstora etablerade företag med utvecklingspotential. Almi Mälardalen fortsätter att vara ett av landets bäst presterande Almibolag. Almis finansieringsverksamhet är ett viktigt komplement på företagsfinansieringsmarknaden. Almi Mälardalen har under 2017 fortsatt utvecklingen i riktning att ännu tydligare fokusera sina insatser till företag med bedömd tillväxtpotential. Bolaget driver även ett socialfondsprojekt med fokus på affärsutveckling i riktigt små företag samt är en viktig part i ett antal regionalfondsprojekt. Året visar ett positivt ekonomiskt resultat.

Almi Företagspartner Mälardalen AB	2017	2016	2015
Ägarandel (procent)	24,5	24,5	24,5
Resultat efter finansiella poster (mkr)	2,0	-1,1	-1,7
Balansomslutning (mkr)	21,5	19,7	21,2
Soliditet (procent)	66	62	63
Medelantal anställda	35	34	33

Kommunalförbundet Västmanlands Teater

Västmanlands Teater är ett kommunalförbund med Region Västmanland och Västerås stad som huvudmän. Region Västmanland svarar för 51 procent av

huvudmannabidraget till verksamheten. Västmanlands Teater ska arrangera, producera och stödja teaterverksamhet i Västmanlands län. Under 2017 har antal besökare ökat med 15,2 procent, en förändring med 4 463 stycken besökare. En stor del av ökningen har skett ute i länet med flera skolföreställningar. Några av välbesökta föreställningar under året har varit Robin In the Hood, Under och Broarna Madison County som har varit utsålda. Föreställningen Rapport från ett omklädningsrum har varit ett samarbete med SISU idrottsutbildarna i Västmanland som har turnerat i länet till idrottsföreningar och skolor. Årets resultat visar -57 tkr men Västmanlands Teater har en stabil ekonomi och uppfyller huvudmännens mål för verksamheten.

Kommunalförbundet Västmanlands Teater	2017	2016	2015
Ägarandel (procent)	51	51	51
Resultat (mkr)	-0,1	0,4	0,1
Balansomslutning (mkr)	11,1	10,3	11,7
Soliditet (procent)	42	46	36
Medelantal anställda	30	30	33

Kommunalförbundet Västmanlandsmusiken

Västmanlandsmusiken är ett kommunalförbund med Region Västmanland och Västerås stad som medlemmar. Region Västmanland svarar för 10 procent av huvudmannabidraget till verksamheten och via regionen utbetalas dessutom det statliga anslaget till regional musik, dans och orkesterverksamhet. Västmanlandsmusikens verksamhet – Västerås Sinfonietta, regional musik och dans samt Västerås Konserthus – erbjuder upplevelser av levande musik och dans.

Konserterna och föreställningarna har en genremässig bredd och en hög konstnärlig nivå. Verksamheten involverar, engagerar och berör alla invånare i regionen och arbetar aktivt för att nå ny publik. I början av året introducerades lill-lördag på Konserthusets foajescen, ett nytt grepp med lite extra aktiviteter, förutom mat och dryck, för att få publik till folk- och världsmusik. Februari blev en intensiv och framgångsrik månad. Västerås Sinfonietta vann kategorin "Årets klassiska" på Grammisgalan, med en porträttskiva av Mats Larsson Gothe. Inom dansverksamheten genomfördes ett residens med Andersson Dance Company och nycirkus kunde presenteras för första gången i huset. Det har varit många konserter i länet genom Ett kulturliv för alla.

Under året har Västmanlandsmusiken och varje kommun mötts i cirka 3–4 möten. I länet som helhet genomfördes cirka 165 skolproduktioner inom musik och dans i samarbete med kommuner och institutioner.

Årets resultat för Västmanlandsmusiken uppgår till 3,8 miljoner. Prognos för 2017 i samband med delårsrapport per 31 augusti 2017 var 1 miljon, resultatet är väsentligt bättre än prognosen. Kommunalförbundet har under 2017 uppfyllt huvudmännens mål för verksamheten.

Västmanlands Tolkservice (VTS) ekonomisk förening

VTS är en samordnande språkservice och tillhandahåller både tolkning och skriftliga översättningar. Region Västmanland och länets kommuner är medlemmar och står för merparten av beställningarna, men även statliga myndigheter och andra samhällsinstanser anlitar VTS.

Verksamheten är avgiftsfinansierad och på uppdragsbasis erbjuds över 300 tolkar inom 80 språk.

Genom ett nationellt nätverk av tolkföreningar har VTS tillgång till tolkar inom ännu fler språk.

Västmanlands Tolkservice (VTS), ekonomisk förening	2017	2016	2015
Ägarandel (procent)	34	34	34
Resultat efter finansiella poster (mkr)	1,9	4,3	2,4
Balansomslutning (mkr)	19,4	18,7	14,7
Soliditet (procent)	51	56	49
Medelantal anställda	15	15	12

Gemensam nämnd för samverkan med Landstinget Sörmland

Landstingen i Västmanland och Sörmland ingår sedan 2004 i DU-nämnden, en gemensam nämnd för samverkan med Landstinget Sörmland som vårdlandsting. Sedan 2011 finns ett utskott för landstingens gemensamma inköps- och upphandlingsverksamhet. Under 2017 genomförde den gemensamma inköpsorganisationen 354 upphandlingar varav 156 enbart för Västmanland och därutöver 16 upphandlingar som var gemensamma för Västmanland och Sörmland. Totalt möjliggjordes besparingar på 55 miljoner kronor (Västmanlands del cirka 23 miljoner kronor), vilket är en kraftig ökning jämfört med 2016. Störst besparingar uppnåddes i upphandlingar av ögonläkemedel och röntgenutrustningar.

Gemensam nämnd för varuförsörjning

Den gemensamma nämnden för varuförsörjning är ett samarbete mellan landstingen i Dalarna och Sörmland samt regionerna Västmanland, Uppsala och Örebro.

Syftet med samarbetet är att genom gemensamma upphandlingar och varusortiment för förbrukningsvaror effektivisera varuförsörjningen.

Varuförsörjningsnämnden har ett avtal med en extern part som sköter lagerhållning, plockning, packning och transport. Leveranserna under 2017 fungerade väl med genomgående hög leveranssäkerhet och god kvalitet. För 2017 uppgick värdet på beställda lagervaror och anskaffningsartiklar till 74 miljoner. Det samlade distributionspåslaget har sedan 2015 minskat från 10,6 procent till 9,6 procent.

Gemensam hjälpmedelsnämnd

Hjälpmiddelsnämnden som är gemensam för Region Västmanland och länets kommuner har beslutanderätt i hjälpmedelsfrågor och ansvar för Hjälpmedelscentrums ekonomi. Under 2017 hade nämnden fyra protokollförda sammanträden.

Under året har nämnden bland annat:

- Godkänt förskrivning av GPS-larm till personer utan egen larmmottagare.
- Godkänt nytt samtalshjälpmedel PODD som hjälpmedel inom ordinarie sortiment.
- Diskuterat framtida utmaningar inom hjälpmedelsområdet.

Gemensam kostnämnd

Region Västmanland är sedan 2010 vårdregion för en gemensam kostnämnd för Region Uppsala och Region Västmanland. Nämndens främsta uppgift är produktion och leverans av kvalitativ, god och näringsriktig patientmat till ett konkurrenskraftigt pris till sjukhusen. Under 2017 har nämnden ombildats så att även Landstinget Sörmland anslutit.

Under ombyggnation av köket i Nyköping kommer lasarettet att få leverans av patientmat från produktionsköket i Västerås. Ungefär 770 000 matportioner per år tillagades under året i Västerås.

Efter ombildandet av nämnden har försäljningsenheterna i Västerås överförts till regionens Verksamhets- och Ledningsstöd.

Menyn har sedan 2014 omfattat 45 rätter vilket gett patienterna en stor valfrihet. Under 2017 har konceptet utvecklats ytterligare som "fleximat". En förbättrad leveransmetod gör att patienterna även kan välja när de vill äta. Maten finns i kylar på avdelningen och värms i mikrovågsugn antingen av servicepersonal eller vårdpersonal. Anhöriga kan också äta på avdelningen och betalar då med swish. Den nya metoden finns implementerad i Köpings sjukhus.

Höstens patientmatsenkäten gav resultatet NKI 80. Det är samma resultat som 2016 även om majoriteten av områdena förbättrats något.

Kost hade under 2017 en ekologisk andel på 44 procent vilket är en minskning med 3 procentenheter mot 2016. Till stor del beror det på omställning av tillagningen men även på vilka livsmedel som beställts direkt av avdelningarna. Vad gäller Fairtrade nåddes en total andel av 8 procent vilket är en ökning med 1 procent jämfört med 2016.

Stiftelsen Inventum

Under året har fokus varit på att etablera stiftelsen som nu går in i en ny fas och en plan har utarbetats och utgör grund för hur stiftelsen ska samla in kapital och på sikt dela ut bidrag. Ett specialiserat systemstöd som minimerar de manuella administrativa insatserna finns tillgängligt. Ett projekt för att utveckla kommunikation på sociala medier har startat. En person har fått uppdraget att en dag i veckan sälja in stiftelsens mål och verksamhet till potentiella donatorer.

Donationsstiftelser

Regionstyrelsen är styrelse i 15 donationsstiftelser. Styrelsen ansvarar för att förvaltningen sker i enlighet med stiftelselagen. Förvaltningen av stiftelserna sker i enlighet med särskilda riktlinjer. Under 2017 uppgick antalet ansökningar till 227 stycken och totalt delades 529 tkr ut i bidrag från stiftelserna. Stiftelsernas egna kapital uppgick till 8,7 miljoner.

Information om stiftelserna och om möjligheten att söka medel annonseras ut via Region Västmanlands webbsida samt genom utskick till utvalda grupper.

Driftredovisning

Belopp i mkr	Region- ersättning/ budget	Intäkter	Kostnader	Netto- intäkter/ kostnader	Resultat/ avvikelse mot budget 2017	Resultat/ avvikelse mot budget 2016
Regionstyrelsen som driftnämnd						
Västmanlands sjukhus ¹⁾	4 051,2	508,4	4 722,5	-4 214,1	-162,9	-113,1
Primärvård, psykiatri och habiliteringsverksamhet ¹⁾	814,7	650,8	1 458,3	-807,5	7,2	-26,6
varav						
Vårdcentraler (regiondrivna)	4,7	457,2	462,4	-5,2	-0,5	-12,8
Verksamhets- och ledningsstöd ^{1), 2)}	48,7	1 037,5	1 080,4	-42,9	5,8	12,3
varav						
Regionfastigheter	19,2	457,6	471,4	-13,8	5,4	8,8
Kost		214,5	218,9	-4,4	-4,4	-2,7
Regionstyrelsen som strategisk styrelse						
Regionkontoret ¹⁾	2 407,2	911,3	3 277,8	-2 366,5	40,7	36,0
varav						
Vårdval	1 430,0	273,7	1 701,0	-1 427,3	2,7	5,9
Kollektivtrafiknämnd ¹⁾	286,1	502,2	791,8	-289,6	-3,5	10,2
Gemensam hjälpmedelsnämnd ¹⁾	0,9	111,8	112,7	-0,9	0,0	1,3
Politisk verksamhet och patientnämndens kansli						
Patientnämnden inkl kansli	4,9	0,0	4,8	-4,8	0,1	0,1
Förtroendevalda och bidrag till politiska partier	35,0	1,6	35,1	-33,5	1,5	1,7
Regionrevisionen	4,7	0,0	4,6	-4,6	0,1	0,0
Resultat från verksamheterna	7 653,4	3 723,6	11 488,0	-7 764,4	-111,0	-78,1
Regiongemensamma kostnader och intäkter samt finansiering	7 763,4	8 346,4	420,5	7 925,9	162,5	147,0
Eliminering av interna poster		-2 455,5	-2 455,5			
Totalt resultat	110,0	9 614,5	9 453,0	161,5	51,5	68,9

¹⁾ Följande förvaltningar/verksamheter har erhållit extra ersättning från RS anslag

Västmanlands sjukhus	25,9
Primärvård, psykiatri och habiliteringsverksamhet	22,5
Verksamhets- och ledningsstöd	8,4
Regionkontoret	69,8
Kollektivtrafiknämnd	15,4
Hjälpmedelscentrum	0,9
Summa	142,9

²⁾ Kostnämnden ingår i Verksamhets- och ledningsstöd 2016.

Investeringsredovisning

Nettoinvesteringar

Belopp i mkr	Budget 2017	Bokslut 2017	Bokslut 2016
Förvaltning/motsvarande			
Västmanlands sjukhus	90,0	83,8	71,9
Primärvård, psykiatri och habiliteringsverksamhet	3,0	2,4	2,1
Regionkontoret	37,5	40,8	41,8
Verksamhets- och ledningsstöd ¹⁾	302,4	205,1	198,4
därav fastigheter	295,5	199,9	193,1
därav investeringsbidrag			-0,1
Gemensam nämnd för hjälpmedel	34,9	35,9	31,1
Kollektivtrafiknämnden	10,0	2,3	2,2
Regionövergripande oförutsett	2,2		
Summa (inkl investeringsbidrag)	480,0	370,3	347,5

¹⁾ Inkl kostnämnden

Specifikation av fastighetsinvesteringar

Belopp i mkr	Planerade projekts totala budget	Prognos totalt	Utfall tom 2016-12-31	Utfall 2017	Budget projekt 2017	Återstående beräknade projektutg.
Pågående investeringar						
Nybyggnad operation och diagnostik, Västerås	1 085,0	21,7	6,7	1,5	11,0	13,5
Nybyggnad Sala (inkl bassäng)	390,0	405,0	5,1	5,2	19,4	394,7
Nybyggnad palliativ vård, Västerås	50,6	54,0	22,3	31,3	23,0	0,4
Upprustn/ombyggn hus 01-03 och 08, Västerås	20,6	20,0	0,2	2,5	10,0	17,3
Låssystem (skalskydd länet)	15,0	15,0	0,6	5,7	7,0	8,7
Yttre miljö, trygghet och säkerhet, Västerås	14,9	16,6	2,5	12,5	9,0	1,6
Reservvattenförsörjning, Västerås	13,2	12,1	4,4	6,8	5,0	0,9
Asyl- och integrationshälsan Lövhaga	5,6	5,6	1,6	4,0		
Total pågående investeringar	1 594,9	550,0	43,4	69,5	84,4	437,1
Avslutningsarbeten	138,4	137,4	107,6	17,3	11	12,6
Planerade projekt	408,6	98,1	0,8	2,2	57,1	95,1
Total om/ny/tillbyggnad	2 141,9	785,5	151,8	89,0	152,5	544,8
Övriga investeringar						
Reinvesteringar, inkl. energieffektiviseringar*				55,7	87,0	
Planerat underhåll*				18,2	20,5	
Funktionsanpassningar förvaltningar*				27,4	20,0	
Säkerhet (brand mm)				2,1		
Oförutsett*				7,5	20,0	
Omdisponering av investeringsram 2017**					-4,5	
Total övriga investeringar				110,9	143,0	
TOTAL INVESTERINGAR				199,9	295,5	

* För dessa poster finns endast årlig budget.

** Omdisponering av investeringsramen med 4,5 mkr för IT-investeringar.

Investeringsredovisning

Specifikation av övriga investeringar

Belopp i mkr

Västmanlands sjukhus

Datorutrustning	3,6
varav	
labbutrustning, Laboratoriemedicin	3,0
Medicinteknisk utrustning	71,0
varav	
skelettlabbutrustning, Röntgenkliniken	15,0
trailer för blodtappning, Laboratoriemedicin	5,7
datortomograf, Röntgenkliniken	4,0
videogastroskop, Kirurgkliniken	3,7
mammografiutrustning, Röntgenkliniken	3,7
vattenanläggning, Köping	1,9
bildlagringssystem, Kvinnokliniken	1,6
hematologiinstrument, Laboratoriemedicin	1,6
scanner, Laboratoriemedicin	1,4
analysutrustning HPV, Laboratoriemedicin	1,3
ultraljudsapparat, Kvinnokliniken	1,2
sterilisator, Operationskliniken	1,0
Byggnadsinventarier	1,3
varav	
byggnadsinventarier, Ambulans Köping	1,2
Finansiella leasingavtal, ambulanser	5,6
Övriga maskiner och inventarier	2,0
Tekniska hjälpmedel	0,3

Primärvård, Psykiatri och Habiliteringsverksamhet

Medicinteknisk utrustning	1,2
Övriga maskiner och inventarier	1,2

Regionkontoret

Datorutrustning	36,0
varav	
hyrPC och printer	18,5
arkiv disksystem	5,5
ersättningsinvestering nätverk	5,3
diskutökning	4,6
Medicinteknisk utrustning	0,1
Konst	0,2
Övriga maskiner och inventarier	4,5
varav	
hyrkopiator	2,7

Verksamhets- och Ledningsstöd

Datorutrustning	0,2
Bilar och transportmedel	0,1
Finansiell leasing	0,4
Övriga maskiner och inventarier	4,5
varav	
dukningutrustning, Kost	1,6

Gemensam nämnd för hjälpmedel

Övriga maskiner och inventarier	0,2
Tekniska hjälpmedel	35,7

Kollektivtrafiknämnden

Immateriella tillgångar	1,5
varav	
internetbaserat verksamhetsanalysystem	1,1
Datorutrustning	0,4
Övriga maskiner och inventarier	0,4

Resultaträkning

Belopp i mkr	Not	Regionen		Koncernen		
		Budget 2017	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Bokslut 2016
Verksamhetens intäkter	1	1 450,0	1 480,8	1 483,6	1 580,8	1 595,6
Verksamhetens kostnader	2	-9 055,4	-9 089,9	-8 750,2	-9 138,3	-8 805,7
Avskrivningar	3	-276,6	-282,0	-267,1	-311,3	-294,2
Verksamhetens nettokostnader		-7 882,0	-7 891,1	-7 533,7	-7 868,8	-7 504,3
Skatteintäkter	4	6 108,9	6 147,5	5 894,8	6 147,5	5 894,8
Generella statsbidrag och utjämning	5	1 825,8	1 840,6	1 733,1	1 840,6	1 733,1
Finansiella intäkter	6	146,8	145,6	116,3	148,3	116,3
Finansiella kostnader	7	-89,5	-81,1	-41,6	-85,3	-43,8
Resultat före extraordinära poster		110,0	161,5	168,9	182,3	196,1
Extraordinära intäkter						
Extraordinära kostnader						
Årets resultat	8	110,0	161,5	168,9	182,3	196,1

Kassaflödesanalys

Belopp i mkr	Not	2017	2016	2017	2016
Den löpande verksamheten					
Årets resultat		161,5	168,9	182,3	196,1
Justerings för av- och nedskrivningar		282,0	267,1	311,3	294,2
Realisationsvinst/realisationsförlust, materiella anläggningstillgångar		-2,8	-9,8	-2,9	-9,8
Justerings för avsättningar		256,0	200,7	259,5	212,2
Justerings för övriga ej likviditetspåverkande poster		16,2	27,0	16,3	32,9
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		712,9	653,9	766,5	725,6
Ökning(-)/minskning(+) av kortfristiga fordringar		-227,2	-382,8	-155,6	-402,7
Ökning(-)/minskning(+) av förråd och varulager		-2,9	18,2	-2,4	18,7
Ökning(+)/minskning(-) av kortfristiga skulder		-10,8	14,1	-37,1	11,8
Kassaflöde från den löpande verksamheten		472,0	303,4	571,4	353,4
Investeringsverksamheten					
Investering i immateriella anläggningstillgångar		-1,5	-0,2	-1,5	-0,2
Investering i mark, byggnader och tekniska anläggningar		-199,9	-193,1	-199,9	-193,1
Försäljning av mark, byggnader och tekniska anläggningar	9	2,9	10,0	2,9	10,0
Investering i maskiner och inventarier		-168,8	-154,3	-172,5	-202,6
Investeringsbidrag			0,1		0,1
Försäljning av maskiner och inventarier	10	2,1	1,2	2,1	1,2
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	11	0,1		0,1	
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-365,1	-336,3	-368,8	-384,6
Finansieringsverksamheten					
Nyupptagna lån	12	6,1	7,3	6,1	24,4
Amortering av skuld	13	-6,5	-6,7	-19,4	-25,6
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-0,4	0,6	-13,3	-1,2
Utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur					
Utbetalning av bidrag till Citybanan		-90,0	-87,5	-90,0	-87,5
Årets kassaflöde		16,5	-119,8	99,3	-119,9
Likvida medel vid årets början		56,7	176,5	56,7	176,6
Likvida medel vid årets slut		73,2	56,7	156,0	56,7

Balansräkning

Belopp i mkr	Regionen			Koncernen		
	Not	2017	2016	Not	2017	2016
Tillgångar						
Anläggningstillgångar						
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>	14	10,4	13,9	30	10,4	13,9
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>						
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	15	2 171,6	2 111,1	31	2 182,0	2 121,8
Maskiner och inventarier	16	517,8	494,5	32	751,2	759,8
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>	17	172,6	172,8		97,8	97,9
Summa anläggningstillgångar		2 872,4	2 792,3		3 041,4	2 993,4
Bidrag till statlig infrastruktur	18	230,2	241,8		230,2	241,8
Omsättningstillgångar						
Förråd med mera	19	38,3	35,4		40,8	38,4
Fordringar	20	462,4	602,6		477,8	698,3
Kortfristiga placeringar	21	3 448,5	3 081,1		3 505,7	3 129,6
Kassa, bank	22	73,2	56,7		156,0	56,7
Summa omsättningstillgångar		4 022,4	3 775,8		4 180,3	3 923,0
Summa tillgångar		7 125,0	6 809,9		7 451,9	7 158,2
Eget kapital, avsättningar och skulder						
Eget kapital	23	2 184,3	2 022,8		2 288,7	2 106,4
därav årets resultat		161,5	168,9		182,3	196,1
Avsättningar						
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	24	2 845,5	2 589,6		2 984,1	2 725,2
Avsättningar för skatter					31,8	31,2
Andra avsättningar	25		90,0			97,7
Summa avsättningar		2 845,5	2 679,6		3 015,9	2 854,1
Skulder						
Långfristiga skulder	26	418,7	420,2		501,6	515,9
Kortfristiga skulder	27	1 676,5	1 687,3		1 645,7	1 682,8
Summa skulder		2 095,2	2 107,5		2 147,3	2 198,7
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		7 125,0	6 809,9		7 451,9	7 159,2
Panter och ansvarsförbindelser						
Ställda panter				33	50,8	57,8
Ansvarsförbindelser						
Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulderna eller avsättningarna	28	3 945,9	4 045,5		3 945,9	4 045,5
Övriga ansvarsförbindelser	29	778,9	811,8		679,6	713,2

Noter

NOT 1 Verksamhetens intäkter

Mkr	2017	2016
Patientavgifter	131,9	141,3
Trafikintäkter	180,2	172,0
Försäljning av hälso- och sjukvård	164,0	129,2
– av tandvård	10,4	10,5
– av utbildning	6,3	6,0
– av medicinska tjänster	67,2	61,0
– av övriga tjänster	126,2	149,4
– av material och varor	108,1	107,2
Erhållna bidrag	640,9	572,0
Övriga intäkter	42,7	125,1
Realisationsvinster	2,9	9,9
Summa	1 480,8	1 483,6

NOT 2 Verksamhetens kostnader

Mkr	2017	2016
Löner och ersättningar till personal	2 842,6	2 715,1
Sociala avgifter	884,4	842,0
Förändring av pensionsskuld inkl löneskatt	186,8	170,8
Pensionsutbetalningar inkl löneskatt	279,8	267,1
Avgiftsbestämd ålderspension inkl löneskatt	182,7	178,5
Övriga personalkostnader	44,1	43,6
Vårdavgifter för köpt vård	816,5	775,4
Sjukvårdstjänster med mera	784,7	744,7
Köp från bemanningsföretag	205,2	198,5
Köp av utbildningsverksamhet	8,8	8,0
Läkemedel	931,9	903,8
Sjukvårdsartiklar med mera	189,6	181,2
Material	300,6	312,5
Bidrag och ersättningar	133,9	133,3
Hyror och diverse övriga lokalkostnader	153,7	148,2
Övriga kostnader	1 138,4	1 110,5
Utrangeringar	6,2	17,0
Summa	9 089,9	8 750,2

NOT 3 Avskrivningar

Mkr	2017	2016
Fastigheter	135,7	124,8
Inventarier	141,3	131,2
Immateriella tillgångar	5,0	11,1
Summa	282,0	267,1

NOT 4 Skatteintäkter

Mkr	2017	2016
Preliminär skatteinbetalning	6 166,0	5 912,3
Preliminär slutavräkning innevarande år	-27,8	-26,2
Slutavräkningsdifferens föregående år	9,3	8,7
Summa	6 147,5	5 894,8

NOT 5 Generella statsbidrag

Mkr	2017	2016
Inkomstutjämnning	975,9	914,7
Kostnadsutjämningsbidrag	207,1	200,2
Regleringsavgift	-106,2	-126,1
Statsbidrag för mottagande av flyktingar	50,1	49,4
Statsbidrag för förstärkning av hälso- och sjukvård		26,9
Statsbidrag för läkemedelsförmåner	713,7	668,0
Summa	1 840,6	1 733,1

NOT 6 Finansiella intäkter

Mkr	2017	2016
Utdelning på aktier och andelar	27,3	26,1
Ränteintäkter	21,1	20,2
Realisationsvinst på placerade pensionsmedel	72,2	48,7
Återföring av finansiell omsättningstillgång	2,1	2,0
Övriga finansiella intäkter	22,9	19,3
Summa	145,6	116,3

NOT 7 Finansiella kostnader

Mkr	2017	2016
Räntekostnader	5,9	6,2
Bankkostnader	2,5	2,6
Ränta på pensionsavsättningen	69,2	27,7
Nedskrivning av omsättningstillgångar		1,9
Realisationsförluster	0,6	
Indexuppräknings Citybanan	0,1	2,1
Övriga finansiella kostnader	2,8	1,1
Summa	81,1	41,6

NOT 8 Årets resultat enligt balanskravet

Mkr	2017	2016
Årets resultat	161,5	168,9
Avgår realisationsvinster	-2,9	-9,9
Balanskravsresultat	158,6	159,0

NOT 9 Försäljning av mark, byggnader och tekniska anläggningar

Mkr	2017	2016
Västanberga 1:16 Fagersta	2,9	
Bernsborg 38 (Aroshemmet), Västerås		5,0
Bergudden 7 (Högbergshemmet), Västerås		5,0
Summa	2,9	10,0

NOT 10 Försäljning av maskiner och inventarier

Mkr	2017	2016
Hjälpmedel	0,8	0,9
Fordon	0,8	0,1
Medicinsk teknisk utrustning	0,5	0,2
Summa	2,1	1,2

NOT 11 Försäljning av finansiella anläggningstillgångar

Mkr	2017	2016
Överlåtelse av aktieinnehav i Inera AB till SKL	0,1	
Summa	0,1	

NOT 12 Nyupptagna lån

Mkr	2017	2016
Nytecknad leasing av fordon	6,1	7,3
Summa	6,1	7,3

NOT 13 Amortering av skuld

Mkr	2017	2016
Nästkommende års amortering av leasingskuld	6,5	6,7
Summa	6,5	6,7

NOT 14 Immateriella tillgångar

Mkr	2017	2016
Ingående bokfört värde	13,9	24,9
Omklassificering		0,1
Nettoinvesteringar	1,5	0,2
Avskrivningar	-5,0	-11,1
Summa	10,4	13,9
Anskaffningsvärde	92,7	91,2
Ackumulerade avskrivningar	-81,1	-76,1
Ackumulerade nedskrivningar	-1,2	-1,2
Bokfört restvärde	10,4	13,9

NOT 15 Mark, byggnader och tekniska anläggningar

Mkr	2017	2016
Ingående bokfört värde	2 111,1	2 056,0
Nettoinvesteringar	199,9	193,1
Avskrivningar	-135,7	-124,8
Utrangeringar	-3,2	-12,8
Försäljningar, bokfört värde	-0,5	-0,4
Summa	2 171,6	2 111,1
Anskaffningsvärde	3 878,7	3 690,7
Ackumulerade avskrivningar	-1 645,0	-1 517,5
Ackumulerade nedskrivningar	-62,1	-62,1
Bokfört restvärde	2 171,6	2 111,1
varav		
byggnader	1 873,0	1 753,8
mark	11,5	11,0
markanläggning	37,6	21,8
pågående till- och ombyggnad	249,5	324,5

Taxeringsvärdet uppgår till 1,4 mkr. Merparten av regionens fastigheter är skattefria.

NOT 16 Maskiner och inventarier

Mkr	2017	2016
Ingående bokfört värde	494,5	476,0
Omklassificering		0,1
Nettoinvesteringar	168,8	154,3
Avskrivningar	-141,3	-131,2
Utrangeringar	-2,6	-3,8
Försäljningar, bokfört värde	-1,6	-0,9
Summa	517,8	494,5
Anskaffningsvärde	1 313,9	1 223,2
Accumulerade avskrivningar	-796,1	-728,7
Bokfört restvärde	517,8	494,5
varav		
datorutrustning	71,3	64,0
byggnadsinventarier	18,9	22,3
förbättringsutgifter i annans fastighet	3,0	3,3
medicinsk apparatur	225,1	205,4
bilar och andra transportmedel	0,8	1,0
finansiella leasingavtal fordon *)	18,2	18,8
tekniska hjälpmedel	79,9	72,5
övriga maskiner och inventarier	92,6	99,4
konst	8,0	7,8
*) Totala minimileaseavgifter	17,9	18,8
Nuvärde minimileaseavgifter	17,6	18,5
– därav förfall inom 1 år	5,7	5,6
– därav förfall inom 1–5 år	11,9	12,8
– därav förfall senare än 5 år		0,1

NOT 17 Finansiella anläggningstillgångar

Mkr		2017	2016	
Aktier och andelar		162,4	162,6	
Bostadsrätter		0,1	0,1	
Övriga långfristiga fordringar		10,1	10,1	
Summa		172,6	172,8	
Aktieinnehav	Antal	Nominellt värde i tkr	Andel %	Bokfört värde i tkr
Västmanlands Lokaltrafik AB	22 600	22 600	100	24 251
Svealandstrafiken AB	7 500	7 500	100	34 200
Folktandvården Västmanland AB	20 000	2 000	100	16 500
Tåg i Bergslagen AB	11 250	1 125	25	1 125
ALMI Företagspartner Mälardalen AB	4 900	490	24,5	25
Mälardalstrafik AB	18	90	13,0	90
AB Transitio	10 000	1 000	5	1 000
Inera AB	5	5	0,2	5
Andelsinnehav				
Västmanlands Tolkservice ekonomisk förening	200	200	34	200
Svenskt ambulansflyg		262	2,7	262
Kommuninvest		47 106	0,9	47 106
Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag		37 696		37 696
Summa		120 074		162 460

NOT 18 Bidrag till statlig infrastruktur

Mkr	2017	2016
Ingående bokfört värde	241,8	253,3
Årets upplösning	-11,6	-11,5
Summa	230,2	241,8

Avser medfinansiering av Citybanan. Bidraget upplöses på 25 år.

NOT 19 Förråd

Mkr	2017	2016
Tekniska hjälpmedel	21,0	19,2
Förbrukningsmaterial i lokala förråd	7,0	6,8
IT-utrustning	2,4	4,2
varav hårdvara biljettsystem		0,6
Övrigt	7,9	5,2
Summa	38,3	35,4

NOT 20 Fordringar

Mkr	2017	2016
Kundfordringar	105,3	108,9
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	171,2	331,1
varav upplupna skatteintäkter	0,1	1,3
Diverse kortfristiga fordringar	185,9	162,7
varav statsbidragsfordringar	140,7	121,0
Summa	462,4	602,7

NOT 21 Kortfristiga placeringar

Mkr	2017		2016	
	Marknads- värde	Bokfört värde	Marknads- värde	Bokfört värde
<i>Pensionsmedelsportfölj</i>				
Svenska börsaktier	580,0	386,2	521,2	396,8
Utländska börsaktier	1 407,5	990,5	1044,6	764,5
Svenska räntebärande värdepapper	1 746,3	1 655,7	1 779,8	1 643,4
Strukturerade/samman- satta produkter	72,4	51,0	137,7	111,6
Alternativa investeringar	370,8	362,0	162,8	161,7
Övriga placeringar	3,1	3,1	3,1	3,1
Summa	4 180,1	3 448,5	3 649,2	3 081,1

Vid värdering av pensionsmedelsportföljen tillämpas kollektiv värdering, eftersom syftet med att placera i olika instrument är att uppnå en riskspridning. Delar av portföljen har inte inkluderats i den kollektiva värderingen eftersom de inte handlas på en aktiv marknad (motsvarande 409,8 mkr). I de fall det varit nödvändigt har nedskrivningar gjorts på dessa värdepapper.

NOT 22 Kassa, bank m m

Mkr	2017	2016
Kassa	0,2	0,2
Bank	73,0	56,5
Summa	73,2	56,7

NOT 23 Eget kapital

Mkr	2017	2016
Ingående eget kapital	2 022,8	1 854,0
Årets resultat	161,5	168,9
Summa	2 184,3	2 022,8
varav fond för Salberga	9,5	10,2
varav forskningsfonden	52,9	43,9

NOT 24 Pensioner och liknande förpliktelser

Mkr	2017	2016
Ingående avsättning	2 589,6	2 391,0
Pensionsutbetalningar	-49,5	-44,2
Nyintjänad pension	196,5	175,8
Ränte- och basbeloppsuppräknig	55,6	22,3
Nya särskilda avtalspensioner och visstidspensioner		0,2
Övrig post	3,3	5,7
Förändring av löneskatt	50,0	38,8
Utgående avsättning	2 845,5	2 589,6
varav		
pensioner	2 286,8	2 080,4
särskild avtalspension	3,1	3,6
särskild löneskatt	555,6	505,6
I posten särskild avtalspension ingår avsättning- ar för 2 visstidspensioner, varav 1 är förtroende- vald.		
Aktualiseringsgrad	98%	97%

NOT 25 Andra avsättningar

Mkr	2017	2016
Citybanan		
Ingående avsättning	90,0	175,4
Indexuppräknig		2,1
Utbetalning	-90,0	-87,5
Utgående avsättning	0,0	90,0

NOT 26 Långfristiga skulder

Mkr	2017	2016
Kommuninvest	400,0	400,0
Investeringsbidrag	6,6	7,7
Leasingskulder	12,1	12,5
Summa	418,7	420,2

NOT 27 Kortfristiga skulder

Mkr	2017	2016
Leverantörsskulder	513,1	571,4
Personalens källskatt, avgifter mm	72,9	68,1
Semesterlöne- och övertidsskuld	340,2	333,7
Övriga kortfristiga skulder	259,6	262,2
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	490,7	451,9
varav		
sociala avgifter	73,3	70,6
avgiftsbestämd ålderspension	138,6	133,4
förutbetalda skatteintäkter	44,7	26,2
Summa	1 676,5	1 687,3

NOT 28 Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulderna eller avsättningarna

Mkr	2017	2016
Ingående ansvarsförbindelse	3 242,7	3 328,5
Aktualisering	-2,3	-6,5
Ränteuppräknig	33,7	34,7
Basbeloppsuppräknig	58,2	10,4
Årets utbetalningar	-167,5	-164,0
Övrig post	-31,4	-13,4
Regionens andel i skatteväxlad verksamhet (Ädel) ¹⁾	29,0	53,0
Summa pensionsförpliktelser	3 162,4	3 242,7
Löneskatt	767,2	786,7
Visstidsförordnanden ²⁾	16,3	16,1
Utgående ansvarsförbindelse	3 945,9	4 045,5

¹⁾ Genom att flera kommuner i länet har flyttat över till KPA:s nya pensionsadministrativa system har de kunnat uppskatta regionens andel av skatteväxlad verksamhet från 2016.

²⁾ Beloppet utgör en övre gräns i händelse av att samtliga visstidsavtal skulle falla ut från och med den tidpunkt då nuvarande individuella avtal löper ut. I regionen finns för närvarande elva förtroendevalda som har visstidsförordnanden.

NOT 29 Övriga ansvarsförbindelser

Mkr	2017	2016
Borgen och andra förpliktelser gentemot regionens företag ²⁾	578,0	590,8
Operationell leasing ³⁾	200,9	221,0
Summa	778,9	811,8

²⁾ Region Västmanland har ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för AB Transitio avseende finansiering av spårfordon uppgående till maximalt 8 miljarder (LF 2000-10-09 § 147). Detta borgensåtagande är i ett underavtal begränsat till den del det egna dotterbolaget Västmanlands Lokaltrafik AB beställt genom Transitio. 2017-12-31 var beloppet 478,7 mkr. Regionfullmäktige har 2010-06-22 § 69 beslutat att trygga pensionerna i Folkvandvården Västmanland AB genom en avgiftsbelagd borgensutfästelse. Pensionsskulden i bolaget uppgår till 56 mkr 2017-12-31. Regionen har lämnat borgen för Svealandstrafiken AB:s upplåning (LF 2013-02-20, 13). Borgensramen är 250 mkr. Vid årsskiftet var 43,3 mkr av ramen utnyttjad.

³⁾ Ej uppsägningsbara operationella leasingavtal överstigande 3 år

– med förfall inom 1 år	33,9	32,0
– med förfall inom 1– 5 år	94,9	107,3
– med förfall senare än 5 år	72,1	81,7

Region Västmanland har i augusti 2003 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 288 kommuner som per 2017-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening. Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Region Västmanlands ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse kan noteras att per 2017-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelse till 342 484 mkr och totala tillgångar till 349 244 mkr. Regionens andel av de totala förpliktelseerna uppgick till 713,2 mkr och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 714,6 mkr.

Som försäkringstagare i Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag har regionen ett åtagande att täcka eventuella förluster. Åtagandet kan uppgå till 10 gånger premien. För 2017 uppgick premien till 37,4 mkr.

NOT 30 Immateriella tillgångar

Mkr	2017	2016
Ingående bokfört värde	13,9	24,9
Omklassificering		-0,1
Nettoinvesteringar	1,5	0,2
Avskrivningar	-5,0	-11,1
Summa	10,4	13,9
Anskaffningsvärde	92,7	91,2
Akkumulerade avskrivningar	-81,1	-76,1
Akkumulerade nedskrivningar	-1,2	-1,2
Bokfört restvärde	10,4	13,9

NOT 31 Mark, byggnader och tekniska anläggningar

Mkr	2017	2016
Ingående bokfört värde	2 121,7	2 066,9
Nettoinvesteringar	199,9	193,1
Avskrivningar	-136,0	-125,1
Utrangeringar	-3,2	-12,8
Försäljningar, bokfört värde	-0,5	-0,4
Summa	2 181,9	2 121,7
Anskaffningsvärde	3 890,5	3 702,6
Akkumulerade avskrivningar	-1 646,5	-1 518,8
Akkumulerade nedskrivningar	-62,1	-62,1
Bokfört restvärde	2 181,9	2 121,7

NOT 32 Maskiner och inventarier

Mkr	2017	2016
Ingående bokfört värde	759,9	726,7
Omklassificering		0,1
Nettoinvesteringar	172,5	202,6
Avskrivningar	-177,0	-164,7
Utrangeringar	-2,6	-3,9
Försäljningar, bokfört värde	-1,6	-0,9
Summa	751,2	759,9
Anskaffningsvärde	1 889,0	1 795,8
Akkumulerade avskrivningar	-1 137,8	-1 035,9
Bokfört restvärde	751,2	759,9

NOT 33 Ställda panter

Mkr	2017	2016
Tillgångar belastade med äganderättsförbehåll (bussar)	50,8	57,8

Redovisningsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning (1997:614), rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR) och god redovisningssed.

Att lagen om kommunal redovisning och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning följs innebär bland annat att:

- Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska tillgångarna kommer att tillgodogöras Region Västmanland och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.
- Fordringar har tagits upp till de belopp de beräknas inflyta.
- Tillgångar och skulder har tagits upp till anskaffningsvärde där inget annat anges.
- Kortfristiga placeringar som inte handlas på en aktiv marknad har värderats post för post till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde, det vill säga enligt lägsta värdets princip. Vid värdering av pensionsmedelsportföljen tillämpas kollektiv värdering, eftersom syftet med att placera i olika instrument är att uppnå riskspridning.

I de fall regionen gör avsteg från ovanstående redovisas detta nedan, dels avsedd redovisningspost, dels avsedd resultatpåverkan samt kommentarer.

Jämförelsestörande poster

Jämförelsestörande poster är resultatet av händelser eller transaktioner som inte är extraordinära, men som är viktiga att uppmärksamma vid jämförelser med andra perioder. Posterna konteras enligt L-bas i redovisningen, men i resultatuppföljningen särredovisas posterna på egen rad eller i not för att tydliggöra att så skett samt för att en korrekt jämförelse ska kunna ske.

Periodisering

Periodisering används för att ge en rättvisande bild av regionens resultat och finansiella ställning för den aktuella perioden. Det innebär att utgifter kostnadsförts det år då förbrukning skett och inkomster intäktsförts det år som intäkten genererats. Konsekvensprincipen, väsentlighetsprincipen och försiktighetsprincipen, vilka i viss mån modifierar huvudprincipen, tillämpas i förekommande fall. Eventuella avvikelser kommenteras under respektive rubrik.

Intäkter

Skatteintäkter

Den preliminära slutavräkningen för skatteintäkter baseras på SKL:s decemberprognos i enlighet med rekommendation RKR 4.2.

Statsbidrag

Specialdestinerade/riktade statsbidrag redovisas i resultaträkningen tillsammans med övriga verksamhetsanknutna intäkter. Periodisering sker i normalfallet utifrån rekommendation RKR 18.1.

Kostnader

Avskrivningar

Avskrivning av materiella anläggningstillgångar görs för den beräknade nyttjandeperioden med linjär avskrivning baserat på anskaffningsvärdet exklusive eventuellt restvärde. För tillgångar i form av mark, konst och pågående arbeten görs emellertid inga avskrivningar. Avskrivning påbörjas när tillgången tas i bruk.

Den normala avskrivningstiden för olika typer av anläggningstillgångar är följande:

• Byggnader (komponentavskrivning)	10–60 år
• Maskiner och inventarier	5–10 år
• IT-utrustning	3–5 år
• Medicinteknisk utrustning	5–10 år
• Bilar och andra transportmedel	5–7 år

För smärre ombyggnationer/funktionsanpassningar bestäms avskrivningstiden från fall till fall (LS § 268/1993). Komponentavskrivning i enlighet med RKR 11.4 tillämpas från och med 2015.

Lönekostnader

Lönekostnader för timanställda, kostnad för övertid samt jour och beredskap avseende december månad bokförs huvudsakligen i januari nästkommande år. Detta beror främst på svårigheter med att få fram uppgifter för en tillförlitlig beräkning av beloppet. Då variationerna mellan åren inte bedöms vara stora bör detta inte påverka resultatet nämnvärt.

Hyres- och leasingavtal

Operationell leasing avser endast leasing/hyresavtal med en avtalstid överstigande tre år. Detta innebär att det i huvudsak är inhyrda lokaler som redovisas som operationell leasing. Dessa är upptagna till nominellt värde med känd indexuppräknings. Finansiella leasingavtal avser fordon (ambulanser och lastfordon) med en avtalstid som överstiger tre år. Regionen har inte fastställt någon beloppsgräns.

Lånekostnader

Huvudmetoden tillämpas, vilket innebär att inga lånekostnader ingår i anskaffningsvärdet.

Anläggningstillgångar

Immateriella tillgångar

En immateriell anläggningstillgång är en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk form. Vid redovisning av immateriella tillgångar följs RKR 12.1.

Balansposten avser förvärvade licenser för programvaror och externa utgifter för utvecklande av IT-system, till exempel Cosmic. Avskrivningstiden varierar mellan 3–5 år. Nyttjandeperioden omprövas i slutet av varje räkenskapsår.

Materiella tillgångar

En materiell anläggningstillgång är en fysisk tillgång avsedd för stadigvarande bruk. Vid redovisning av materiella tillgångar följs RKR 11.4.

En anskaffning som i övrigt uppfyller kriterierna för investering, ska bokföras som investering endast under förutsättning att utgiften uppgår till minst ett halvt basbelopp och att nyttjandeperioden är minst tre år.

Beloppsgränsen gäller ej anskaffningar av hjälpmedel, där allt förutom så kallade nivå-trehjälpmedel definieras som anläggningstillgångar.

Anläggningstillgångarna är i balansräkningen värderade till anskaffningsvärdet med avdrag för ackumulerade avskrivningar.

Finansiella anläggningstillgångar

Enligt rekommendation nummer 20 från Rådet för kommunal redovisning ska finansiella tillgångar klassificeras som anläggningstillgångar då syftet med innehavet är att tillgången ska innehas eller brukas stadigvarande.

Medel som kontinuerligt är föremål för köp och försäljning, och som är tillgängliga för att möta löpande utbetalningar, ska klassificeras som omsättningstillgångar.

Bidrag till statlig infrastruktur

Regionen har tillsammans med länets kommuner ingått ett avtal om medfinansiering av Citybanan. Upplösningen sker enligt övergångsreglerna det vill säga när den första utbetalningen gjordes, vilket var 2013. Bidraget upplöses på 25 år.

Omsättningstillgångar

Omsättningstillgångar värderas som huvudprincip till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet. Med det verkliga värdet avses försäljningsvärde efter avdrag för beräknad försäljningskostnad. Sammansatta finansiella instrument redovisas utan uppdelning på komponenter.

Kundfordringar och övriga kortfristiga fordringar

Fordringar värderas till de belopp varmed de beräknas inflyta.

Lager och förråd

Lager och förråd värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på balansdagen.

Skulder och avsättningar

Personalskulder

Regionens skuld till personalen för semester, övertid, jour och beredskap (årets löneläge) inklusive upplupna arbetsgivaravgifter redovisas som kortfristiga skulder.

Pensionsskuld/avsättning

Förpliktelser för pensionsåtaganden för anställda i regionen är beräknade enligt RIPS17. En förpliktelse att betala ut pensionsförmåner som intjänats före 1998 ska inte tas upp som skuld eller avsättning. Dessa pensioner redovisas som kostnader i resultaträkningen vid utbetalning.

I pensionsskulden ingår ålderspension och livränta för berörda förtroendevalda enligt särskild beräkning av KPA. Där ingår också skuld som beräknas enligt de nya bestämmelserna kring OPF-KL.

Visstidsförordnanden som ger rätt till särskild avtalspension redovisas som avsättning när det är troligt att de kommer att leda till utbetalningar enligt RKR 2.2. Avtal som inte lösts ut redovisas som ansvarsförbindelse.

För avtal med samordningsklausul utgår beräkningen från de förhållanden som är kända vid bokslutstillfället. Om inget annat är känt görs beräkningen utifrån att ingen samordning kommer att ske.

Övriga avsättningar

Avsättningar redovisas i balansräkningen i enlighet med RKR 10.2 som innebär att det ska finnas en legal förpliktelse till följd av inträffade händelser, att det är troligt att en reglering ska ske samt att en tillförlitlig beräkning kan göras.

Regionens avtal om medfinansiering av Citybanan är en legal förpliktelse där beloppet avser prisnivå per den 1 januari 2008 som enligt avtalet räknas upp med en indexkorg utifrån SCB:s entreprenadindex E84. Indexuppräkningsredovisningen redovisas som avsättning och finansiell kostnad. Utbetalning har gjorts under perioden 2013-2017.

Sammanställd redovisning

Enligt bestämmelserna i den kommunala redovisningslagen ska årsredovisningen även omfatta den verksamhet som bedrivs i bolagsform. Syftet med den sammanställda redovisningen är att ge en sammanfattande och rättvisande bild av regionens totala ekonomiska ställning och resultat oavsett om verksamheten bedrivs i förvaltnings- eller företagsform. Den sammanställda redovisningen följer RKR 8.2.

Enligt rekommendationen ska konsolidering ske av koncernföretag där regionen har ett betydande inflytande, vilket definieras som ett röstinnehav överstigande 20 procent. Där framgår också att koncernföretag vars verksamhet är av obetydlig omfattning kan undantas från den sammanställda redovisningen

Utifrån rekommendationens definition av obetydlig omfattning har följande koncernföretag undantagits från den sammanställda redovisningen:

- Almi Företagspartner Mälardalen AB
- Kommunalförbundet Västmanlands Teater
- Tåg i Bergslagen AB
- Västmanlands Tolkservice, ekonomisk förening

Den sammanställda redovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Regionens bokförda värden på aktier i dotterbolag har eliminerats mot dotterbolagens egna kapital. Tillgångar och skulder, samt intäkter och kostnader för dotterbolagen har upptagits i den sammanställda redovisningen till så stor del som motsvarar ägd andel. Därefter har interna mellanhavanden eliminerats såsom fordringar och skulder samt köp och försäljning. Inga omräkningar av bolagens balansräkningar har gjorts på grund av exempelvis andra avskrivningstider. Vid olika periodiseringar mellan koncernföretagen har regionens periodisering tillämpats. Bolagens årsredovisningar har inte varit fastställda vid konsolideringen.

Regionkoncernens medlemmar och ägarandelar framgår av figur på sidan 6.

Region Västmanlands revisorer
Revisionsberättelse 2017

2018-04-06

Revisionsberättelse 2017 för Region Västmanland

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och genom utsedda lekmannarevisorer den verksamhet som bedrivits i regionens företag.

Revisorernas ansvar är att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och regionens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Vi bedömer att årsredovisningen allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Regionen lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans. Vi bedömer att förvaltningsberättelsen innehåller den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed.

Vi bedömer att årets resultat är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. De finansiella målen uppnås i bokslut 2017.

Vi bedömer sammantaget måluppfyllelsen avseende målen för verksamheten som delvis är förenligt med fullmäktiges mål. Totalt 10 resultatmål har bedömts ha en oförändrad utveckling trots att vissa utvecklats i negativ riktning. Vi rekommenderar att det i årsredovisningen tydligare framgår vilka övriga faktorer som beaktas vid bedömning av måluppfyllelsen.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. Årsredovisningen är upprättad enligt god redovisningssed.

Årets resultat är positivt och uppgår till 161,5 mnkr (168,9 mnkr föregående år). Resultatet medför en positiv avvikelse mot budget med 51,5 mnkr.

Revisorerna noterar dock att Västmanlands sjukhus redovisar ett underskott uppgående till -163 mnkr att jämföra med -113 mnkr förra året. De återkommande underskotten påvisar behovet av fortsatta effektiviseringsåtgärder.

Vi bedömer att regionens räkenskaper i allt väsentligt är upprättade enligt lag, normer och god redovisningssed och att dessa i allt väsentligt är rättvisande, men att åtgärder behöver vidtas i syfte att förbättra kvaliteten i räkenskaperna.

Ansvarsfrihet

Vi bedömer sammantaget att styrelse och nämnder i Region Västmanland i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen till största delen är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige uppställt.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelser och nämnder samt enskilda ledamöter i dessa organ.

Vi tillstyrker att regionens årsredovisning för 2017 godkänns.

Till revisionsberättelsen hör bilagan Revisorernas redogörelse för 2017 års granskningar.

Västerås den 6 april 2018

Hans Strandlund

Elisabeth Löf

Hans Petersson

Helmut Hoffmann

Rolf Hahre

Barbro Hillring

Michael PB Johansson

Göran Sonesson

Håkan Wretljung

Det här är Region Västmanland

Västmanlands län omfattar tio kommuner. Till ytan är det ett av Sveriges mindre län med 267 629 invånare. 31 familjeläkarmottagningar finns spridda över länet. Sjukhus finns i Västerås (länssjukhus med tillgång till akutsjukhusets alla resurser) samt i Sala, Köping och Fagersta (Bergslagssjukhuset i Fagersta drivs i privat regi).

Region Västmanland är en politiskt styrd organisation med ledamöter som utses genom allmänna val. Regionfullmäktige, den högsta beslutande nivån i regionen, har 77 ledamöter som representerar hela länet. I Region Västmanland styr sedan valet 2014 Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Regionstyrelsen är regionens "regering" som leder och samordnar all verksamhet i regionen.

Vill du veta vad som händer?

Välkommen att lyssna på regionfullmäktiges sammanträden. Tid och plats annonseras i lokalmedia och via regionens webbplats. Sammanträdena kan även följas via webb-TV på regionvastmanland.se. Protokollen från Regionfullmäktige och Regionstyrelsen kan beställas från Regionhuset eller läsas på regionens hemsida, regionvastmanland.se.

Om du vill veta vilken politiker som ansvarar för ett visst område, läs mer på hemsidan regionvastmanland.se. Där finns även namn och e-postadresser. För att ställa en fråga till en politiker, ring 021-17 30 00, e-posta till region@regionvastmanland.se eller skriv till Region Västmanland, 721 89 Västerås.

10
kommuner

4
Sjukhus

28
familjeläkar-
mottagningar

271 095
invånare

Vill du veta mer om Region Västmanland?

Besök gärna regionvastmanland.se. Där kan du läsa mer om regionens verksamheter. Det finns även en regional ingång på 1177.se/vastmanland med sjukvårdsinformation och viktig information om vården i Västmanland.

På regionvastmanland.se hittar du även Regionplanen, delårsrapporter och övrig information. Årsredovisningen finns också på regionvastmanland.se, under "Om regionen", "Finansiella rapporter".

- Järnväg
- Väg
- E 18
- E 20
- ✈ Flygplats
- Västmanlands sjukhus Västerås
- Västmanlands sjukhus Sala
- Västmanlands sjukhus Köping
- Bergslagssjukhuset

Regionhuset, 721 89 Västerås
021-17 45 30
region@regionvastmanland.se
www.regionvastmanland.se